

Шляхи розвитку української науки:

суспільний дискурс

У номері:

• *Інновації для фронту: ЗСУ та НАН України об'єднують зусилля у війні технологій*

• *Прикладна наука для стійкості та відновлення України*

• *Лауреати премії НАН України «За популяризацію науки – 2025»*

• *Вступ-2026: стартувала реєстрація на іспити до магістратури та аспірантури*

• *Інструментарій підтримки досліджень у бібліотеках: систематичний огляд ключових проєктів*

№ 4 (219)

квітень

Київ 2026

**Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів
державної влади**

Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативної інформації
(Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»
Ідентифікатор медіа R30-01101)
Заснований у 2005 р. Видається щомісяця.

Головний редактор В. Горовий, д-р іст. наук, проф., заслуж. діяч науки і техніки України, керівник Служби інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ) НБУВ. Редакційна колегія: М. Закіров, д-р політ. наук, заввідділу політологічного аналізу; Л. Чуприна, канд. наук із соц. комунікацій, заввідділу оперативної інформації (заст. головного редактора); О. Натаров (упорядник).

Адреса редакції: НБУВ, Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03. E-mail: siaz2014@ukr.net, <http://nbuviap.gov.ua/>.

Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс

№ 4 (219) квітень 2026

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2026

Київ 2026

ЗМІСТ

Сесія Загальних зборів НАН України	5
Аналітичний погляд	10
Обороздатність і науковий прогрес	41
Оцінки ефективності та орієнтири розвитку вітчизняної науки й освіти	44
Наука і влада	51
Міжнародне наукове співробітництво	55
Наукові дослідження коронавірусу COVID-19	61
Новини наукового розвитку	64
Проблеми енергозбереження	70
Науково-організаційні заходи	75
Цифрова трансформація суспільства, упровадження інноваційної моделі економіки	82
Бібліотека в науковому процесі	86
Наукова комунікація	102
Зарубіжний досвід наукової діяльності	105
ДОДАТКИ	109

Орфографія та стилістика матеріалів – авторські

26.04.2026

Звернення Президента Національної академії наук України академіка Анатолія Загороднього до 40-х роковин Чорнобильської трагедії

Цими квітневими днями виповнюється 40 років від дня аварії на Чорнобильській АЕС – однієї із найбільших та найтяжчих за своїми наслідками техногенних та екологічних катастроф в історії людства. Чорнобиль став гірким уроком того, що «мирний атом» не пробачає недбалості та не дає права на жодну помилку. Здавалося б, приручений і покірний, він вийшов з-під влади людини, забравши величезну кількість життів та завдавши неймовірних збитків довкіллю на десятиріччя вперед.

Сьогодні ми згадуємо ті трагічні події та вшановуємо пам'ять сотень тисяч героїчних ліквідаторів, які ціною власного життя і здоров'я зупинили поширення радіації, врятувавши майбутнє прийдешніх поколінь.

Від перших днів аварії разом із пожежниками, військовими, інженерами, медиками і багатьма іншими працювали науковці Національної академії наук України (тоді – Академії наук УРСР). Вже на початку травня був створений Штаб АН УРСР у зоні відчуження, діяли експедиції і оперативні групи, були створені комісії, які розробляли заходи щодо забезпечення захисту населення, очищення вод, розв'язання медичних проблем, картографування радіаційно забруднених територій, комп'ютерного моделювання поширення радіації. Практично всі роботи в зоні аварії вимагали наукового супроводу.

Загалом, у розв'язанні проблем, пов'язаних із ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, в різні роки взяли участь понад 2 тисячі співробітників 42-х наукових установ і організацій НАН України. І сьогодні, оглядаючись на сорок років назад, з упевненістю можна сказати, що масштаби лиха, яке сталося 1986 року, були істотно зменшені завдяки зусиллям українських учених. Навіть зараз – через чотири десятиліття науковці Академії вивчають наслідки цієї фатальної аварії та працюють над їх подоланням.

Ми думали, що жах чорнобильської катастрофи залишився у минулому і ніколи не повториться, а страшний урок засвоєний. Однак, російська окупація Чорнобильської зони на початку повномасштабного збройного вторгнення, захоплення Запорізької АЕС, а також пошкодження внаслідок дронної атаки Нового безпечного конфайнменту над зруйнованим унаслідок аварії четвертим енергоблоком Чорнобильської АЕС на початку 2025 року знову ставлять під загрозу безпеку всього континенту та відкривають для світу нове страшне явище – ядерний тероризм.

Упевнений, 40-і роковини Чорнобильської катастрофи є сигналом світовій спільноті зробити все можливе, аби подібне лихо на Землі ніколи не повторилося, і атомна енергетика була безпечною.

Сьогодні ми з великою вдячністю і глибокою пошаною схиляємо голови перед героями-ліквідаторами. Захоплюємося їхньою мужністю і самопожертвою. Світла пам'ять всім, чий життя забрала техногенна катастрофа.

Щиро бажаю кожному з нас якомога менше відчувати наслідки аварії на ЧАЕС, і щоб події далекого 1986 року ніколи не повторилися. Здоров'я всім, миру та безпечного неба!

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України
Анатолій ЗАГОРОДНІЙ

<https://www.facebook.com/NASofUkraine>

Сесія Загальних зборів НАН України

23.04.2026

23 квітня 2026 року в Національній академії наук України відбулися Загальні збори – ключова подія, що визначає стратегічні напрями розвитку української науки. Участь у засіданні взяли академіки, члени-кореспонденти та представники наукової спільноти ([Academ.media](https://www.facebook.com/Academ.media)).

Під час зборів підбили підсумки діяльності Академії та окреслили пріоритети на найближчі роки. Серед них – розвиток штучного інтелекту, нових матеріалів, енергетики, а також посилення ролі науки в умовах війни та післявоєнного відновлення України. Окремо обговорили міжнародну співпрацю та підтримку молодих дослідників.

Із доповіддю виступив президент НАНУ Анатолій Загородній, який представив результати роботи та окреслив виклики, що стоять перед науковою системою країни. Також під час засідання виступили провідні науковці, представники інших державних інституцій і партнерських організацій, які наголосили на важливості інтеграції науки в оборонну сферу, освіту та процес післявоєнного відновлення країни.

Джерело: <https://www.facebook.com/Academ.media>

Інформація про сесію Загальних зборів НАНУ:
[Підсумки 2025 року та пріоритети розвитку: відбулася сесія Загальних зборів НАН України](#)
[Привітання учасникам Загальних зборів від Офісу Президента України](#)

[«Академія в час випробувань: підсумки 2025 року та пріоритети розвитку». Звітна доповідь Президента НАН України академіка Анатолія Загороднього](#)

[Нагороджено лауреатів Золотої медалі імені В.І. Вернадського Національної академії наук України за підсумками конкурсу 2025 року](#)

[В Академії нагородили лауреатів премій імені видатних учених України за підсумками конкурсу 2025 року](#)

[Академія вручила премію за популяризацію науки у 2025 році](#)

***

24.04.2026

Інновації для фронту: ЗСУ та НАН України об'єднують зусилля у війні технологій

Заступник Головнокомандувача Збройних Сил України бригадний генерал Андрій Лебеденко взяв участь у звітній сесії загальних зборів Національної академії наук України. На запрошення президента НАН Анатолія Загороднього він виступив перед провідними науковцями країни, окресливши ключові пріоритети оборонної співпраці ([Збройні Сили України](#)).

[Докладніше див. додаток 1](#)

***

27.04.2026

Наука в умовах війни: що держава пропонує дослідникам

У Загальних зборах НАН взяв участь і заступник міністра освіти і науки Денис КУРБАТОВ. Він говорив про фінансування, нові інструменти підтримки науки й про те, чого від академії очікує держава ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 2](#)

***

28.04.2026

Наука, що лікує і тримає систему охорони здоров'я

Президент Національної академії медичних наук України **Василь Лазоришинець** у своєму виступі наголосив на давній і результативній співпраці між НАН України та НАМН України, яка в умовах повномасштабної війни лише посилилася ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 3](#)

***

24.04.2026

Гуманітарний потенціал України успішно протистоїть злу, яким є російський агресивний тоталітаризм

Промова лауреата Золотої медалі імені В.І. Вернадського Миколи ЖУЛИНСЬКОГО, люб'язно надана [«Світу»](#) для ознайомлення читачів.

Шановне академічне товариство!

Висока честь для мене виступити сьогодні перед вами зі словами вдячності за присудження мені Золотої медалі імені В.І. Вернадського НАН України. І подумати вголос, чому саме нині, в жорстокі часи екзистенціального випробування країни і народу, мені – гуманітарію, літературознавцю і моєму австралійському колезі, також літературознавцю Марку Павлишину, судилося отримати найвищу відзнаку Національної академії наук України.

Гадаю, саме тому, що президент НАН України і Президія НАН України, які ухвалювали це рішення, прагнули цим відзначенням гуманітаріїв наголосити на тому, що гуманітарний потенціал України, передусім української культури, науки і освіти, літератури і мистецтва, відіграв і продовжує відігравати важливу роль в успішному, попри серйозні помилки в державному будівництві та катастрофічні втрати людського капіталу, протистоянні Злу, яким є російський агресивний тоталітаризм.

[Детальніше](#)

Читайте також: [Розвиток україністики та наукова діяльність українців в Австралії](#)

***

28.04.2026

Українська мова: між геополітикою та внутрішніми загрозами

З доповіддю про стан і перспективи української мови на Загальних зборах НАН виступив директор Інституту української мови НАН України **Павло ГРИЦЕНКО**. Доповідь охопила кілька різних за масштабом, але пов'язаних між собою тем: використання мовного питання як інструменту зовнішнього тиску на Україну, історичне скорочення українського етномовного простору впродовж ХХ століття та актуальні загрози мові всередині країни ([Світ](#)).

[Детальніше](#)

***

28.04.2026

Інформаційне протистояння: не боротьба, а протидія

На Загальних зборах НАН України із доповіддю про інформаційне протистояння виступив заступник директора Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України **Юрій НІКОЛАЄЦЬ**. Головна теза виступу: поразка в інформаційній війні може коштувати країні дуже дорого. Цієї поразки допустити не можна ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 4](#)

***

28.04.2026

«Будуть люди – буде Україна»: демографічний виклик війни

«Сьогодні для України немає нічого важливішого, ніж людський капітал. Будуть люди – буде Україна. Буде людський капітал – буде відбудова економіки», – саме з цієї тези почала свій виступ на сесії Загальних зборів НАН України директорка Інституту демографії та проблем якості життя імені Михайла Птухи НАНУ академік **Елла ЛІБАНОВА** ([Світ](#)).

[Детальніше](#)

***

28.04.2026

Чорнобильська зона: лабораторія чи проблема

Під час Загальних зборів НАН України член-кореспондент НАН України, завідувач відділу Інституту гідробіології **Дмитро Гудков** присвятив свій виступ дослідженням Чорнобильської зони відчуження ([Світ](#)).

За словами науковця за післяаварійний період ця територія стала не лише місцем ліквідації наслідків аварії, а й унікальною природною лабораторією для міждисциплінарних досліджень. Тут вивчають довготривалий вплив іонізуючого випромінювання на природні екосистеми, механізми міграції та накопичення радіонуклідів, процеси біохімічної трансформації радіоактивних ізотопів у водному середовищі, а також природне відновлення біоти після техногенного впливу.

[Детальніше](#)

***

27.04.2026

2D-матеріали, молекулярний дизайн і чохол для Starlink

Результати, які отримали минулого року науковці Відділення хімії НАН України, охоплюють як фундаментальні дослідження, так і розробки, які вже впроваджуються на запит промисловості. Про здобутки наших хіміків під час

сесії загальних зборів НАНУ розповів академік-секретар відділення **Петро СТРИЖАК (Світ)**.

[Детальніше](#)

***

24.04.2026

Загальні збори Відділення історії, філософії та права Національної академії наук України

22 квітня 2026 року в Червоній залі Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського відбулися Загальні збори [Відділення історії, філософії та права Національної академії наук України](#). Підбито підсумки наукової діяльності установ Відділення впродовж 2025 року, обговорено відповідні результати роботи, а також перспективи розвитку фундаментальних і прикладних досліджень у галузі соціогуманітарних наук, спрямованих на подолання критичних наслідків екзистенційної російсько-української війни ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

В.о. академіка-секретаря [Відділення історії, філософії та права НАН України](#) академік НАН України [Валерій Андрійович Смолій](#) у своїй доповіді зазначив, що на п'ятому році повномасштабної російської війни проти України наше буття розгортається в новій реальності, точніше, системі координат. Світ поділено численними розломами: геополітичними, соціальними, економічними. Проте війна призвела не тільки до руйнування світового устрою, а й до важливої трансформації в світі науки.

Відтак, академік НАН України [Валерій Смолій](#), аналізуючи результати роботи Відділення, до якого входять 17 наукових установ та заклад вищої освіти – Київський університет права НАН України, наголосив на вагомих здобутках кожної із них.

Джерело: <http://www.nbuv.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 5](#)

Аналітичний погляд

В. Бездрабко,

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри,
Київський національний університет культури і мистецтв

**Блогінг як соціокомунікаційний феномен: природа, структура,
класифікація та етико-правовий вимір**

Постановка проблеми. В епоху масового поширення технологій штучного інтелекту та програм-помічників для письменників-початківців усе менше залишається тих, хто пише на аркуші від руки і трохи більше тих, хто самостійно береться викласти власні переживання, настрої, спостереження чи

ідеї. Для прихильників авторської творчості завдяки сучасним технологічним можливостям доступні безліч варіантів самореалізації, зокрема шляхом розвитку власних (мікро)блогів, за посередництва яких кожен може стати «медіа». Буквально всі охочі, натхненні життєвою ситуацією, подією, або фаховими потребами, можуть започаткувати блог і створити власний простір свободи, творчості, самореалізації, де особистий досвід перетворюється на цінний контент, а індивідуальний голос стає частиною ширшого суспільного діалогу.

Цінність життєвого досвіду людини є безперечною. Тому маємо безліч аргументів «за» ведення блогів професійного чи особистого змісту. Для фахівців – це спосіб просування корпоративних інтересів, репрезентації результатів діяльності, обговорення актуальних проблем «цехової» корпорації. Водночас виклад особистих роздумів у вигляді дописів розширює горизонти пізнання, допомагає задекларувати власну позицію, стати публічним рівно настільки, наскільки в цьому існує потреба. Блоги, як сегмент онлайн-системи пов'язаних і взаємодіючих соціальних медіаплатформ, забезпечують комунікацію, доступ до інформації та її рух. Актуалізація окремих теоретичних і науково-практичних аспектів блогінгу є важливою для усіх зацікавлених у розвитку новітніх медіа.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Від моменту виникнення блогінг потрапив у фокус уваги фахівців різних галузей знань і науки, сфер виробничої діяльності, що спричинило формування проблемно-тематичної історіографії. Масштабний творчий доробок українських і зарубіжних фахівців можна поділити на два кластери. *Перший кластер* – це дослідження конкретних випадків практики проектування й розвитку блогу, написання постів, присвячених одній темі, інструментам, методам їх розроблення, окремим аспектам цифрового мережевого етикету, тощо [1, 2, 3, 4, 5]. Практичні розвідки з блогінгу детермінували потребу його всебічного осмислення на міждисциплінарному теоретичному підґрунті і в історичному контексті. Тому *другий кластер* – це проблемно-тематичні студії з історії, теорії блогінгу як соціокомунікаційного явища, жанру наукової комунікації, форми соціальної публічності, інструменту цифрової ідентичності, екзистенційного акту свободи слова, досвіду суб'єктивного бачення світу, гри текстів, стилів і смислотворення, культурної рефлексії та інших можливих концептів [6, 7, 8, 9, 10, 11].

У вітчизняних наукових працях активно розглядаються: історія блогів, їх місце в інформаційному просторі, новітні функції в умовах війни (М. Рудик) [12, 13]; загальна характеристика блогів як інструменту освітньої, наукової, медіакомунікації та маркетингу (Я. Лісун) [14]; специфіка галузевих блогів, перспективи їх розвитку (В. Бездрабко, Т. Новальська, Ю. Половинчак, М. Шленьова) [15, 16, 17]; роль блогерів в інформаційній війні, етичні аспекти оперування інформацією [18]. Проте окремі теоретичні, практичні

аспекти блогінгу, зокрема гнучкості структурування, класифікації блогів, нормативно-правового забезпечення їх функціонування, залишаються недостатньо розробленими.

Мета дослідження – схарактеризувати сутність, цільове призначення, функції, класифікацію блогів як соціокомунікаційного явища; окреслити основні правові аспекти блогінгу, морально-етичні цінності цифрових дописів.

Наукова новизна полягає в порушенні важливих теоретичних аспектів блогінгу, зокрема його нормативно-правового забезпечення функціонування, мережевої етики, характерних ознак і властивостей, класифікації блогів.

Методологія дослідження спирається на поєднання загальнонаукових (універсальних) і спеціальних методів, зокрема методів спостереження, опису, аналізу, синтезу, індукції, дедукції та узагальнення. Методи спостереження, опису, аналізу й синтезу застосовано для з'ясування природи, цільового призначення блогів, їхніх функційних можливостей і обмежень. Для диференціації й об'єднання блогів у фасети за внутрішніми й зовнішніми характеристиками застосовано методи дедукції, індукції. Системний метод сприяв студіюванню архівних блогів у правовому, морально-етичному контексті. Метод узагальнення застосовано для формулювання практичних результатів і теоретичних умовиводів.

Виклад основного матеріалу. Спочатку подаймо деяку статистику, що демонструє життєздатність блогінгу в мінливому інформаційно-технологічному сьогоденні. Станом на 2025 р. у світі нараховується понад 600 млн активних блогів; 83 % користувачів інтернету (приблизно 4,4 млрд осіб) регулярно читають блоги; близько 8 млн унікальних блог-повідомлень оприлюднюється щоденно; 84 % маркетологів вважають, що блоги є пріоритетом контент-маркетингу; установи-власники блогів мають на 97 % більше посилань на сайт; майже 410 млн осіб переглядають понад 20 млрд сторінок дописів щомісяця [19]. Сучасна динаміка статистики демонструє популярність блогінгу [20, 21]. Його тридцятирічна історія триває. Блогінг залишається в переліку ключових форм цифрової комунікації, мультиаспектна природа якої органічно поєднує моменти самоідентифікації особи, презентації колективної творчості, суспільного діалогу тощо.

Під *блогом* розуміємо періодично оновлюваний вебсайт, контент якого складається з інформації, розміщеної у хронологічному порядку, та споряджений гіперпосиланнями на інші сайти, опцією зворотного зв'язку, маркетинговими інструментами задля ефективної мережевої інтерактивної онлайн-комунікації. *Блогером* є той, хто цілеспрямовано веде блог з метою реалізації корпоративних, професійних, громадських, особистих чи інших цілей (*Додаток А*). Сукупність усіх видів блогів, що розміщені на інформаційно-комунікаційних майданчиках онлайн-формату, називається *блогосферою* [22, 23, 24].

Технологічно блоги належать до другого покоління мережевих сервісів Інтернету, тобто Web 2.0, що означає широкі можливості для їх розбудови безпосередньо користувачами. Глобальні соціокультурні зміни проявилися передусім у відкритості, прозорості вебпроектів, активнішому використанні пересічною особою інтернет-можливостей, загалом соціальному концепті, конструкті мереж та у ще більшому узалежненні повсякдення кожного з нас від інформаційно-комунікаційних технологій.

Перевагами блогів стало те, що вони технічно легко створюються, не потребують ґрунтовних знань програмування, а тому залишаються популярними, незважаючи на відчутний прогрес і поширення соціальних мереж. Гнучкі «будівельні блоки», просте в користуванні програмне забезпечення шаблонів створення й ведення дописів сприяють реалізації намірів тих, хто хоче долучитися до блогінгу за лічені хвилини. Алгоритм створення блогу виглядає стандартно і складається з таких послідовних етапів: визначення засадничих принципів функціонування блогу, його місії, візії, стратегії й тактики; вибір автора(ів) дописів; визначення оптимального програмного, технічного забезпечення; розроблення загальних правил модерації, політик і співпраці з читацькою аудиторією (див. рис. 1).

Цільовим призначенням блогу є: забезпечення внутрішньої, зовнішньої комунікації особи (юридичної, фізичної); реалізація функцій інформаційного накопичувача, збереження цифрової пам'яті; підтримка рефлексивного середовища для інтерпретації особистого досвіду, документування поточних подій. Основними властивостями блогу вважаємо: актуальність дописів; структурованість; атрибутивність; інтерактивність; багатофункційність. Структура, архітектура блогу залежить від шаблонів платформи (наприклад, WordPress, Wix, Substack, Ghost, Medium, Squarespace, Blogger, Webflow, Hashnode, LinkedIn Articles та ін.), стандартів оприлюднення дописів, а також волі, цілей і бажань авторів.

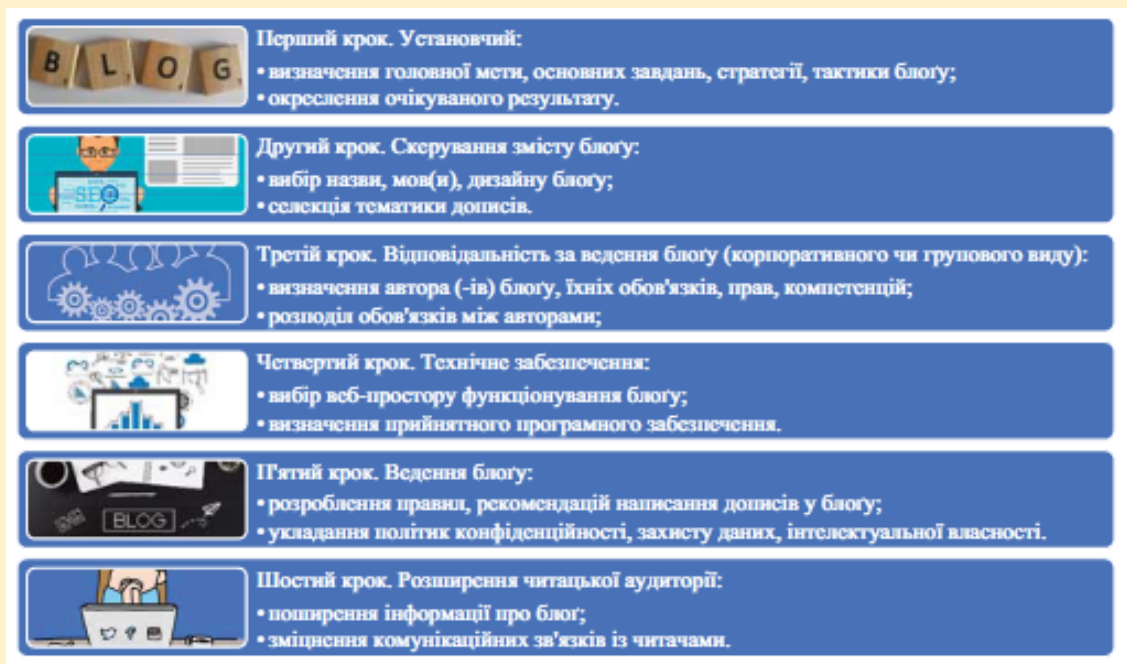

Рис. 1. Загальна схема алгоритму розроблення блогу. Ілюстративні вставки узяті з відкритих джерел

Типовий блог має такі базові елементи: назва; панель розширень; посилання на партнерські контакти; карта присутності в соціальних мережах; актуальні дописи, розташовані в кілька (або один) стовпців; архів; вікно зворотного зв'язку; ключові слова, теги; опція пошуку; документи, що легітимізують діяльність блогу. Оптимальна організація складників блогу гарантовано забезпечує зрозумілу й логічну навігацію, SEO-орієнтацію, загалом підтримку ефективного функціонування.

Важливим теоретичним і науково-прикладним питанням є класифікація блогів. Відсутність єдиного підходу до класифікування онлайн-щоденників зумовлена їхньою природою і потребами практиків. Звична предметно-тематична класифікація або ж класифікація за галузями знань, сферами виробничої діяльності не зовсім прийнятна для диференціації блогів. Це пояснюється їхньою специфікою. По-перше, блоги можуть містити публікації будь-якої тематичної спрямованості, а кількість дописів може значно відрізнятися залежно від авторських цілей і можливостей їх досягнення. По-друге, зміст блогів регулярно оновлюється, тобто є динамічним порівняно з більш статичними вебсайтами. Так само складнощі виникають у разі диференціації, базованій на *назві, описі, metaх* чи будь-яких інших метаданих блогів, оскільки вони можуть бути немаркованими. Безперечно, широке застосування новітніх інформаційних технологій, штучного інтелекту уможлиблюють розроблення програмних продуктів, здатних автоматично класифікувати навіть великі дані, відкриваючи нові горизонти пізнання, освоєння й диференційованого представлення інформації. Заради справедливості

вості, навіть у цьому випадку, згадаємо складнощі інженерії ознак, розроблення стратегії, алгоритму побудови та вибору класифікатора.

Найприйнятнішим для диференціації блогів, на нашу думку, є *фасетний підхід*, що полягає у виокремленні видових блоків, базованих на різних критеріях. Послуговуючись розробками колег [25], пропонуємо такі фасети блогів:

за *власником* – персональний (особистий, індивідуальний), груповий, корпоративний (інституційний);

за *знаковою природою цифрового контенту* – письмовий, аудіо-візуальний (фотоблоги, аудіоблоги (подкасти), влоги (відеоблоги)), мішаного формату;

за *віковою структурою* читацької аудиторії – підлітковий, молодіжний, старшого віку, тощо;

за *статтю* читацької аудиторії – жіночий, чоловічий, диверс, загальний (унісекс);

за *місцем розташування, належністю платформи* – мережевий, локальний (автономний гостинг, тобто інтранет);

за *кількістю учасників комунікації* – внутрішньоособовий, міжособовий, груповий, масовий;

за *тематикою* – універсальний, спеціальний (профільний), зокрема нішевий;

за *рівнем доступу* – відкритий, закритий;

за *діалогічністю* – монологи, полілоги (чат, форум);

за *експлікованістю* – ідентифікований, анонімний (прихований);

за *функційністю* – управлінський, освітній, маркетинговий (комерційний), інформаційний, науковий тощо.

Будь-яка із зазначених одиниць фасетного поділу може зазнавати подальшої диференціації, зокрема дихотомної (бінарної), ієрархічної чи фасетної, але іншого класифікаційного рівня. Наприклад, виокремлені за функційністю інформаційні блоги можуть поділятися на: приватні – публічні; професійні – аматорські, або ж, як це зазвичай робиться на блогоплатформах – на пост-реакцію (англ. *reaction post*); пост-тираду (англ. *to rant*), аналітичний мета-пост (англ. *meta*); непопулярну позицію чи думку (англ. *unpopular opinion*) тощо. Розмаїття вербального й невербального медіаконтенту, представленого в блогах, породжує невичерпність варіацій і можливостей інтерпретації їх класифікації, вибудованих у прив'язці до зовнішніх, внутрішніх характеристик блогів або середовища їх побутування. Для ілюстрації подаємо характеристики блогів, виокремлених за критерієм власника (рис. 2).

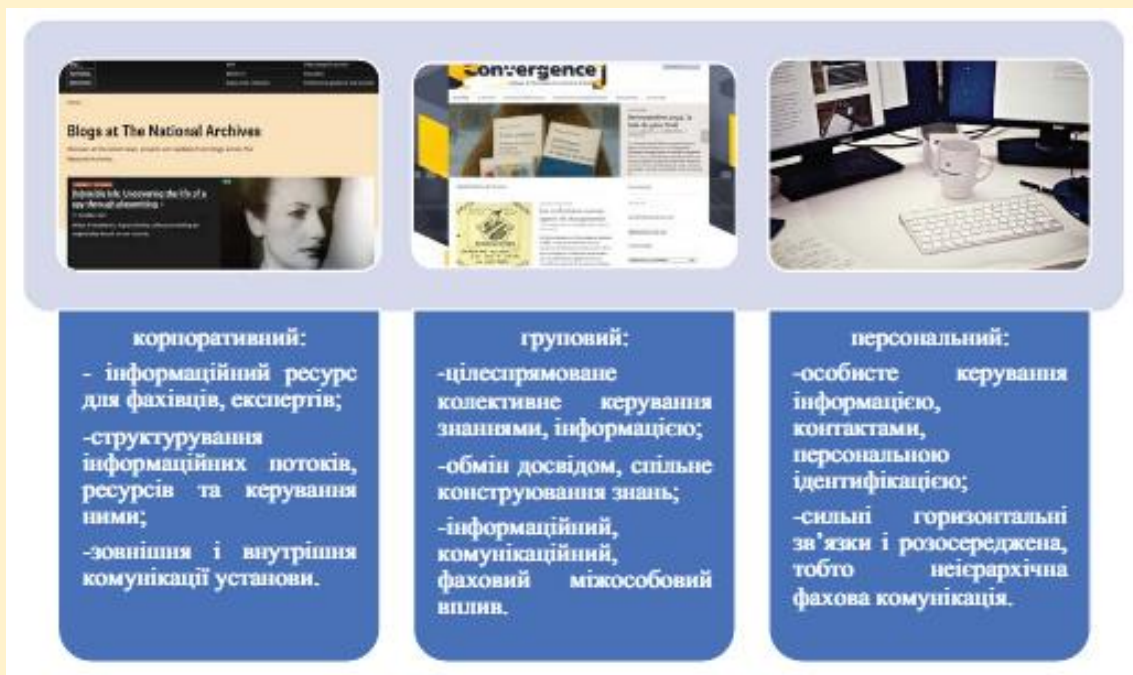

Рис. 2. Загальні характеристики блогів за критерієм власника. Ілюстративні вставки узято з відкритих джерел та є фрагментами скріншотів блогів Національного архіву Великобританії [26], Асоціації архівістів провінції Квебек (Канада) [27]

Поширення цифрових медіа спровокувало обговорення двох важливих тем – авторського права та використання безпрецедентних можливостей доступу всіх охочих до знань. Загалом правовий аспект функціонування блогінгу має троякий підхід. Якщо мета блогу – комерційна, або ж він цілеспрямовано підтримує рекламу, тоді його функціонування підпадає під юрисдикцію передусім *фінансового права*. Реклама, співпраця з брендами, усе інше, що є прибутковим, обкладається податком згідно з чинними правовими нормами і тоді необхідне дотримання основ *податкового права*. Наприклад, у США Федеральна торгова комісія контролює фінансові зв'язки блогерів і, відповідно, вживає заходи справедливих податкових стягнень. Якщо не йдеться про рекламну діяльність чи фінансування завдяки актуальним темам дописів, тоді функціонування блогу найбільш вільне від правових зобов'язань економічного змісту.

Не менше вагомим для блогінгу є дотримання прав користувачів. Ідеться про *авторське право*, захист інтелектуальної власності. Тому до прямих обов'язків блогера належить: знати закони, підзаконні акти, що регулюють авторське право в Україні, та міжнародні стандарти керування інформацією; мати фіксований в установленому порядку дозвіл від власника авторських прав щодо користування результатами його праці; пам'ятати, що будь-який контент може підпадати під захист авторського права; вказувати завжди автора контенту та джерело інформації.

У разі ставлення до блогінгу як до журналістики, а до блогу – як до продукту журналістської діяльності, важливо дотримуватися правових, нормативно-правових актів у галузі *медійного права*. Цілком слушним є з'ясування питання, чи треба при цьому надавати блогерам ті самі права, що й журналістам, або захищати їх відповідно до програм захисту. Заодно, чи варто дотримуватися блогерам журналістських стандартів, зокрема етичних, як це передбачено різними актами. Безумовно, в кожному з цих випадків настає особлива правова ситуація, яка потребує ретельного розгляду. Отже, блогінг підпадає під дію фінансового, податкового, авторського, медійного права. Визначення правового статусу блогінгу в міжнародних, міждержавних і національних законах, підзаконних актах зарубіжних країн підтверджує цей факт (див. Додаток А).

Нормативно-правове регулювання блогінгу – давно усталена тема юридичної практики [28, 29, 30, 31, 32]. Одними з перших, хто звернув увагу на потребу правового, нормативно-методичного забезпечення діяльності блогерів, були громадські товариства. До прикладу, відома міжнародна правозахисна організація ARTICLE 19, що стоїть на сторожі принципів *Загальної декларації прав людини*, зокрема ст. 19 (кожен має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення), активно розвиває й підтримує цифрові права і свободи в інтернеті [33]. Їй належать розроблені в 2013 р. методичні рекомендації *«Право на блог»*, які репрезентують права і свободи усіх учасників блогінгу, пропонують стандарти відповідальної онлайн-комунікації в межах міжнародного права [31, 32, 34].

У Європейському Союзі конституцією блогів умовно називають сукупність документів: *«ЄС. Хартія фундаментальних прав»* («EU Charter of Fundamental Rights», ст. 19), *«Закон про цифрові послуги»* («Digital Services Act», DSA, 2023 р.), *«Закон про цифрові ринки»* («Digital Markets Act», DMA, 2023 р.), *«Закон про штучний інтелект»* («AI Act», 2024 р.), *«Європейський закон про свободу медіа»* («European Media Freedom Act», 2024 р.), *«Загальний регламент захисту даних»* («General Data Protection Regulation», 2016 р.), *«Регламент щодо прозорості і таргетингу політичної реклами»* («Regulation on the transparency and targeting of political advertising», 2024 р.), *«Директиву Європейського парламенту та Ради про аудіовізуальні медіа-послуги»* (AVMSD, 2018 р.), низку актів про рекламу («Unfair Commercial Practices Directive», UCPD 2005 р., «Directive on Audiovisual Media Services», AVMSD та ін.). 2022 р. Україна ухвалила євроінтеграційний закон *«Про медіа»*, а 2023 р. – *«Про рекламу»*, в які імплементовано основні положення UCPD, AVMSD, інших правових актів, адаптуючи національне законодавство до норм цифрової політики ЄС.

Більшість європейських країн мають національні регулятори, які контролюють суспільно значущу діяльність блогерів. Ідеться, до прикладу, про Національну раду з питань телебачення і радіомовлення України,

Інспекцію зв'язку в Італії (Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni), Національну раду з питань аудіовізуального мовлення Франції (Conseil supérieur de l'audiovisuel), регіональних медіарегуляторів ФРН (Die Medienanstalten), Австрійську рекламну раду (Österreichischer Werberat), Етичну комісію Болгарії (Етична комисија към ІАВ България), які здійснюють контроль за функціонуванням онлайн-платформ і блогерів у межах власних компетенцій. Моніторинг правомірності дій, захисту інформації, дотримання авторських прав, свободи комунікації, цифрової етики – пріоритетні заходи регулювання блогінгу.

Серцевиною блогінгу є контент, а авторське право – базова правова концепція, яка становить основу дій із контентом. Його створення вимагає неухильного дотримання ліцензій на користування тим, що захищено законом. Невиконання цієї вимоги детермінує різні юридичні наслідки. Автор контенту зобов'язаний дбати про власні ім'я, репутацію, імідж, уникаючи оприлюднення недостовірної інформації, поширення пліток, що можуть спричинити позовну заяву про захист честі, гідності, ділової репутації та відшкодування моральних збитків; свідомого поширення неправдивої інформації (наклепу). Наприклад, контент (фотографія, стаття, відео), з яким працює блогер, скоріше за все, захищений авторським правом. Тому важливо мати дозвіл його власника на використання запозиченого контенту. Невиконання цієї вимоги може призвести до негативних юридичних наслідків. Для блогера власний контент (винахід, промисловий зразок, твір (науковий, літературний, образотворчий, аудіовізуальний), символ, логотип, слоган, тощо) також є інтелектуальною власністю. Важливі заходи блогера із захисту інтелектуальної власності подано нижче (див. рис. 3).

Невідкладною проблемою для персональних, групових чи індивідуальних блогів у сучасному світі є захист даних. Неухильне дотримання ключових аспектів конфіденційності інформації, запобігання неправомірним діям із нею, дотримання особистих прав і свобод – необхідні умови позитивного іміджу, високої довіри й ділової репутації блогера та блогу. Ключовими аспектами захисту даних є: згода учасників і прозорість інформаційної діяльності; мінімізація інформації; безпечність програмних продуктів і кіберсередовища; непорушність прав і свобод особи.

Безперечно, для збору, використання чи розкриття персональних даних необхідно мати згоду осіб, яких це стосується. Інформування читацької аудиторії про те, як використовується зібрана інформація чи як вона може бути використана, – обов'язкова умова прозорості діяльності блогінгу.

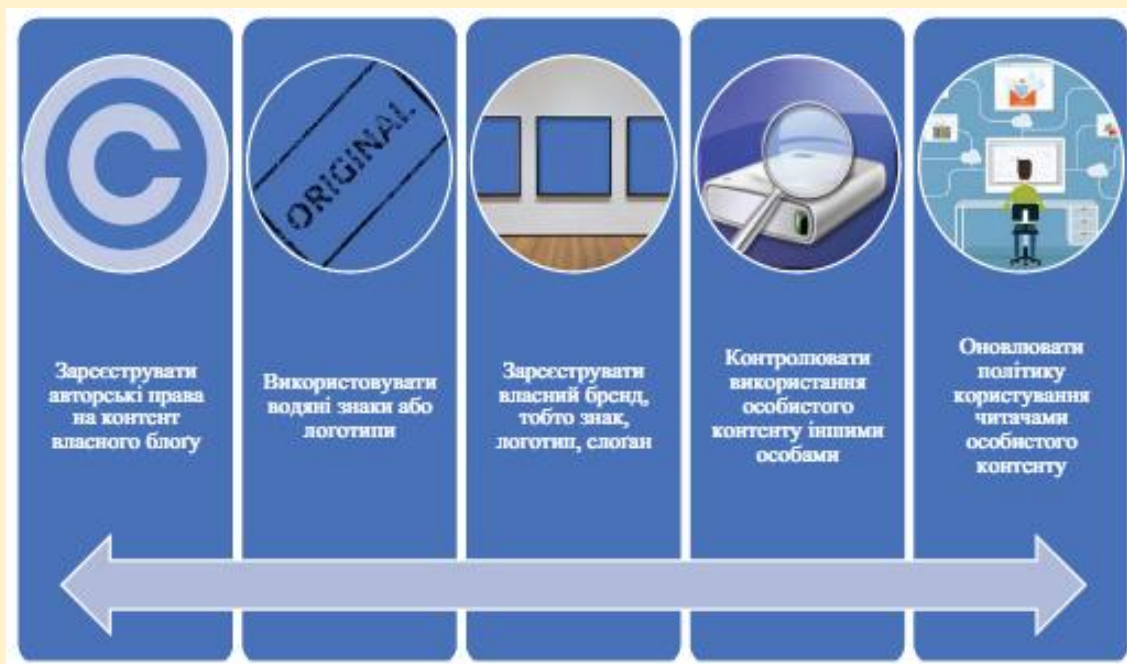

Рис. 3. Першочерговi заходи блогера iз захисту iнтелектуальної власності.
Люстративні вставки узятi з вiдкритих джерел

До прикладу, про використання файлів cookie для показу цiльової реклами чи вiдстежування поведiнки користувачiв, треба обов'язково повiдомити аудиторiю блогу. Збiр лише необхідних персональних даних має вiршальне значення для дотримання законiв про конфiденцiйностi iнформацiї. Уникаючи збору зайвих даних, що не пов'язанi з дiяльностю блогу чи створенням контенту, його читачi убезпечуються вiд незаконного поширення персональних вiдомостей.

До важливих заходiв захисту iнформацiї належать: користування лише перевiреними серверами, регулярне оновлення програмного забезпечення та застосування рiзних технологiй кодування знакiв. Партнерськi протоколи захисту iнформацiї також мають бути убезпеченi вiд ризикiв, пов'язаних iз негативними правовими прецедентами.

Об'єктно-суб'єктна орієнтація згаданих вище законiв також безпосередньо нацiлена на захист персональних даних. Це може стосуватися публiчностi iнформацiї, її виправлень, видалення, а також доступу до даних. Важливим є гарантування користувачам можливостей уточнювати заходи iз захисту особових даних, а в разi необхідностi – вiдкликати їх. Керування особовими даними – невид'ємна частина прав особи на приватне життя та iншi свободи.

У випадку «глобальної аудиторiї» варто зважати i враховувати правила та положення передачi даних, дотримання стандартних договiрних позицiй та обов'язкових корпоративних приписiв вiдповiдно до мiжнародного права. При взаємодiї з особами рiзних правових систем, юрисдикцiй мають мiсце

закони, в рамках яких вони здійснюють власні дії, реалізують права й обов'язки. Безперечно, від дотримання законів про конфіденційність і захист даних залежить довіра й репутація блогера, автора контенту. Врахування змінності правового ландшафту і відповідним чином адаптування практик підтримки безпечного й цифрового середовища для читачів, – ще одна з вагомих умов доброчесності блогу.

Не менш важливими є загальні етичні засади блогінгу, яких варто дотримуватись при зборі, обробці й оприлюдненні інформації. Зазначимо, що правила мережевого етикету практично були сформульовані синхронно до поширення блогів. Ідеться про «Запит на коментарі» («*Request for Comments*», RFC, 1996 р.) – серію технічних, організаційних документів, які визначають стандарти, протоколи, методи роботи в інтернеті. Вони є основою для розвитку й узгодження інтернет-технологій у глобальному масштабі.

Обов'язком кожного блогера є дотримання усталених у суспільстві етичних цінностей щодо ключової опції – контенту. Якщо *контент* – це основоположна місія блогера, *доступ* – блогу, то *користування* – соціальна відповідальність читачів, співавторів. Звичайно, будь-які етичні приписи і вимоги щодо користування блогом як змінні категорії відображають соціальний, культурний, політичний клімат у суспільстві, ступінь розвиненості громадянського суспільства.

Етичними принципами блогінгу так само є: достовірність даних, відповідальне ставлення до авторського права, захисту особових даних, інтелектуальної власності. Оскільки право людини на недоторканність приватного життя за умови оприлюднення персональних даних може піддаватися різним ризикам, конфіденційність залишається важливою морально-етичною проблемою блогінгу. Автор контенту покликаний враховувати потенційні наслідки власних публікацій. Звичайно, окремі дописи можуть потребувати унікального ситуативного рішення, аби інформаційний продукт відповідав нормам цифрового етикету.

Обов'язковим пунктом політик блогу є застереження стосовно тону викладу тексту, його змісту. Категорична заборона дописів, що містять антигуманне, дискримінаційне, расистське, насильницьке, сексистське чи загалом кримінальне спрямування, вказує на сповідувані морально-етичні засади блогінгу. Більшість редакційних рекомендацій містять указівки щодо гендерної чутливості мови, неприпустимості агресивних, принизливих коментарів читацької аудиторії. Ідеться про двосторонні правові й морально-етичні зобов'язання учасників комунікації.

Висновки. У сучасній історіографії блоги розглядаються в академічному, інфраструктурному, соціокомунікаційному, особистісному й інших вимірах як альтернатива традиційним медіа, джерело інформації, простір для саморефлексій, формат комунікації, дослідницький інструмент, маркетингова технологія. Надшвидкісний обмін інформацією, двосторонній, інтерактивний

зв'язок, можливість творення колективного тексту в реальному часі за допомогою кількісно необмеженої читацької аудиторії є важливими перевагами блогів. Головним призначенням блогів є забезпечення соціальної комунікації. Основними властивостями блогу вважаємо: актуальність дописів, структурованість, атрибутивність, інтерактивність, багатофункційність. Їх поліфункційність втілена в завданнях, які вони можуть виконувати. Архітектура блогів залежить від шаблонів платформи оприлюднення дописів, а також головної місії, заради якої вони започатковані та існують. Для об'єктивного розкриття форми і змісту блогу доцільно зважати на контекст його існування – інституційний, особистісний, цифровий, віртуальний тощо. Жанрово-видове різноманіття блогів потребує чіткої класифікаційної схеми, найприйнятнішою формою якої є фасетна. У межах фасетної схеми класифікації блогів так само можна виокремити ряди багаторівневого чи лінійного поділу понять. Класифікація сприяє виявленню й описанню різних ознак, властивостей блогів. Важливим і необхідним підґрунтям функціонування блогів є удосконалення їх правового, нормативно-методичного забезпечення. Законність відкриття і ведення блогів, доступ до інформації, коректне поширення контенту, повага до авторського права, захист інтелектуальної власності, даних, конфіденційність інформації, свобода слова, думки, волевиявлення залишаються ключовими правовими проблемами блогінгу. Не менше актуальним для блогінгу є дотримання етики цифрового простору, що передбачає відповідальність блогерів і читацької аудиторії за достовірність інформації, уникання маніпуляцій, толерантність мови, захист приватності користувачів, формування культури конструктивного діалогу.

Вдячність. Авторка висловлює глибоку вдячність редакційній колегії збірника і рецензентам за увагу до статті та слухні зауваження і рекомендації.

Список бібліографічних посилань

1. Fraumann G., Colavizza G. The role of blogs and news sites in science communication during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Research Metrics and Analytics*. 2022. Vol. 7. <https://doi.org/10.3389/frma.2022.871295>
2. Ochsner C., Pampel H., Höfting J., Rothfritz L. Scholarly blogs: An analysis of infrastructural aspects based on German scholarly blogs. *Journal of Documentation*. 2025. Vol. 81(7). Pp. 520-544. <https://doi.org/10.1108/JD-02-2025-0053>
3. Ochsner C., Pampel H., Höfting J., Rothfritz L. Wissenschaftsblogs in Deutschland: Eine Analyse infrastruktureller Aspekte. *Bibliothek Forschung und Praxis*. 2025. <https://doi.org/10.1515/bfp-2025-0028>

4. Stevenson A., Balloo K., Piper A. How To Do Academic Blogging. *Public Humanities, Cambridge Core*. 2025. 1, e68. Pp. 1-11. <https://doi.org/10.1017/pub.2025.12>
5. Lecture Notes in Computer Science. Berlin, Heidelberg: Springer, 2007. Vol. 4822. <https://doi.org/10.1007/978-3-540-77094-740>
6. Почепцов Г. Соціальні комунікації і нові комунікативні технології. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1450691 (дата звернення: 22.08.2025).
7. Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Білий Тигр, 2018. 370 с.
8. Blogging in the global society: cultural, political and geographical aspects / edit. by T. Dumova, R. Fiordo. *IGI Global/Information Science Reference*. 2012. 285 p.
9. Kjellberg S. Researchers' Blogging Practices in Two Epistemic Cultures. *Information Studies*. 2014. Vol. 12, Issue 3. Pp. 36-77.
10. Nisiforou E., Eteokleous N. The Role of Blogging in a Changing Society: Theory, Practice and Implications. *Curriculum Design and Classroom Management: Concepts, Methodologies, Tools and Applications*. 2015. Pp. 1102–1122. <https://doi.org/10.4018/978-1-4666-8246-7.ch061>
11. Schmidt J. Blogging Practices: An Analytical Framework. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2007. Vol. 12, Issue 4. Pp. 1409–1427. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00379.x>
12. Рудик М. Сучасна блогосфера: особливості контенту : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2022. 164 с.
13. Rudyk M. Blogowanie w Ukrainie: historia rozwoju, znaczenie społeczne, wyzwania. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2025. 186 s.
14. Лісун Я. Блогінг у сфері вищої освіти: теоретичний та практичний довід провідних ЗВО Європи. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2024. №3. С. 89–100. <https://doi.org/10.33271/ebdut/87.089>
15. Бездрабко В., Новальська Т. Блоги, блогінг і архіви: досвід, особливості, перспективи. *Український журнал бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2025. Вип. 15. С. 112–141. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.15.2025.335083>
16. Половинчак Ю. Особливості функціонування української блогосфери. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2015. Issue 42. С. 99–102.
17. Shlenova M. Academic blogging in the professional training of future specialists in library, information, and archival studies. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія : Педагогіка та психологія*. 2025. № 8. <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-8-08-01>

18. Український блогінг в умовах війни: теорія і практика. Київ, 2022. 43 с.
19. Bizeau M. 69 statistiques sur les blogs que vous devez connaître en 2022. URL: <https://blogueurlibre.fr/statistiques-blog> (дата звернення: 22.08.2025).
20. Santifgo E. Do People Still Read Blogs? We Asked Consumers. URL: <https://blog.hubspot.com/marketing/do-people-read-blogs> (дата звернення: 22.08.2025).
21. Sprung D. Blogs sind tot, lang leben Blogs. URL: <https://www.bloggerabc.de/blogs-tot/> (дата звернення: 22.08.2025).
22. Блог. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 22.08.2025).
23. Blog. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/blog> (дата звернення: 22.08.2025).
24. Blog. Oxford English Dictionary. URL: https://www.oed.com/dictionary/blog_n?tab=meaning_and_use#11172278 (дата звернення: 22.08.2025).
25. Sun A., Suryanto M. A., & Liu Y. Blog Classification Using Tags: An Empirical Study / Goh D.H.L., Cao T. H., Sølvberg I. T., Rasmussen E. (Eds.). Asian Digital Libraries. Looking Back 10 Years and Forging New Frontiers. ICADL 2007. https://doi.org/10.1007/978-3-540-77094_7_40
26. Blogs at The National Archives. URL: <https://www.nationalarchives.gov.uk/blogs/> (дата звернення: 23.08.2025).
27. Convergence: Le blogue de Association des archivistes du Québec. URL: <https://archivistesqc.wordpress.com/> (дата звернення: 23.08.2025).
28. Посібник з європейського права у сфері захисту персональних даних / пер. В. Кастеллі. Київ : К.І.С., 2020. 432 с.
29. Сливка М. М., Лук'янова Г. Ю. Правове забезпечення інформаційної безпеки: досвід країн Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 514–516. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/132>
30. Ткаченко О., Ільєнко А., Улічев О., Мелешко Є., Смірнов О. Правові засади поширення інформаційних впливів у соціальних мережах. *Кібербезпека: освіта, наук, техніка*. 2024. № 2. С. 170–188. <https://doi.org/10.28925/2663-4023.2024.26.685>
31. How are social media influencers and their activities covered by European and national law? April 2025. URL: <https://www.obs.coe.int/en/web/observatoire/-/how-are-social-media-influencers-and-their-activities-covered-by-european-law> (дата звернення: 22.08.2025).
32. National rules applicable to influencers European Audiovisual Observatory. Strasbourg, 2024. 221 p.
33. ARTICLE 19 – Defending freedom of expression and information. URL: <https://www.article19.org> (дата звернення: 22.08.2025).

34. Максим Ратушний. Право на блог. URL: <https://ms.detector.media/profstandarti/post/2469/2013-11-06-pravo-na-blog/> (дата звернення: 22.08.2025).

Додаток А. Визначення понять «блогер», «влогер» (інфлюенсер, ініціатор реферальних програм, креатор) у сучасній правовій, нормативно-правовій базі європейських країн

Країна	Наявність визначення специфіки діяльності блогера на законодавчому рівні (I.) та в нормативно-правових і методичних документах (II.)
Австрія	II: особи, які впливають на поведінку споживачів через дописи у блогах, пости, твіти, відео та інші заходи в соціальних мережах або шляхом проведення різних маркетингових та промоційних активностей, орієнтованих на певні бренди, послуги чи продукти. <i>Кодекс етики рекламної індустрії (Code of Ethics of the Advertising Industry (ÖWR)), 2021 р.</i>
Бельгія	II: впливові особи, які створили відповідну онлайн-спільноту в соціальних мережах (чи на вебсайтах) і функціонують як автори контенту (Instagram-користувачі, ютубери, Twitter-користувачі, стримери, подкастери і т. д.). <i>Настанови Центру комунікації з питань діяльності онлайн-інфлюенсерів (Communication Centre guidelines on online influencers (Recommandations du Centre de la communication en matière d'influenceurs)), 2022 р.</i>
Болгарія	II: особа (група осіб), яка продукує контент у соціальних мережах для глобальної та/чи обраної аудиторії, впливає на її поведінку, погляди. <i>Методичний посібник з етичної та ефективної практики інфлюенсер-маркетингу в Болгарії (IAB Болгарія) (Handbook of best practices in influencer marketing in Bulgaria (IAB Bulgaria)), 2023 р.</i>
Велика Британія	II: особа-креатор контенту, яка вибудовує довірчі взаємини з читачами, створює в соціальних мережах контент (не)комерційного змісту різної жанрово-тематичної характеристики, орієнтований на різні аудиторії <i>Путівник для інфлюенсерів щодо того, як чітко позначати рекламу, підготовлений ASA, CAP та CMA5 (Twelfth Report of Session 2021-22, 564 the Digital, Culture, Media and Sport Committee of the House of Commons Influencers' guide to making clear that ads are ads, by the ASA, the CAP and the CMA5), 2021 р.</i> II: реальна особа чи віртуально створена персона, яка активно діє на будь-якій онлайн-платформі соціальних медіа, зокрема Facebook, Instagram, Snapchat, TikTok, Twitch, YouTube та інших. <i>Посібник для інфлюенсерів щодо чіткого позначення рекламних матеріалів, підготовлений ASA, CAP та CMA (Influencers' guide to</i>

	<i>making clear that ads are ads, by the ASA, the CAP and the CMA), 2023 p.</i>
Греція	<p>II: будь-яка реальна / віртуальна (віртуальний інфлюенсер) особа, яка активна на онлайн-платформі соціальних мереж, зокрема Facebook, Instagram, Snapchat, TikTok, YouTube та ін.</p> <p><i>Додаток щодо інфлюенсер-маркетингу до Рекламного кодексу (Influencer Marketing Annex to the Advertising Code), 2023 p.</i></p>
Естонія	<p>II: особа, яка створює чи поширює контент у соціальних мережах, на дописи якої підписуються користувачі, незалежно від їх кількості та видимості для всіх чи обмеженої аудиторії.</p> <p><i>Посібник для рекламодавців щодо використання соціальних мереж (Guide for advertisers on social media (CPTRA, TULI), 2020 p.</i></p>
Ірландія	<p>II: автор контенту в соціальних мережах, який часто рекламує або рекомендує товари, здебільшого в обмін на винагороду.</p> <p><i>Онлайн-поведінка: дослідження інфлюенсер-маркетингу (Online Behaviour: Influencer Marketing study), 2022 p.</i></p> <p>II: той, хто просуває або рекомендує продукти чи послуги в соціальних мережах за винагороду (грошову чи іншу). Це – інфлюенсери, автори контенту, онлайн-персони, блогери / влогери, медіаперсони, онлайн-знаменитості, стримери (і не лише).</p> <p><i>Рекомендації щодо реклами та маркетингу за участі інфлюенсерів (Guidance on Influencer Advertising and Marketing), 2023 p.</i></p>
Іспанія	<p>I: користувач особливого значення, який послуговується платформами для обміну відео (USR), відповідає за контент, доступний власній читацькій аудиторії, призначений для значної частини загалу і може мати на неї суттєвий вплив; функційне значення його послуг полягає в інформуванні, розважанні або навчанні, а основна мета – поширення аудіовізуального контенту; послуга пропонується через електронні комунікаційні мережі, заснована в Іспанії; також передбачає економічну діяльність і вигоди.</p> <p><i>Закон про аудіовізуальні комунікації (Law on Audiovisual Communication), 2021 p.</i></p> <p>II: особи, що мають вагомий вплив на громадськість через велику кількість підписників у соціальних мережах та / або цифрових медіа, котрі взаємодіють через твіти, відео, пости, повідомлення в блогах чи іншим чином. До цієї категорії належать т. зв. соціальні медіа, інфлюенсери, зокрема блогери, ютубери, інстаграмери та фейсбукери.</p> <p><i>Кодекс поведінки щодо використання інфлюенсерів з рекламною метою AUTOCONTROL291 (Code of conduct regarding the use of influencers for advertising purposes by AUTOCONTROL291), 2025 p.</i></p>
Італія	<p>II: особи, які займаються подібною до надання аудіовізуальних медіапослуг діяльністю, що підлягає національній юрисдикції, та відповідають наступним додатковим критеріям: надання контенту</p>

	<p>здатне генерувати дохід безпосередньо від виконання комерційних угод з виробниками товарів чи послуг або опосередковано через виконання платформою, соціальною мережею угод про монетизацію; їхній сервіс характеризується стійким зв'язком з італійською економікою, дозволяє користувачеві доступ до контенту на вимогу, а дописи подаються італійською мовою або очевидно орієнтовані на користувачів у межах Італії.</p> <p><i>Настанови щодо дотримання положень консолідованого закону інфлюенсерами та створення технічної робочої групи (AGCOM Resolution No. 7/24/CONS of 10 January 2024 establishing the Guidelines to ensure compliance with the provisions of the Consolidated Law by influencers and the establishment of a technical round table (Annex A)386), 2024 p.</i></p>
Кіпр	<p>П: особи, які впливають на позицію аудиторії через блоги, публікації, твіти та використання інших соціальних медіа; особа, або віртуально створена персона (віртуальний інфлюенсер), яка активна на будь-якій онлайн-платформі соціальних медіа, зокрема Facebook, Instagram, TikTok, YouTube тощо, та може мати різні назви залежно від медіаплатформи, наприклад, влогер, блогер, креатор тощо.</p> <p><i>Посібник із інфлюенсер-маркетингу (Guide to Influencer Marketing (CARO)), 2023 p.</i></p>
Нідерланди	<p>П: той, хто через соціальні мережі впливає на певну цільову аудиторію.</p> <p><i>Кодекс реклами алкогольних напоїв (Advertising Code for Alcoholic Beverages), 2024 p.</i></p>
Норвегія	<p>П: особа (або група осіб), яка має власний канал із підписниками та впливає, взаємодіє з ними упродовж певного часу.</p> <p><i>Настанови щодо інфлюенсер-маркетингу певних товарів і послуг, орієнтованого на дітей та молодь (FIM) (Guidelines on Influencer Marketing of certain goods and services to children and young adults (FIM)), 2024 p.</i></p>
Польща	<p>П: контент-креатор, який активно веде акаунти (канали) в соціальних мережах з метою спілкування зі своїми підписниками, думки, рішення, поведінка яких можуть зазнавати його впливу.</p> <p><i>Рекомендації визначення контенту, що рекламується інфлюенсерами в соціальних мережах (Recommendations Definition in other documents content advertised by influencers on social media (UOKiK)), 2022 p.</i></p>
Португалія	<p>П: особа (або персонаж) у цифровому середовищі, яка має потенціал впливати на інших осіб, котрі стежать за її публікаціями і можуть коментувати їх; автор цифрового контенту як важливого джерела інформації і впливу на користувачів, які йому довіряють.</p> <p><i>Посібник для інфлюенсерів та роботодавців (Guide for Influencers and Advertisers), 2024 p.</i></p>
Румунія	<p>П: особи, які здатні залучати, стимулювати обговорення та / або впливати на рішення про покупку продуктів, послуг цільової аудиторії.</p>

	<p><i>Кодекс належної практики у сфері інфлюенсер-маркетингу (The Code of Good Practices in Influencer Marketing), 2020 р.</i> П: особа, яка публічно висловлює власну думку та / або дає у власному стилі й манері поради щодо деяких продуктів, послуг рекламодавця на договірній основі. <i>Кодекс рекламної практики (Code of Advertising Practice), 2021 р.</i></p>
Словаччина	<p>П: особа, яка завдяки власній популярності є носієм особливої соціальної функції – впливу на аудиторію; може спонукати її до певних дій або формувати погляди. Здебільшого це публічно відома, реальна чи вигадана цифрова особистість, яка діє переважно в соціальних мережах, розвиваючи комунікацію з аудиторією читачів різним чином.</p> <p><i>Кодекс належної практики у сфері інфлюенсер-маркетингу (IAB Словаччина) (Influencer Marketing Code of Conduct (IAB Slovakia), 2022 р.</i></p>
Угорщина	<p>П: відома особа (наприклад, публічна фігура) / невідома особа (приміром, споживач), ютубер, блогер, влогер, а також віртуальна особа (наприклад, робот, вигаданий персонаж), яка власноруч створила контент, або від імені якої контент було створено іншою особою (наприклад, гостьові публікації) на вебсайті, сторінці в соціальних мережах, платформі для обміну відео чи іншій онлайн-платформі із комерційною метою (за винагороду), незалежно від кількості підписників.</p> <p><i>Етичний кодекс реклами (Advertising Code of Ethics), 2023 р.</i></p> <p>П: особа або об'єкт, віртуальна істота (тварина, маскот, цифровий персонаж, аватар), які здатні впливати на формування думки користувачів у цифровому середовищі, створювати й публікувати онлайн-контент на власних вебсайті, сторінці в соціальних мережах, платформі для обміну відео або іншій онлайн-платформі.</p> <p><i>Керівництво з маркетингу впливових осіб (Guidance on Influencer Marketing), 2022 р.</i></p>
Фінляндія	<p>П: особа, для якої вплив на інших людей є основною діяльністю.</p> <p><i>Керівництво з маркетингу впливових осіб у соціальних мережах (Guidelines for influencer marketing in social media (KKV)), 2025 р.</i></p>
Франція	<p>І: фізичні або юридичні особи, які за винагороду, застосовуючи власну репутацію, за допомогою електронних засобів інформації впливають на аудиторію і суспільство загалом.</p> <p><i>Закон № 2023-451 від 9 червня 2023 р., спрямований на регулювання комерційного впливу та боротьбу з надмірностями інфлюенсерів у соціальних мережах, 2023 р. (Law No. 2023-451 of 9 June 2023 aimed at regulating commercial influence and combating the excesses of influencers on social networks), 2023 р.</i></p> <p>П: особа, яка створює контент, декларує власну точку зору або дає поради в певній сфері відповідно до стилю, підходу, що є специфічним для неї і з яким асоціює себе її аудиторія. <i>Рекомендації щодо цифрової реклами (Recommendation on Digital Advertising</i></p>

	(ARPP)), 2020 р.
Швеція	<p>II: особа, яка здійснює вплив на аудиторію, переважно через канали соціальних мереж.</p> <p><i>Оскаржене рішення Суду з питань патентів і ринку у справі PMT 798-19 (Додаток А) (Appealed decision of the Patent and Market Court PMT 798-19 (Appendix A)), 2020 р.</i></p>

(Джерело: Бездрабко В. Блогінг як соціокомунікаційний феномен: природа, структура, класифікація та етико-правовий вимір / В. Бездрабко. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2025. Вип. 75. С. 37-64. doi: <https://doi.org/10.15407/np.75.037>).

***

Н. Тарасенко,

науковий співробітник,

Служба інформаційно-аналітичного забезпечення

органів державної влади,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Система професійно-технічної освіти в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку

Сучасний етап розвитку України характеризується глибокими соціально-економічними трансформаціями, що значною мірою зумовлені наслідками повномасштабної війни та необхідністю повоєнної відбудови держави. Серед викликів, що постають у цьому контексті, одним з найбільш значущих є наявність кваліфікованих робітників – будівельників, електриків, зварювальників, механіків тощо, які зможуть відновлювати зруйновані об'єкти, відбудовувати інфраструктуру та працювати на нових технологічних виробництвах. У цих умовах особливої актуальності набуває розвиток системи професійної освіти як ключового інструменту формування кваліфікованого людського капіталу, здатного забезпечити стійке економічне зростання та відбудову критичної інфраструктури.

Актуальність розвитку професійної освіти в Україні зумовлена низкою ключових чинників, які впливають на економічний та соціальний розвиток країни. По-перше, стрімкі зміни на ринку праці, зумовлені технологічними інноваціями, розвитком нових галузей та вимагають підготовки кваліфікованих фахівців, здатних працювати з новими технологіями та адаптуватися до нових умов. По-друге, зростає попит на кваліфікованих працівників робітничих професій у будівництві, енергетиці, транспорті, промисловості та сфері послуг, що є критично важливими для відновлення

країни. По-третє, демографічні виклики, зокрема трудова міграція та втрати населення внаслідок війни, посилюють дефіцит кадрів і вимагають швидкої та якісної підготовки фахівців. По-четверте, глобалізація і європейська інтеграція України вимагають гармонізації професійної освіти з міжнародними стандартами, що підвищує конкурентоспроможність українських працівників на міжнародному рівні.

Водночас система професійної освіти України стикається з комплексом серйозних проблем, загострених війною. Серед них – руйнування та пошкодження навчальної інфраструктури, нестача сучасного обладнання, відтік педагогічних кадрів і здобувачів освіти, а також обмеженість фінансових ресурсів. Окрім того, існує розрив між змістом освітніх програм і актуальними потребами ринку праці, недостатній рівень взаємодії з роботодавцями, застарілі підходи до організації навчального процесу.

У цих умовах постає нагальна потреба реформування системи професійної освіти з урахуванням сучасних викликів. Ідеться про оновлення змісту освіти, впровадження дуальної форми навчання, цифровізацію освітнього процесу, зміцнення партнерства з бізнесом та міжнародними організаціями, а також створення гнучких механізмів перепідготовки дорослого населення. Наразі професійна освіта має не лише забезпечити ринок праці необхідними кадрами, а й сприяти підвищенню престижу робітничих професій. Окрім того, ефективна трансформація цієї сфери є необхідною передумовою успішного економічного відновлення України та її інтеграції у європейський освітній та економічний простір.

Професійна (професійно-технічна) освіта [П(ПТ)О] – складова системи освіти України, що є комплексом педагогічних і організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями і навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, розвиток компетентностей та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури. Серед типів навчальних закладів, що здійснюють таку діяльність – професійні училища, ліцеї, центри, навчально-курсіві комбінати тощо. Важливою перевагою професійної освіти є її універсальність, адаптивність та швидка реакція на запити ринку праці: нині пройти навчання в закладах можуть всі верстви населення, які хочуть підвищити кваліфікацію або змінити професію. Навчання може відбуватися як за повним, так і за скороченим циклом. Тож здобуття професії може тривати від кількох місяців до трьох-чотирьох років (для тих, хто одночасно з професією здобуває повну загальну середню освіту).

Вимоги до результатів навчання здобувачів П(ПТ)О відповідного рівня визначено в Державному стандарті професійної (професійно-технічної) освіти [Державний стандарт професійної (професійно-технічної) освіти]. Зміст П(ПТ)О зумовлюється суспільними вимогами до рівня кваліфікації робітничих кадрів і визначається державними стандартами професійної

(професійно-технічної) освіти з кожної професії для підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти [ЗП(ПТ)О], зазначених у державному переліку професій (Державний перелік професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах). Державні освітні стандарти з конкретних професій розробляються на основі Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти та затверджуються Міністерством освіти і науки України.

П(ПТ)О здобувається в державних і комунальних ЗП(ПТ)О безоплатно, за рахунок держави, а в державних та комунальних акредитованих вищих професійних училищах і центрах професійної освіти – у межах державного та/або регіонального замовлення безоплатно, на конкурсній основі. П(ПТ)О здобувається на основі базової або повної загальної середньої освіти. Здобуття П(ПТ)О на основі базової середньої освіти здійснюється з одночасним здобуттям профільної середньої освіти та отриманням відповідного документа про повну загальну середню освіту. Водночас ЗП(ПТ)О можуть здійснювати підготовку фахівців за окремими професіями без забезпечення здобуття повної загальної середньої освіти [1].

Заклади професійної освіти мають різне спрямування і навчають сотням професій. Станом на 1 січня 2021 р. в Україні працювало 708 закладів профосвіти, у яких здобували освіту 239,8 тис. учнів [2]. Широкомасштабна агресія Російської Федерації проти України завдала суттєвих втрат та спричинила низку гострих проблем у системі професійної (професійно-технічної) освіти [П(ПТ)О]. Станом на 1 січня 2023 р. освітню діяльність провадили вже 670 закладів П(ПТ)О. За інформацією департаментів (управлінь) освіти і науки обласних, Київської міської військових адміністрацій, станом на 1 серпня 2023 р. зруйновано 13 таких закладів, 146 закладів мали пошкодження різного ступеня. У Донецькій, Луганській, Запорізькій і Херсонській областях 70 зі 108 закладів П(ПТ)О опинилися на тимчасово окупованій території, 55 з них згодом були релоковані на підконтрольну Україні територію [3].

Попри російське вторгнення та значні втрати, яких воно завдало освітній галузі, система П(ПТ)О в Україні демонструє високий рівень стійкості, забезпечуючи неперервність освітнього процесу. За оперативною інформацією департаментів (управлінь) освіти і науки обласних військових адміністрацій, станом на 25 січня 2023 р. освітній процес здійснювали 93 % закладів П(ПТ)О, з них: 49 % – у змішаному форматі; 31 % – в очному форматі; 20 % – дистанційно. У 2022/2023 н. р. 172 заклади П(ПТ)О здійснювали освітній процес за дуальною формою здобуття освіти. Навчалися 10 438 здобувачів освіти, було залучено 1003 підприємства, установи, організації.

Важливим інструментом збереження контингенту здобувачів П(ПТ)О стала програма внутрішньої академічної мобільності, запроваджена у 2022 р. Правом на внутрішню академічну мобільність у 2022 р. скористалися 316 осіб, у 2023 р. – 222 особи. Станом на 1 січня 2023 р. загальний контингент здобувачів П(ПТ)О налічував 230,5 тис. осіб, із яких 12,7 тис. осіб є внутрішньо переміщеними, 17,5 тис. осіб перебували за кордоном, продовжуючи навчання в закладах П(ПТ)О України дистанційно, 5,5 тис. осіб – на тимчасово окупованій території.

Створено платформу дистанційного навчання «Професійна освіта онлайн». За підтримки міжнародних партнерів розроблено понад 80 навчальних курсів онлайн, які вже розміщено на вказаній платформі. У період з 23 грудня 2022 р. до 14 липня 2023 р. зареєстровано 4 тис. користувачів. Упродовж 2022–2023 рр. затверджено 38 державних освітніх стандартів із конкретних професій. Організовано проведення безкоштовних короткострокових курсів для дорослого населення, у т. ч. ВПО, для отримання часткових кваліфікацій. В організації таких курсів закладам П(ПТ)О, зокрема допомагають міжнародні партнери (ідеться про закупівлю витратних матеріалів, оплату праці педагогічних працівників, наставників на виробництві тощо).

Водночас в умовах воєнного стану заклади П(ПТ)О й надалі зазнають надзвичайного стресу через такі фактори, як масштабне внутрішнє переміщення населення, мобілізація та міграція кваліфікованих спеціалістів, динамічні економічні зміни, спричинені війною, брак фінансування. Це впливає на якість матеріально-технічної бази та зарплати викладачів, що знижує конкурентоспроможність таких закладів та, як наслідок, призводить до дефіциту кваліфікованих працівників в економіці України.

Дослідження ринку праці, проведене Державною службою зайнятості у 2024–2025 рр., підтвердило критичний дефіцит спеціалістів, переважно технічного профілю. Зокрема, у структурі найму працівників у досліджуваній період найбільший попит на ринку праці спостерігався серед кваліфікованих робітників із інструментом (25,9 %) та робітників з обслуговування устаткування та машин (24,9 %). Це свідчить про потребу підприємств у працівниках робітничих професій та спеціалістах промисловості, що підтверджує наявність тривалого дефіциту кадрів у цих професійних групах. Менший попит спостерігався на працівників торгівлі та послуг (7,2 %), керівників (6,2 %), фахівців (6,2 %), технічних службовців (3,8 %) та кваліфікованих робітників сільського господарства (3,4 %). Це свідчить про те, що роботодавці більше орієнтовані на технічні та виробничі спеціальності, тоді як управлінські та адміністративні посади мають нижчу потребу в оновленні персоналу [4].

Загалом тенденція вказує на посилення попиту на кваліфіковану робочу силу у сфері виробництва та інженерії. Серед кваліфікованих робітників

найбільша потреба спостерігалася у сфері водопостачання (55 %), видобувній промисловості (53,9 %) та будівництві (52,5 %); серед робітників з обслуговування – у транспорті (49,2 %), енергетиці (45 %) та сільському господарстві (40,7 %)

Ці цифри демонструють високу затребуваність професійної освіти, яка, на жаль, попри фундаментальну роль для розвитку економіки, досі стикається із стереотипами про непрестижність, відсутність кар'єрного зростання та нестабільність доходів. Водночас в умовах гострого дефіциту кваліфікованих кадрів саме прикладні професії пропонують найвищу стабільність зайнятості та конкурентний дохід. Аналіз вакансій на платформах work.ua та robota.ua свідчить: кваліфіковані майстри – зварювальники, столяри, електромеханіки – у Києві чи Дніпрі отримують 40–55 тис. грн. Іноді роботодавці пропонують до 100 тис. грн, гарантуючи офіційне працевлаштування та бронювання. Це робить професійну освіту фінансово привабливішою та конкурентнішою за більшість гуманітарних напрямів [5].

Окрім фінансової віддачі, професії технічного та прикладного спрямування еволюціонують та адаптуються до нових викликів і світових трендів. Механіки, зварювальники та оператори ЧПК використовують цифрову діагностику, роботизовані системи та адитивні технології (3D-друк). Паралельно з технологізацією ці професії стають рушієм «зеленого» переходу. Навички таких спеціалістів критичні для впровадження енергоефективних технологій, монтажу систем відновлюваної енергії та розбудови smart-інфраструктури.

Сучасний стан професійної освіти в Україні характеризується активними реформами та прагненням адаптуватися до змін у суспільстві, економіці та на ринку праці. Однією з причин реформи професійної освіти є необхідність задовольнити потреби українського ринку праці якісними кадрами. Нині роботодавці готові платити кваліфікованим робітникам гідну заробітну плату, створювати комфортні умови для роботи та забезпечувати сучасними матеріалами. Однак імідж та стереотипи щодо випускників з професійною освітою часто нівелюють усі переваги такої освіти. Окрім того, обладнання та техніка в частині закладів професійної освіти залишається застарілою. Тому учні не мають можливості навчатися на якісному обладнанні, яким вони будуть користуватися на виробництві.

Реформування професійно-технічної освіти в Україні передбачає масштабне «перезавантаження» системи. Воно супроводжуватиметься не лише модернізацією інфраструктури, а й зміною стандартів освіти та навчання педагогів, що викладають у закладах. Цій меті підпорядкований, зокрема, новий Закон України «Про професійну освіту», який набув чинності у серпні 2025 р. До слова, попередній Закон України «Про професійну

(професійно-технічну) освіту» був ухвалений ще у 1998 р. і вже не відповідає вимогам сьогодення.

Закон України «Про професійну освіту» визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи професійної освіти, передбачає створення умов для професійної самореалізації особистості та забезпечення потреб суспільства і держави у спеціалістах та кваліфікованих кадрах [6]. У преамбулі цього Закону Верховна Рада України визнає постійне підвищення якості професійної освіти необхідною умовою зростання підприємницької активності та доходів громадян, сталого розвитку територіальних громад і суспільства, забезпечення ринків праці та економіки України спеціалістами високої кваліфікації, формування на цій основі високоякісного людського капіталу, що сприятиме зростанню рівня добробуту Українського народу. Також зазначено, що сфера професійної освіти спрямована на формування та розвиток компетентностей особистості, необхідних для її самореалізації впродовж життя, виховання відповідальних громадян і спеціалістів, які спрямовують свою діяльність на задоволення найкращих інтересів людей і суспільства, зокрема шляхом якісного та сумлінного виконання робіт, надання послуг чи вироблення товарів, здійснення іншої професійної діяльності.

Новий Закон передбачає такі зміни в професійній освіті:

- можливість безкоштовного здобуття іншої професії: громадяни зможуть отримати нову професію не раніше ніж через три роки після попередньої кваліфікації за умови наявності страхового стажу не менше двох років;
- доступ до навчання без базової середньої освіти: особи, які не здобули базової середньої освіти, матимуть право на професійну освіту;
- нова система фінансування: запроваджується нова субвенція від держави місцевим бюджетам для оплати праці педагогів, а утримання матеріально-технічної бази комунальних закладів професійної освіти має фінансуватися з місцевих бюджетів;
- розширення автономії закладів професійної освіти: заклади зможуть самостійно визначати правила прийому абітурієнтів, розробляти освітні програми та розпоряджатися заробленими коштами;
- впровадження освітнього аудиту: запровадження перевірки якості навчання для підвищення стандартів освіти;
- зміни в робочому часі: роботу педагогів скоротять до 36 год на тиждень замість 40;
- посилення співпраці з роботодавцями: передбачено розширення механізмів державно-приватного партнерства для покращення якості освіти;
- оновлення термінології: заміна термінів «професійна освіта» замість «професійно-технічна освіта», «студент» замість «учень», а також

об'єднати 17 типів закладів професійно-технічної освіти, у тому числі ПТУ, у «професійний коледж» [7].

У межах реформи планується розробка стандартів професійної освіти за низкою професій, оновлення освітніх програм, підвищення кваліфікації педагогів тощо. Серед інших механізмів – збільшення практичної складової навчання. Для цього МОН й надалі розвиватиме дуальну форму освіти. Це більш гнучка та сучасна форма навчання, яка передбачає, що до 70 % навчального часу студент здобуває знання в умовах реального виробництва, а решту часу – опановує теоретичний матеріал у закладі. Такий підхід дозволяє підготувати фахівців відповідно до вимог роботодавців та реальних потреб бізнесу.

За даними Державної служби зайнятості, нині в Україні спостерігається стійкий попит на кваліфікованих працівників робітничих професій у наступних сферах:

- будівництва (муляри, електрозварювальники, арматурники);
- машинобудування (токарі, фрезерувальники, слюсарі);
- транспорту та логістики (водії, механіки, логісти);
- агросектору (трактористи, механізатори, агрономи);
- легкої промисловості (швачки, технологи з виробництва одягу);
- енергетики та ЖКГ (електрики, сантехніки, зварювальники).

У деяких регіонах країни дефіцит робітничих кадрів збільшився на 40–50 %, якщо порівняти з довоєнними потребами. Змінився також соціальний портрет людей, які шукають роботу. Якщо раніше основну частку становили молоді випускники, то нині найбільше потребують працевлаштування:

- жінки 30–50 років (переважно ВПО);
- ветерани або демобілізовані;
- чоловіки 50+, які втратили роботу через знищення підприємств;
- особи з інвалідністю, які потребують адаптованих програм;
- молодь без досвіду та освіти.

Окрім викликів і впливу воєнного часу, тривають процеси цифровізації та автоматизації, що призводить до нових трендів у професіях. Ринок уже потребує:

- технічних спеціалістів із навичками роботи з ШІ та роботами;
- фахівців із відновлюваної енергетики;
- спеціалістів зі сталого будівництва;
- мультифункціональних фахівців у сфері обслуговування (електрик+механік, кухар+дієтолог);
- працівників сфери догляду (у зв'язку зі старінням населення і поверненням поранених військових).

За словами заступника міністра освіти і науки України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Д. Завгороднього, голос роботодавця сьогодні стає найважливішим критерієм

для оцінювання ефективності змін у професійній освіті. Це допоможе вирішити проблему того, що десятиліттями система освіти існувала відокремлено від ринку праці. За даними дослідження Київської школи економіки (2024 р.), приблизно 70 % роботодавців змушені самостійно донавчати працівників упродовж перших трьох–шести місяців після їхнього працевлаштування. Випускники закладів професійно-технічної та фахової передвищої освіти приходять на виробництво без елементарного досвіду роботи на сучасному обладнанні. Причина – відсутність оновлених майстерень, обмеженість у проходженні стажування, застарілі програми та викладачі без актуального виробничого досвіду. До переліку «скарг» роботодавців також можна додати низький рівень soft skills: уміння працювати в команді, спілкуватися з клієнтом, управляти часом, розв’язувати конфлікти – чого може та має навчати заклад на рівні з професійною підготовкою [8].

Говорячи про ключові напрями й цілі реформи професійно-технічної освіти, що нині реалізується в Україні, Д. Завгородній підкреслює важливість структурних змін – оновлення змісту навчання та створення наглядових рад. Наглядові ради складатимуться з представників місцевої влади чи організацій, яким будуть делеговані ці повноваження, а також роботодавців. Саме роботодавці отримують реальний вплив на зміст освіти: перегляд програм, формування професійних стандартів, упровадження нових кваліфікацій та практикоорієнтованих модулів тощо. Тобто реформа передбачає, що бізнес перестане бути «стороннім спостерігачем» і перетворюється на повноцінного партнера закладу. Один із важливих акцентів реформи – розвиток дуальної освіти: створення умов, за яких студенти вчитимуться не лише в майстернях, а й безпосередньо на підприємствах [9].

Д. Завгородній також звертає увагу, що реформа передбачає поступову профілізацію та оптимізацію мережі закладів професійно-технічної освіти: у кожному місті має залишитися один сильний центр за напрямом, але добре обладнаний і модернізований. За словами заступника міністра освіти, цей підхід дасть змогу створити якісні навчальні хаби: автотехнічні, кулінарні, машинобудівні, швейні тощо. Такі центри отримують сучасні лабораторії, інноваційне обладнання, можливість проводити реальні виробничі процеси та навчання на сучасній техніці.

Повне переобладнання всіх закладів, як зауважив Д. Завгородній, не є необхідним, однак, близько 300 з них по всій країні мають значний освітній потенціал та потребують модернізації в першу чергу. Тобто держава відходить від ідеї миттєвого оновлення всієї системи, натомість запроваджується довгострокова модель: щороку планується виділяти кошти на оновлення близько 100 майстерень і лабораторій. За 10 років це дасть змогу повністю модернізувати мережу та підтримувати в сучасному стані.

Фінансування здійснюватиметься на конкурсній основі. Заклади готують великі проєктні заявки, які оцінюють за 17 критеріями, серед яких пріоритетність професії, участь бізнесу, розмір закладу, рівень працевлаштування випускників, співфінансування з боку області чи громади тощо. При цьому пріоритет надається тим напрямам, які відповідають державній політиці підтримки переробної промисловості та стратегії «Зроблено в Україні».

Урядова ініціатива «100 майстерень» стартувала навесні 2024 р. У той рік на неї було виділено 549 млн грн, за рахунок яких було відремонтовано й оновлено обладнання майстерень і лабораторій у 88 навчальних закладах професійної освіти. Подати заявки на участь у програмі могли профзаклади, які спеціалізуються за різними профілями – від будівельних до кулінарних. Так, найбільше заявок отримали на оновлення майстерень за професіями слюсар-ремонтник, електрик, сантехнік. А також на створення кулінарних хабів і майстерень за токарним, будівельним та сільськогосподарським напрямом. До реалізації ініціативи були долучені заклади освіти, місцева влада, бізнес, а також міжнародні донори та партнери. У 2025 р. уряд виділив 525 млн грн на оновлення 89 закладів [10].

За словами міністра освіти і науки О. Лісового, створення нових майстерень є потужним поштовхом для розвитку профтехосвіти в Україні. «З одного боку, ми забезпечуємо якісні умови для навчання студентів, а отже, й для формування компетентних фахівців, які вже зараз надзвичайно актуальні на ринку праці. З іншого – даємо сигнал бізнесу, що профтех готовий відповідати на сучасні виклики, у нього можна і треба інвестувати ресурси», – зазначає О. Лісовий [11].

Важливою частиною реформи є переорієнтація системи професійно-технічної освіти на роботу з дорослими. В Україні збільшується кількість людей, які потребують перекваліфікації, зокрема внутрішньо переміщені особи та ветерани. За даними Міжнародної організації праці (International Labour Organization – ILO), від 15 до 25 % українських працівників у 2025 р. потребували перекваліфікації або здобуття нової професії. При цьому проблемою була відсутність короткострокових програм і механізмів швидкої підготовки для дорослих, оскільки заклади освіти були орієнтовані на довгі програми. Як наслідок виникав парадокс: у країні є безробітні, які хочуть працювати, є роботодавці, які готові їх найняти, але бракує ефективного механізму швидкої та якісної підготовки кадрів.

На сьогодні основним гравцем у сфері освіти дорослих залишається Державна служба зайнятості України, яка реалізує програму ваучерів на перенавчання, завдяки якій тисячі людей вже опанували нову професію. Ваучер – це державний сертифікат, що видається один раз і покриває витрати на здобуття нової професії або підвищення кваліфікації (до 30 280 грн). Програму орієнтовано на розвиток актуальних професій у сферах ІТ,

будівництва, освіти, агросектору, енергетики тощо. Це один із ключових інструментів державної політики, спрямований на адаптацію дорослого населення до змін ринку праці та підтримку концепції навчання впродовж життя [5].

Основна мета програми – допомогти людям віком 45+ зі страховим стажем, ветеранам, внутрішньо переміщеним особам, людям з інвалідністю, колишнім полоненим і тим, хто зазнав поранення чи контузії, здобути нову професію або підвищити кваліфікацію за кошти держави. Для участі достатньо мати профтехнічну, фахову передвищу або вищу освіту, не бути зареєстрованим як безробітний і не навчатися за кошти Фонду соцстрахування протягом останніх трьох років.

У 2025 р. Державна служба зайнятості надала ваучери на навчання понад 25 тис. осіб – на 9 % більше, ніж у 2024-му. До прикладу, пройшовши навчання за короткостроковими тренінгами «Оператор сільськогосподарського дрона – робітник фермерського господарства», «Використання сучасних зварювальних технологій та функцій Lift TIG», «Монтаж сонячних фотоелектричних систем» або «Передові системи термомодернізації будівель» і підтвердивши навички в кваліфікаційному центрі, можна отримати офіційне підтвердження часткової професійної кваліфікації і працевлаштуватися.

У реалізації завдання підвищення стійкості ринку праці через швидку перекваліфікацію працівників України підтримують міжнародні донори, зокрема Євросоюз (програма EU4Skills), Німеччина (GIZ) та Швейцарія (Helvetas Swiss Intercooperation). Зокрема, протягом 2023–2025 рр. Helvetas у співпраці з 29 партнерськими закладами професійної освіти забезпечила безоплатне навчання з перекваліфікації та підвищення кваліфікації для майже півтори тисячі фахівців за прикладними напрямками. У 2026 р. планується охопити ще 500 осіб. Організація також сприяє інституційній трансформації через закупівлю технологічного обладнання для десятків закладів професійної освіти, що дозволяє впроваджувати адаптовані програми для потреб бізнесу.

Професійна освіта стає одним із ключових інструментів відновлення громад – від модернізації навчальної інфраструктури до запуску короткострокових програм для дорослого населення. Зокрема, такі зміни впроваджують у межах проєктів Програми розвитку ООН (ПРООН) у співпраці з МОН України.

Постійний представник ПРООН в Україні А. Лотсма наголошує: модернізація освітньої інфраструктури є стратегічною інвестицією в добробут громад. «Шляхом модернізації майстерень ми створюємо належні умови для практичного навчання та підсилюємо спроможність навчальних закладів готувати фахівців і фахівчинь, потрібних для відновлення громад. Спільно з партнерами ми працюємо над тим, щоб освіта залишалася

доступною, якісною та відповідала реальним потребам місцевої економіки», – зазначив він [12].

Ці зміни впроваджують через комплексні проєкти в областях. Серед таких проєктів – «Миколаїв відновлений». У закладах професійної освіти Миколаївської області за підтримки уряду Данії модернізували 10 навчальних майстерень. Оновлення передбачало ремонт приміщень, нові меблі та сучасне обладнання, підібране відповідно до напрямів підготовки. Зокрема, було модернізовано майстерні зварювальних технологій, майстерню для підготовки слюсарів із контрольно-вимірювальних приладів та автоматики, лабораторію для підготовки фахівців у сфері автоматизації та цифрових технологій. Загальна вартість ремонтно-будівельних робіт й оснащення цих майстерень становить 440 тис. дол.

Паралельно з оновленням інфраструктури посилили управлінську спроможність закладів. Для керівників і педагогів провели тренінги з стратегічного та інвестиційного планування розвитку, а також управління закладом у кризових умовах. Організували також стажування для освітян у провідних закладах професійної освіти України.

У межах проєкту також підтримали розвиток партнерств із бізнесом: шість ініціатив публічно-приватної співпраці отримали грантове фінансування на загальну суму 81 тис. дол. Окремий напрям – розвиток підприємництва на базі закладів: чотири з них отримали обладнання для запуску навчально-виробничої діяльності.

У межах проєкту «Трансформаційне відновлення задля безпеки людей в Україні» за підтримки уряду Японії в семи закладах професійної освіти модернізували навчальні майстерні та оновили матеріально-технічну базу. Загальна вартість ремонтно-будівельних робіт і оснащення становить приблизно 1,2 млн дол.

Ще шість закладів отримали сучасне обладнання для практичної підготовки, зокрема навчальні комплекси з альтернативної енергетики, систем автоматизації, електробезпеки та монтажу електромереж. Також на базі закладів Одеської, Вінницької, Київської областей та міста Києва організували короткострокові курси для дорослого населення.

У межах проєкту «Професійна освіта в Україні» (Skills4Recovery) за підтримки GIZ, ПРООН реалізовувала ініціативу, до якої долучилися 20 закладів професійної освіти з різних областей. Вони отримали сучасне обладнання на понад 750 тис. дол. Для управлінських команд закладів організували навчання на тренінгах, а під час навчальних візитів до Чехії вивчалися найкращі практики реформування закладів. Для кожного із закладів-учасників розробили стратегії розвитку інклюзивного освітнього середовища. Викладачі коледжів пройшли підготовку з методик навчання людей з інвалідністю. Крім того, у межах ініціативи реалізували грантову

програму з розвитку публічно-приватного партнерства: підтримано 10 проєктів на загальну суму 158 тис. дол.

У партнерстві з Міністерством освіти і науки України у межах впровадження програми «Багаторічна програма стійкості для України» за фінансової підтримки Education Cannot Wait команда Projector Foundation та Projector Institute в межах реформи професійної освіти запропонували зміни, що сприятимуть підготовці фахівців, які не лише добре знають свою справу, а й здатні будувати кар'єру, створювати бізнес і працювати в умовах невизначеності. Сучасна профтехосвіта має бути не лише про інструменти чи навички, а й про вміння адаптуватися, особливо в контексті динамічного українського середовища. Щоб відповідати на виклики часу, потрібно переосмислити підходи до навчання – зробити їх гнучкими, адаптивними, з можливістю швидко оновлювати зміст програм. До того ж неможливо навчати учнів по-новому, якщо самі викладачі не пройшли цей шлях.

Саме тому антикризовий менеджмент для директорів профтехів – частина процесу реформи. Projector Foundation разом з Projector Institute розробили курс з управлінських і кризових навичок, щоб освітні заклади могли ефективно функціонувати у надзвичайних умовах, в яких ми зараз живемо.

Один з найважливіших аспектів реформи, над якою працює команда Projector Foundation, – створення 10 модельних навчальних програм, які адаптують навчання до потреб ринку праці: громадянська та історична, інформатична, математична, англійська мова, українська мова та література, природничі науки, фізика, хімія, соціальна та здоров'язбережувальна, технологічна та мистецька. Наприклад, замість абстрактних задач студенти вивчатимуть кейси з практики конкретної професії та аналізуватимуть, як наукові знання допомагають у щоденних фахових діях – від правильного вибору матеріалу до розв'язання технічних проблем. Для цього команда залучила близько 40 фахівців з академічного середовища. Пілотування оновленого освітнього контенту впровадили професійно-технічні заклади транспортного профілю у прифронтових областях України, відібрані на конкурсній основі серед 30 закладів – учасників курсу «Антикризовий менеджмент» [13].

Завдання – зробити так, щоб профтехосвіта припинила бути «другою опцією», натомість ставши гідним, свідомим вибором. Щоб здобувач професійної освіти не просто отримував професію, а формував своє бачення майбутнього і вмів його реалізувати. В ідеалі він має стати не просто виконавцем технічної роботи, а командним гравцем із критичним мисленням, ініціативністю, відповідальністю, який має розуміння, як працює економіка, бізнес, що таке фінансова грамотність, як почати власну справу або реалізувати ідею. Тому команда Projector Foundation доповнює модельні навчальні програми курсами з розвитку софт-скілів, а також інтегрує

підприємницький курс у навчальні програми, щоб дати молоді більше свободи у виборі професійного шляху – від працевлаштування до самозайнятості чи створення мікробізнесу. Ці курси доступні для загального користування з вересня 2025 р. на платформі Profosvita.online. Ця ініціатива є частиною масштабної програми «Багаторічна програма стійкості для України» за фінансової підтримки Education Cannot Wait. Консорціум очолює Київська школа економіки, а до його складу входять благодійний фонд SavED, ГО «Освіторія», «Навчай для України», Projector Foundation та EdCamp.

Отже, система професійної освіти в Україні перебуває на етапі глибокої трансформації, зумовленої як внутрішніми, так і зовнішніми викликами. Війна загострила існуючі проблеми, але водночас створила нові можливості для реформування та модернізації. Прийняття нового Закону України «Про професійну освіту» у 2025 р. стало важливим кроком до створення сучасної, гнучкої та ефективної системи підготовки кадрів. Подальший розвиток професійної освіти має базуватися на тісній взаємодії з ринком праці, впровадженні інновацій та забезпеченні доступності освіти для різних категорій населення. Загалом професійна освіта в Україні має значний потенціал для розвитку, але потребує подальших реформ, інвестицій та тіснішої співпраці між державою, бізнесом і освітніми установами. Це дасть змогу створити більш ефективну, інноваційну та адаптивну систему, яка відповідатиме сучасним вимогам економіки й суспільства, стане ключовою передумовою економічного відновлення України, підвищення її конкурентоспроможності та успішної інтеграції до європейського простору.

Список бібліографічних посилань

1. Організація професійної (професійно-технічної) освіти. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/uk/eurypedia/ukraine/orhanizatsiya-profesiynoyi-profesiyno-tekhnichnoyi-osvity>
2. Професійна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/tag/profesiyna-osvita?&tag=profesiyna-osvita>
3. Освіта і наука України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Міністерство освіти і науки України. Інститут освітньої аналітики. Київ, 2023. 64 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf>
4. Дослідження ринку праці 2024–2025: Запит бізнесу, виклики та стратегія впливу. URL: <https://www.helvetas.org/Publications-PDFs/Eastern-Europe-Caucasus/Ukraine/Social%20Housing%20Reform%20in%20Ukraine/Labor%20M>

arket%20Assessment%202024-2025%20Business%20Demand,%20Challenges,%20Strategy%20For%20Impact-UA.pdf

5. Маркевич К. Як прикладний фах руйнує стереотипи. URL: <https://epravda.com.ua/biznes/profesiyna-osvita-v-ukrajini-rol-perspektivi-ta-reformi-818878>

6. Закон України «Про професійну освіту». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t254574?an=1>

7. Копитко В. Більше ніяких ПТУ. В Україні хочуть змінити систему професійної освіти. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/bilshe-niyakih-ptu-ukrajini-hochut-zminiti-1742228907.html>

8. Завгородній Д. Комфортні умови й сучасне обладнання: як МОН реформує професійну освіту. URL: <https://happymonday.ua/yak-mon-reformuie-profesiinu-osvitu>

9. Дмитро Завгородній: Реформа професійно-технічної освіти в Україні. URL: <https://buk-visnyk.cv.ua/30-0/3198>

10. Уряд продовжив проєкт «100 майстерень» на 2025 рік – Федоров. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3949086-urad-prodovziv-proekt-100-majsteren-na-2025-rik-fedorov.html>

11. Профтехи подали 202 заявки на створення сучасних майстерень. URL: <https://osvita.ua/news/91487>

12. Професійна освіта, що працює на відновлення громад. URL: <https://mon.gov.ua/news/profesiina-osvita-shcho-pratsiuie-na-vidnovlennia-hromad>

13. Мохончук Я. Як змінюється професійно-технічна освіта в Україні? URL: <https://osvitoria.media/experience/yak-zminuyetsya-profesijno-tehnichna-osvita-v-ukrajini>.

Обороздатність і науковий прогрес

24.04.2026

Розмова про майбутнє безпеки та роль науки: віцепрезидент НАН України академік Володимир Горбулін зустрівся з керівником Офісу Президента України генералом-лейтенантом Кирилом Будановим – дякуємо за змістовний діалог про технології сучасної війни та посилення співпраці науки й держави (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

[Детальніше](#)

***

10.04.2026

Надрукована книга Горбуліна та Бадрака «Війна майбутнього. Як технології російсько-української війни 2022–2025 років змінили поле бою»

У видавництві «Брайт Букс» вийшла друком книга віцепрезидента НАН України академіка НАН України Володимира Горбуліна, написана у співавторстві з журналістом і військовим експертом Валентином Бадраком «Війна майбутнього. Як технології російсько-української війни 2022–2025 років змінили поле бою». Про це стало відомо завдяки інформації від [Національної академії наук України \(Світ\)](#).

Ця ґрунтовна робота – стратегічне бачення виживання нації у світі, де технологічна перевага є єдиним реальним запобіжником агресії. Автори аналізують технологічний стрибок 2022–2025 років, що назавжди змінив світову воєнну науку.

[Докладніше див. додаток 6](#)

***

13.04.2026

Впроваджено єдині правила управління інтелектуальною власністю в ОПК

Уряд затвердив політику управління інтелектуальною власністю в оборонно-промисловому комплексі України ([Міністерство оборони України](#)).

Документ встановлює чіткі підходи до захисту прав на оборонні технології та їх ефективного використання у виробництві для потреб Сил оборони.

[Докладніше див. додаток 7](#)

***

13.04.2026

Мащенко О.

Бій у цифрі: експерт розповів, як «розширена реальність» змінює військове управління

Ефективність управління військами сьогодні вимірюється мілісекундами передачі даних та глибиною візуалізації ([АрміяInform](#)).

Технології «розширеної реальності» (XR) поступово переходять із демонстраційних рішень та навчальних класів у площину реального бойового застосування.

Інтеграція цифрових мап, аналітики та комунікацій у спільному середовищі формує новий підхід до роботи штабу. Наскільки такі рішення можуть бути ефективними в умовах війни – пояснює кандидат технічних

наук, експерт з питань розвитку озброєння та новітніх технологій Богдан Долінце.

[Детальніше](#)

Читайте також: [Від джойстика до нейроінтерфейсів: експерт розповів про еволюцію управління безпілотниками](#)

***

30.04.2026

Левков О.

Щоб зробити український Patriot, треба не тільки технології, але й гроші – хто неочікувано може профінансувати розробку

Японія після тривалих розмов зрештою остаточно переглянула обмеження на експорт озброєння і тепер може вільно постачати його на експорт з деякими обмеженнями на летальну зброю, яку можна буде продавати лише трохи менш як двом десяткам країн, і це також відкриває і шлях до можливого посилення України, нехай і через продаж того чи іншого озброєння не напряму, а через партнерів ([Defense Express](#)).

[Докладніше див. додаток 8](#)

***

23.04.2026

Корсунський С.¹

ЯК ЯПОНІЯ ВІДПОВІДАЄ КИТАЮ Й РОСІЇ І ЩО ЦЕ ОЗНАЧАЄ ДЛЯ УКРАЇНИ

Прем'єр-міністр Японії Санае Такаїчі перейшла до практичної реалізації своєї передвиборчої програми в частині зміцнення безпеки країни. Уряд Японії схвалив пропозиції, підготовлені членами керівної коаліції в парламенті, й скасував обмеження на експорт зброї, що існували донині. Відтепер оборонне обладнання, яке постачатиметься іноземним країнам, ділитиметься на категорії «зброя» (військові кораблі, танки, артилерія, ракети) та «нелетальне обладнання» (радары, захисне знаряддя тощо). Раніше Японія могла передавати іншим країнам тільки нелетальне обладнання п'ятих категорій – для порятунку, розмінування, транспортування, попередження та спостереження, і саме з урахуванням цих обмежень надавала допомогу ЗСУ у 2022–2025 роках ([ZN.UA](#)).

[Докладніше див. додаток 9](#)

***

---

¹ Надзвичайний і Повноважний Посол України в Японії 2020-2024 рр.

10.04.2026

Мащенко О.

З прицілом на «Шахеда»: у Франції розробили бойові реактивні дрони-перехоплювачі зі швидкістю 700 км/год

У Франції інженери місцевого підприємства розробили новий надшвидкісний бойовий дрон-перехоплювач ([АрміяInform](#)).

Він здатний знищувати ударні безпілотники, зокрема іранські «Шахеда» та їхні російські аналоги.

Як інформують оглядачі паризького [видання](#) Challenges, які отримали ледь не ексклюзивну нагоду побувати на випробуваннях цього безпілотника, дана розробка компанії ALM Меса з Ельзасу отримала назву Fury, що можна перекласти як «Лють» і номер моделі 120-V.

[Детальніше](#)

Читайте також: [Мінімальна підготовка та низький логістичний слід: Франція просуває власні БПЛА, намагаючись не відставати від провідних дронобудівників](#)

Оцінки ефективності та орієнтири розвитку вітчизняної науки й освіти

Упродовж 8-14 квітня 2026 року Президент Національної академії наук України академік НАН України Анатолій Загородній підписав програми спільної діяльності НАН України з національними галузевими академіями наук України на 2026-2028 роки

Детальніше читайте на головному порталі НАН України:

[Підписано програми спільної діяльності НАН України з національними галузевими академіями наук на 2026-2028 роки](#)

***

17.04.2026

**ОПРИЛЮДНЕНО ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ У 2025 РОЦІ**

У звіті висвітлено головні напрями діяльності Національної академії наук України у 2025 році, результати досліджень у галузі природничих, технічних, соціальних і гуманітарних наук, використання цих результатів у реальному секторі економіки та суспільній сфері ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Важливу увагу приділено науково-організаційній роботі, діяльності Президії і Бюро Президії НАН України, секцій, відділень наук, регіональних наукових центрів. Наведено інформацію про діяльність наукових рад,

комісій, товариств, роботу з кадрами, видавничу справу, міжнародні наукові та зовнішньоекономічні зв'язки. Значне місце відведено питанням фінансового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення наукового пошуку, соціально-побутового та господарського обслуговування, а також популяризації науки.

[Звіт про діяльність Національної академії наук України у 2025 році](#)

Читати за [посиланням](#).

***

15.04.2026

«Героїзм повсякденної праці»: погляд польських колег на стійкість української науки

Про стан української науки на п'ятому році повномасштабної війни, зміну пріоритетів та силу міжнародної солідарності розповіли радник президента Польської академії наук (ПАН) професор Єжи Душинський та директор Представництва ПАН у Києві Матеуш Бялас в інтерв'ю для платформи Academia (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

Польські колеги стали одними з перших, хто підставив плече українським науковцям у лютому 2022-го. Завдяки спільним зусиллям із міжнародними партнерами вдалося залучити близько 6 млн доларів на підтримку 18 українських дослідницьких груп.

Професор Єжи Душинський від початку повномасштабного вторгнення здійснив уже 13 візитів до України й особисто бачив, у яких умовах працюють наші науковці. А Матеуш Бялас, який координує співпрацю безпосередньо в Києві, наголошує: попри втрати кадрів (близько 20% науковців виїхали) і скорочення фінансування, система продовжує працювати.

Детальніше – у матеріалі:

<https://academia.pan.pl/jak-robi-sie-nauke-w-czasie.../>

***

30.04.2026

Математики і зоологи, хіміки і матеріалознавці, історики й астрономи – життя кожного та кожної з цих українських учених назавжди змінилося 24 лютого 2022 року. Вже п'ятий рік вони у надскладних умовах продовжують свої дослідження (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

Про те, як науковці нашої Академії живуть і працюють, відколи почалося повномасштабне російське вторгнення, читайте тут:

<https://www.nas.gov.ua/.../naukovci-nan-ukrani--pro...>

***

22.04.2026

Фільм про вчених з Харкова у повному обсязі з'явився онлайн

Документальний фільм “ДЕТЕКЦІЯ” про те, як вчені Інституту сцинтиляційних матеріалів рятували науку в Україні під обстрілами. Наразі, доступна повна версія з субтитрами англійською – <https://www.youtube.com/watch?v=a6ot6PSd8LA> (Світ).

“24 лютого 2022 року стало для нас моментом істини. Того ранку багато співробітників нашого Інституту сцинтиляційних матеріалів (ІСМА) прийняли тихе, але усвідомлене рішення — залишитися в Харкові. Залишитися під обстрілами, щоб врятувати унікальне обладнання, лабораторії і, зрештою, українську науку”, – ідеться у дописі [Інституту сцинтиляційних матеріалів НАН України](#).

Про цих людей і їхній вибір створено документальний фільм.

“Тут немає прикрас – лише відверті розмови та кадри з особистих архівів тих, хто тримав і продовжує тримати наш науковий фронт. Для мене було справою честі зберегти цю пам'ять. Цей фільм присвячується всім тим співробітникам ІСМА, хто своєю енергією подолав ентропію війни, а також українським вченим, інженерам та фахівцям, які щоденно продовжують добре робити свою справу”, – говорить один з творців фільму Борис Гриньов, вчений-фізик, академік НАН України.

***

06.04.2026

Сьогодні вийшло моє (заступника міністра освіти і науки України Д. Курбатова – Ред.) інтерв'ю агентству [Інтерфакс-Україна](#) про погляд на стан і майбутнє української науки ([Denys Kurbatov](#)).

! Якщо коротко – про кілька напрямів, над якими працюємо наразі з командою [Міністерство освіти і науки України](#):

- формування зрозумілої кар'єри науковця — зокрема через запуск постдокторантури;
- оновлення моделі підготовки молодих дослідників через проектну аспірантуру;
- зміна підходів до фінансування науки — більше уваги до результатів і якості досліджень;
- розвиток співпраці науки з бізнесом і залучення позабюджетного фінансування;
- створення нових правових умов для інноваційної економіки, зокрема через ініціативу Science City;

- модернізація академічного сектору та оновлення управління науковими установами;
- посилення академічної доброчесності та очищення наукового середовища від імітаційних практик;
- інтеграція українських дослідників у міжнародні наукові програми.

Українська наука, як і країна, переживає непростий період, але водночас — момент змін та трансформацій. Наше завдання — щоб у ній цінувалися результати, ідеї та прозора і цифровізована конкуренція, а не формальність чи імітація діяльності.

Щиро дякую [Iegor Shumikhin](#) та команді Інтерфакс-Україна за увагу до нашої сфери, влучні запитання і ґрунтовну підготовку, це відчувалось)

Посилання на інтерв'ю

[Заступник міністра освіти Курбатов: Science.City має з'явитися в Україні](#)

***

14.04.2026

Вісник НФДУ № 17: Тетяна ПРИХНА: Відсутність тепла, електроенергії й води сповільнюють наукову роботу. Проте не зупиняють її

Сьогодні наука в Україні зосереджена на напрямках, які мають стратегічне значення для країни: забезпечення безпеки, розвиток енергетики, відновлення критичної інфраструктури. У центрі уваги – не лише прикладні, а й фундаментальні дослідження, які створюють надійну основу для практичних рішень. Зокрема, у галузі матеріалознавства сотні наукових проєктів вже дали поштовх для впровадження інноваційних технологій. Важливу роль у підтримці таких досліджень і розробок відіграє Національний фонд досліджень України, який фінансує найперспективніші проєкти та сприяє розвитку наукового потенціалу країни ([Національний фонд досліджень України](#)).

Як працюють українські вчені під час війни? А також – як під час війни працює наукова рада Фонду? Про це запитуємо членкиню наукової ради, докторку технічних наук, професорку, завідувачку відділу Інституту надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАН України, академікиню НАН України, Всесвітньої академії кераміки (World Academy of Ceramics) та Євро-Середземноморської академії мистецтв і науки (Euro Mediterranean Academy of Arts and Sciences) Тетяну ПРИХНУ.

Шукайте інтерв'ю у новому випуску Вісника НФДУ

Випуск № 17

квітень 2026 р.

[Завантажити \(pdf\)](#)

[Читати на сайті](#)

***

29.04.2026

Звіт за результатами третього із серії вебінарів Science Europe-НФДУ: «Політики та практики відкритої науки в діяльності установ, що фінансують дослідження»

20 лютого 2026 року Національний фонд досліджень України та асоціація Science Europe провели третій із серії вебінарів «Розвиток потенціалу дослідницької екосистеми України» ([Національний фонд досліджень України](#)).

Вебінар був присвячений тому, як принципи відкритої науки інтегруються в політики та практики організацій, що фінансують дослідження, з особливим акцентом на їхню роль у процедурах оцінювання та реалізації проєктів.

У контексті триваючих зусиль України зі зміцнення системи досліджень та інновацій і її гармонізації з європейськими стандартами, відкриту науку було визначено як ключовий чинник забезпечення прозорості, доступності та якості досліджень.

Вебінар об'єднав експертів провідних європейських організацій, зокрема національних агентств з фінансування досліджень та Європейської комісії, для обміну інституційним досвідом і практичними підходами до впровадження відкритої науки. Учасники обговорили, як відкриту науку інтегрують у процеси оцінювання грантових заявок, вимоги до обміну даними, принципи FAIR-даних і системи моніторингу, а також як реформа оцінювання досліджень змінює стимули, виходячи за межі традиційних метрик.

Ключові висновки та рекомендації вебінару узагальнено [у звіті за результатами вебінару](#).

[Звіт за результатами третього із серії вебінарів Science Europe-НФДУ: «Політики та практики відкритої науки в діяльності установ, що фінансують дослідження» \(pdf\)](#)

***

24.04.2026

Галата С.

Якщо світ виживе, фізика буде надзвичайно важливою

Роки війни показали, що роль природничих наук, зокрема фізики, є вирішальною. Фізика потрібна для розроблення нових технологій (передусім оборонних), для відновлення критичної інфраструктури, для розв'язання глобальних проблем, як-от енергетична криза тощо ([Світ](#)).

Чи обирають абітурієнти спеціальності з фізики? Які можливості, включно з кар'єрними, відкриває це навчання перед молодими дослідниками? Ці запитання ставимо директору Київського академічного університету академіку НАН України Олександрові КОРДЮКУ і заступнику директора університету Віталію ШАДУРІ.

[Докладніше див. додаток 10](#)

***

17.04.2026

Шулікін Д.

Інженери як ресурс майбутнього України

Сьогодні Україна перебуває у ситуації, коли ключовим ресурсом стають не лише фінанси чи інфраструктура, а й люди – насамперед інженери, здатні створювати складні технологічні продукти й забезпечувати роботу критично важливих галузей. Саме на цю стратегічну потребу покликаний дати відповідь всеукраїнський проєкт «Інженерне майбутнє України» (Future of Ukraine: Engineering Renaissance, FUER) – інтегрована національна ініціатива, яка пропонує системну модель пошуку, підготовки та професійного розвитку талановитої молоді з подальшою інтеграцією у високотехнологічний бізнес ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 11](#)

***

06.04.2026

Галата С.

Війна не скасовує освіту: змішане навчання допомагає університетам триматися на плаву

Приказка «Очі бояться, а руки роблять» для багатьох освітян стала життєвим кредо. З мінімумом технічних засобів викладачі перейшли в онлайн під час пандемії, і так само продовжують працювати під час війни. І саме поєднання дистанційного та змішаного навчання дало змогу університетам з прифронтових територій, тимчасово переміщеним закладам освіти з різних регіонів країни продовжувати роботу ([Національний фонд досліджень України](#)).

Науковці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України вирішили проаналізувати досвід змішаного навчання в українських та закордонних університетах, відібрати найефективніші практики і на їх основі розробити комплекс методичних матеріалів і рекомендацій. За грантової підтримки Національного фонду досліджень України вони виконали проєкт «Максимізація ефективності ресурсів

змішаного навчання в закладах вищої педагогічної освіти у воєнний час та повоєнного відновлення України».

Про результати проекту розповідає його керівник, старший науковий співробітник відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту Кирил КОТУН.

[Читати](#)

***

30.04.2026

КНУ – №1 в Україні за показниками Scopus 2026 року

Як повідомили у [Київському національному університеті імені Тараса Шевченка](#), навчальний заклад знову очолив національний рейтинг за даними SciVerse Scopus ([Світ](#)).

Цифри, які говорять самі за себе:

- індекс Гірша – 147 (+8 за рік)
- понад 29 900 наукових публікацій
- понад 263 000 цитувань

Університет демонструє стабільне зростання вже кілька років поспіль:
2024 – 129 → 2025 – 139 → 2026 – 147

“Це не просто статистика. Це – про щоденну роботу тисяч науковців, про дослідження, які читають і цитують у світі, про реальну присутність української науки в глобальному академічному середовищі”, – говорять в університеті.

Найближчі позиції в рейтингу посіли:

- Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (101),
- Сумський державний університет (89),
- Львівський національний університет імені Івана Франка (85).

“Лідерство КНУ – це про системність, якість і вплив. І про рух вперед – щороку”, – впевнені в університеті.

***

03.04.2026

Інституційний репозитарій СумДУ – на першому місці в Україні та серед 30 найкращих у світі

На платформі [Figshare](#) оприлюднено рейтинг Transparent Web Ranking of Repositories, який формується на основі кількості наукових публікацій, проіндексованих у [Google Scholar](#). Зазначений рейтинг є важливим показником наукової видимості та рівня відкритості досліджень університетів у глобальному інформаційному просторі, зауважили у дописі [Сумського державного університету](#) (<https://news.sumdu.edu.ua>) ([Світ](#)).

Інституційний репозитарій Сумського державного університету посів перше місце серед українських репозитаріїв, представлених у цьому рейтингу. У світовому рейтингу репозитарій СумДУ посів 28-ме місце серед 4,5 тисячі інституційних репозитаріїв світу.

Репозитарій СумДУ виступає важливим інструментом для збереження, поширення та популяризації наукових здобутків як в Україні, так і за її межами.

Кількість публікацій, проіндексованих у Google Scholar, становить 83 400. Наразі у колекції репозитарію СумДУ – понад 99 тисяч матеріалів.

Досягнутий результат підтверджує високий рівень наукової активності університету та сприяє популяризації його наукового доробку у світовому академічному середовищі.

Наука і влада

29.04.2026

МОН визначило переможців додаткового конкурсного добору науково-технічних розробок за держзамовленням

Міністерство освіти і науки України підбило підсумки додаткового конкурсного відбору науково-технічних (експериментальних) розробок за державним замовленням. Йдеться про розробки, виконання яких розпочнеться у 2026 році. Відбір було оголошено наказом МОН від 24 жовтня 2025 року № 1393 та проведено за 11 пріоритетними тематиками, затвердженими окремим наказом ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 12](#)

***

30.04.2026

Здійснюються виплати надбавок у межах нової моделі базового фінансування науки МОН

Міністерство освіти і науки України продовжує впровадження нової моделі фінансування наукової сфери, що базується на результатах державної атестації наукових установ і закладів вищої освіти ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Модель передбачає спрямування державних коштів на підтримку найбільш результативних установ та розвиток їхнього наукового потенціалу.

[Докладніше див. додаток 13](#)

***

01.04.2026

МОН встановило вимоги до рівня володіння англійською мовою для держслужбовців та керівників у сфері освіти

Кабінет Міністрів України за поданням Міністерства освіти і науки України ухвалив рішення, які встановлюють вимоги до рівня володіння англійською мовою для претендентів на окремі посади у державному управлінні, освіті, науці та низці інших сфер. Це один із кроків для виконання Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» та деталізації правил, які раніше були визначені на рівні закону ([Урядовий портал](#)).

[Докладніше див. додаток 14](#)

***

24.04.2026

ОГОЛОШЕНО КОНКУРС НА ЗДОБУТТЯ АКАДЕМІЧНИХ СТИПЕНДІЙ ІМЕНІ ГЕРОЇВ НЕБЕСНОЇ СОТНІ НА 2026/2027 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

[Оголошено](#) конкурс на здобуття академічних стипендій імені Героїв Небесної Сотні на 2026/2027 навчальний рік. Ці 50 стипендій засновані для увічнення пам'яті про події Революції Гідності та вшанування подвигу наймолодших Героїв Небесної Сотні України ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Подати заявку на стипендію можуть:

студенти закладів вищої освіти державної форми власності;

курсанти закладів вищої військової освіти.

Кінцевий термін подання документів від ЗВО – 01 липня 2026 року.

Детальніше за [посиланням](#).

***

24.04.2026

33 АСПРАНТИ ОТРИМАЮТЬ АКАДЕМІЧНІ СТИПЕНДІЇ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ У 2026/2027 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

[Визначено](#) аспірантів, які у 2026/2027 навчальному році отримають академічні стипендії Кабінету Міністрів України. Їх призначають для підтримки найбільш здібних молодих дослідників та заохочення їхніх наукових результатів. Відповідне рішення ухвалив Уряд України ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Загалом передбачено 35 стипендій, з яких 28 – для аспірантів закладів вищої освіти, що належать до сфери управління МОНУ. Нарахування виплат

розпочнеться від дати ухвалення цього рішення. Зараз академічна стипендія КМУ становить 10 296 гривень.

Детальніше за [посиланням](#).

***

29.04.2026

МОН продовжило строк подання заявок на конкурсний відбір PhD-дослідницьких проєктів для проєктної аспірантури

Міністерством освіти і науки України ухвалено рішення про продовження строку подання заявок на конкурсний відбір PhD-дослідницьких проєктів у межах експериментального проєкту з підготовки здобувачів ступеня доктора філософії в проєктній аспірантурі **до 8 травня 2026 року** включно. Заявки подаються через Національну електронну науково-інформаційну систему URIS ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Нагадуємо, що МОН раніше розширило коло потенційних учасників конкурсного відбору з урахуванням результатів державної атестації наукової діяльності. Крім установ, атестованих за **природничо-математичним напрямом**, участь у конкурсі поширено також на заклади вищої освіти та наукові установи, атестовані за **інженерно-технологічним, біомедичним та агроветеринарним напрямками**. Продовження строку подання заявок надає учасникам додатковий час для завершення підготовки проєктних пропозицій та їх подання в установленому порядку. Інші умови конкурсного відбору залишаються без змін.

***

23.04.2026

Вступ-2026: стартувала реєстрація на іспити до магістратури та аспірантури

З 23 квітня до 14 травня триває реєстрація для участі у вступних випробуваннях до магістратури та аспірантури. Йдеться про єдиний вступний іспит (ЄВІ), єдине фахове вступне випробування (ЄФВВ) та єдине вступне випробування з методології наукових досліджень (ЄВВ) ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Це обов'язковий етап для вступу на другий (магістерський) та третій (освітньо-науковий) рівні вищої освіти.

[Докладніше див. додаток 15](#)

***

08.04.2026

Оголошення проведення Національним фондом досліджень України конкурсу проєктів з виконання наукових досліджень «Прикладна наука для стійкості та відновлення України»

Конкурс спрямований на створення наукоємних та конкурентоспроможних науково-технічних продуктів з високою потенційною доданою вартістю та/або соціальною цінністю, які можуть бути впроваджені у виробництві, соціальній сфері тощо ([Національний фонд досліджень України](#)).

Тематичні напрями Конкурсу: прикладні наукові дослідження або науково-технічні (експериментальні) розробки, метою яких є вироблення науково обґрунтованих рішень для зміцнення стійкості України (пріоритетні напрями, визначені пунктами 1, 3-7 статті 3 Закону України “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки”).

Джерело: <https://nrfu.org.ua/>

[Докладніше див. додаток 16](#)

Читайте також:

[ОГОЛОШЕННЯ про вибори Національним фондом досліджень України Комісії конкурсу «Прикладна наука для стійкості та відновлення України»](#)

***

17.04.2026

**ОГОЛОШЕНО КОНКУРС ДО НАУКОВОЇ РАДИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ФОНДУ ДОСЛІДЖЕНЬ УКРАЇНИ**

Ідентифікаційний комітет Національного фонду досліджень України оголосив конкурс з обрання членів Наукової ради Фонду ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Конкурс передбачає заповнення вакантних місць у трьох секціях:

7 місць – за секцією природничих, технічних наук та математики;

5 місць – за секцією біології, медицини та аграрних наук;

4 місця – за секцією соціальних та гуманітарних наук.

Члени Наукової ради обираються строком на 4 роки.

Право висувати кандидатів мають Національна академія наук України, національні галузеві академії наук, наукові установи, заклади вищої освіти, наукові організації та групи вчених (не менше п'яти осіб). Самовисування не передбачене.

Кінцевий термін подання документів: 14 вересня 2026 року (до 23:59).

Детальніше за [посиланням](#).

Міжнародне наукове співробітництво

30.04.2026

Стартував проєкт із консультування експертів з підготовки заявок до Програми «Горизонт Європа» для українських учасників

Інформуємо, що Європейська комісія реалізує новий проєкт у рамках Глобальної служби підтримки (Global Service Facility, GSF) з метою сприяння більш активній участі науковців та інноваторів із країн Східного партнерства – Азербайджану, Вірменії, Грузії, Республіки Молдова та України – у проєктах Програми «Горизонт Європа», а також у Європейському дослідницькому просторі (ЄДП) ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

Джерело: <https://horizon-europe.org.ua/uk/home/>

[Докладніше див. додаток 17](#)

***

27.04.2026

МОН інформує про відкриття нового конкурсу програми COST для створення міжнародних науково-дослідницьких мереж

Європейська програма European Cooperation in Science and Technology (COST) оголосила про відкриття нового конкурсу заявок (Open Call 2026) для підтримки створення міжнародних науково-дослідницьких мереж – COST Actions ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Програму COST спрямовано на розвиток міждисциплінарної співпраці між дослідниками, інноваторами та представниками різних секторів і є одним із ключових інструментів інтеграції до Європейського дослідницького простору.

Джерело: <https://mon.gov.ua/>

Автор фото – пресслужба Міністерства освіти і науки України

[Докладніше див. додаток 18](#)

***

22.04.2026

Стартував конкурс MSCA Postdoctoral Fellowships 2026 і його додаткова можливість ERA Fellowships

9 квітня 2026 року Європейська комісія офіційно оголосила про відкриття конкурсу [MSCA Postdoctoral Fellowships 2026](#) (MSCA PF) у

межах компонента «Дії Марії Склодовської-Кюрі» (MSCA) Програми «Горизонт Європа» ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

Джерело: <https://horizon-europe.org.ua/uk/home/>

Це можливість для українських науковців реалізувати власні науково-дослідні проекти у провідних установах Європи та світу із залученням міжнародної та міжсекторальної мобільності, а також розширити професійні контакти, підвищити якість наукових результатів та конкурентоспроможність дослідників на європейському та глобальному рівнях.

[Докладніше див. додаток 19](#)

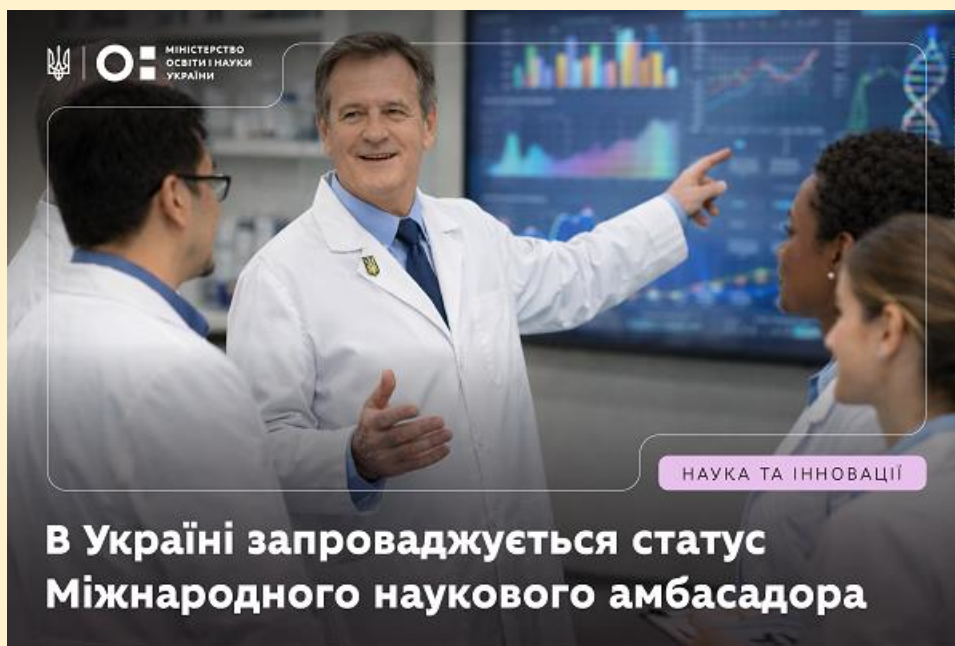
***

03.04.2026

В Україні офіційно започатковано інститут міжнародних наукових амбасадорів

Міністерство освіти і науки України започатковує новий інструмент розвитку міжнародної наукової співпраці – інститут міжнародних наукових амбасадорів ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Запровадження цього інституту є першим кроком держави у потребі системно розвивати наукову дипломатію, поглиблювати зв'язок із науковою діаспорою та посилювати інтеграцію України до Європейського та світового дослідницького простору.

В Україні запроваджується статус Міжнародного наукового амбасадора

Джерело: <https://mon.gov.ua/>

Автор фото – пресслужба Міністерства освіти і науки України

[Докладніше див. додаток 20](#)

Читайте також: [Україна формує глобальну наукову присутність: МОН презентувало інститут наукових амбасадорів](#)

***

09.04.2026

Професори провідних британських університетів викладатимуть в українських вишах: Фонд Президента визначив переможців

У фокусі співпраці медицина, астробіологія, математика, комп'ютерні науки, аеродинаміка, енергоефективні системи, інноваційна політика, нейрофізіологія, відновлення ґрунтів після війни та застосування штучного інтелекту в освіті. Це означає для українських університетів нові курси, воркшопи, дослідницькі семінари, спільні публікації та довші академічні зв'язки з британськими колегами ([Фонд Президента України](#)).

[Докладніше див. додаток 21](#)

***

29.04.2026

Федеральне міністерство з питань досліджень, технологій та космонавтики Німеччини (BMFT) 14.04.2026 оголосило конкурс за

програмою «Німецько-українські партнерства для структурного зміцнення української системи досліджень та інновацій»

Програма має на меті поліпшити структурні умови для проведення досліджень, розвитку та трансферу технологій в Україні, підтримати спільну розробку ринково орієнтованих рішень і ефективне використання інноваційного потенціалу. Очікується, що це сприятиме інтеграції України до Європейського простору досліджень та інновацій ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 22](#)

***

14.04.2026

Відкритий відбір дослідницьких інфраструктур (ДІ) в Україні

Відкритий відбір дослідницьких інфраструктур (ДІ) має на меті зібрати заявки від існуючих і майбутніх ДІ в Україні зацікавлених у включенні до першої Дорожньої карти ДІ в рамках проекту RIFF ([Національний фонд досліджень України](#)).

Хоча включення до Дорожньої карти не гарантує фінансування, Дорожня карта буде активно просуватися після її завершення серед міжнародних донорів, зокрема Європейської комісії, національних урядів ЄС, інвестиційних банків і фондів, щоб підвищити шанси на подальше фінансування включених до неї ДІ.

Участь у відборі також надає можливість аплікантам брати участь в проєктних заходах RIFF (тренінги, навчальні візити, семінари, тематичні саміти, літні школи та програми стипендій), а також слугуватиме каналом для налагодження зв'язків із дослідницькими інфраструктурами ЄС для спільних майбутніх проєктів.

Подача заявок: 13 квітня – 13 липня 2026 року

Більше інформації та форма для подачі за посиланням: <https://riff.muni.cz/open-call/apply-for-the-open-call-for-research-infrastructures-in-ukraine>

***

02.04.2026

Вебінар для українських учасників Спільного конкурсу LUKE: Національні правила НФДУ та практичні рекомендації

З метою забезпечення роз'яснювальної роботи з підготовки заявок на участь у Спільному конкурсі LUKE, працівники Національного фонду досліджень України підготували вебінар щодо змісту та особливостей Національних правил НФДУ ([Національний фонд досліджень України](#)).

[Докладніше див. додаток 23](#)

***

02.04.2026

Інформаційний бюлетень LUKE (березень 2026)

Проект LUKE публікує новий випуск інформаційного бюлетеня (англійською мовою), присвячений поточним активностям в межах проекту ([Національний фонд досліджень України](#)).

Джерело: <https://nrfu.org.ua/>

Інформаційний бюлетень можна прочитати або завантажити [ТУТ](#) (у форматі PDF)

Фінансується Європейським Союзом. Висловлені погляди та думки належать виключно автору(ам) і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу чи Європейської виконавчої агенції з наукових досліджень (REA). Ні Європейський Союз, ні орган, який надав фінансування, не можуть бути притягнуті до відповідальності за них.

***

08.04.2026

Інститут фізики напівпровідників імені В.Є. Лашкарьова НАН України шукає партнерів

Інститут фізики напівпровідників імені В.Є. Лашкарьова Національної академії наук України шукає партнерів у конкурсі: Research infrastructures as accelerators of the integration of Ukraine in the European Research Area Програми «Горизонт Європа» ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

[Forma-ISP NANU](#)

17.04.2026

Понад рік проєкту HELIOS: нові можливості для науки, мобільності та інновацій

Минуло трохи більше року від початку реалізації міжнародного дослідницького проєкту HELIOS, що фінансується програмою Horizon Europe у межах напрямку WIDERA. Про перші результати, підтримку молодих учених та значення міжнародних дослідницьких партнерств ми поговорили з координаторкою проєкту, проректоркою з наукової роботи та інновацій Національного університету «Львівська політехніка» **Ірина Яремчук** ([Національний університет «Львівська політехніка»](#)).

[Читати](#)

Наукові дослідження коронавірусу COVID-19

22.04.2026

В Україні зареєстровано перший випадок нового варіанту коронавірусу під назвою «Цикада»

Лабораторно підтверджений випадок нового субваріанту коронавірусу лінії Оміврон під назвою «Цикада» виявили фахівці [Центру громадського здоров'я МОЗ України](#) під час секвенування – лабораторного дослідження, яке дозволяє генетично розшифрувати вірус та виявити, які мутації відбулися у геномі вірусу. Виявлення такого субваріанту підтверджує спроможність національної системи громадського здоров'я своєчасно ідентифікувати нові варіанти вірусу ([Міністерство охорони здоров'я України](#)).

Джерело: <https://moz.gov.ua/uk>

[Докладніше див. додаток 24](#)

***

23.04.2026

Новий коронавірус «Цикада» – вже в Україні: чим відрізняється та як його лікувати

Що відомо про «Цикаду» та звідки така назва ([Newsyou.info](https://newsyou.info)).

Штам ВА.3.2 отримав свою неофіційну назву через особливу поведінку. У деяких регіонах він ніби «завмирав» і тривалий час не демонстрував активного поширення – подібно до комах цикад, які здатні роками перебувати у стані спокою під землею.

Минулого місяця американський Центр з контролю та профілактики захворювань (CDC) повідомив про випадки інфікування вже у 25 штатах США.

[Докладніше див. додаток 25](#)

***

23.04.2026

Виноградова У.

Коронавірус кажанів мутує для нових спроб зараження людей – вчені

Коронавірус, що циркулює серед кажанів, може використовувати нові способи для зараження людських клітин, свідчить нове дослідження, опубліковане в Nature, пише [The Telegraph \(Korrespondent.net\)](#).

Вчені проаналізували спайкові білки коронавірусів, знайдених у кажанів на південному сході Кенії, і виявили, що один із вірусів – СсСоV-KY43 – отримав новий механізм взаємодії з людськими клітинами, який відрізняється від способу, використовуваного вірусом SARS-CoV-2.

Зокрема, вчені відзначили, що хоча наразі немає доказів про передачу цього вірусу людині, результати дослідження показують, що подібні віруси можуть розвивати нові механізми для проникнення в клітини людини. Це дає можливість краще підготуватися до можливих загроз у майбутньому.

***

06.04.2026

Борисіхіна К.

Старіння легень. Науковці дізналися, чому грип та COVID-19 небезпечні для літніх людей

Дослідники з Каліфорнійського університету в Сан-Франциско з'ясували, чому літні люди набагато частіше страждають від важких форм грипу та COVID-19 ([nv.ua](#)).

Згідно з результатами роботи, [опублікованої](#) в журналі *Immunity*, причиною є не лише слабкість імунітету, а старіння структурних клітин легень – фібробластів. Саме вони запускають механізм надмірно агресивної імунної реакції, яка перетворює звичайний кашель на критичний стан, що потребує госпіталізації та інтубації.

[Детальніше](#)

***

11.04.2026

Study links COVID-19 infection to increased lung cancer risk

Результати дослідження вчених Медичної школи імені Джоан К. Едвардс Університету Маршалла (США) та Єврейського університету в Єрусалимі свідчать про можливий зв'язок між COVID-19 і підвищеним ризиком розвитку раку легенів. Результати дослідження опубліковані в журналі *Frontiers in Immunology* ([News-Medical.net](https://www.news-medical.net)).

[Детальніше](#)

Новини наукового розвитку

13.04.2026

Шулікін Д.

Як зламати захист бактерій

Або як працюють руйнівники резистентності ([Світ](#)).

Антибіотики дедалі частіше програють боротьбу з інфекціями, а бактеріальна резистентність уже стала глобальною загрозою, що особливо гостро проявляється в Україні через велику кількість бойових поранень. У цьому контексті особливої актуальності набувають дослідження, спрямовані на пошук нових підходів до підвищення ефективності відомих антибактеріальних засобів. Які напрацювання мають наші науковці – про це йшлося в доповіді «Новітні багатокомпонентні медико-біологічні матеріали для подолання бактеріальної резистентності» завідувача лабораторії медико-біологічних досліджень Інституту хімії функціональних матеріалів НТК «Інститут монокристалів» НАН України, доктора хімічних наук Вікторії ЛПСОН на засіданні Президії НАНУ.

[Докладніше див. додаток 26](#)

***

20.04.2026

Над чим сьогодні працюють науковці ГАО НАН України – у випуску «Про науку. Компетентно»

Люди рідко задумуються про те, що над їхніми головами щосекунди рухаються тисячі тонн космічного сміття із супутників, космічних апаратів, уламків старих ракет тощо. Космос більше не є чимось далеким, він став частиною повсякденності, яка впливає на зв'язок, навігацію, безпеку і розвиток технологій, ідеться у повідомленні [Національної академії наук України](#) ([Світ](#)).

За цим складним трафіком об'єктів над Землею щодня стежать спеціалісти Головної астрономічної обсерваторії НАН України. І про це можна дізнатися у відео з фахівцями, присвяченому тому, над чим сьогодні

працюють науковці ГАО НАН України, які космічні загадки розгадують, та чи справді навколоземна орбіта поступово перетворюється на смітник.

Розібратися із цими важливими і актуальними питаннями у новому випуску програми «Про науку. Компетентно», що виходить на YouTube-каналі Національної академії наук України, допомагає завідувач лабораторії методологічного та інформаційного забезпечення освіти і науки астрономічної ГАО НАН України Михайло Лашко.

Автор та ведучий програми – віцепрезидент НАН України академік НАН України Володимир Семиноженко.

Перегляд – <https://www.youtube.com/watch?v=g5MS-rpKoSU>

***

17.04.2026

КИЇВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ДОЛУЧИВСЯ ДО СВІТОВОГО ПРОРИВУ: ГЕНОМ ВПЕРШЕ ЗАВАНТАЖЕНО ДО КВАНТОВОГО КОМП'ЮТЕРА

Київський академічний університет [став учасником міжнародного наукового прориву](#) – вперше у світі повний геном було закодовано та завантажено до квантового комп'ютера. Відповідний результат отримано у співпраці з ученими Інституту Велком Сангера, університетів Оксфорда, Кембриджа, Мельбурна та Київського академічного університету ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

У межах дослідження повний геном вірусу гепатиту D було закодовано та завантажено до 156-кубітного квантового комп'ютера IBM з використанням новітнього процесора Heron. Роботу виконано в рамках міжнародної програми Q4Bio Challenge, що фінансується Wellcome Leap та спрямована на розвиток застосувань квантових обчислень у біології та медицині.

Читати за [посиланням](#).

***

30.04.2026

Науковці створили геомагнітний «портрет» України

Життя на Землі не існувало би без Сонця. Але воно, ймовірно, також не існувало б у нинішньому вигляді, якби від сонячного вітру нашу планету не захищало магнітне поле (його ще називають геомагнітним полем), яке виникло завдяки розплавленому металевому земному ядру. Цей невидимий «щит» перешкоджає постійному потоку заряджених частинок, що надходить від нашої зорі, прямо впливати на живі організми. А ще – допомагає багатьом тваринам орієнтуватись у просторі. Геомагнітне поле не є сталим: воно

змінюється у часі та є різним у різних місцевостях. Тож людству конче потрібні не лише глобальні, а й деталізовані локальні моделі геомагнітного поля. Для території України таку модель побудували науковці Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України. Цей унікальний і надзвичайно важливий результат переконливо доводить, що фундаментальна наука дуже часто має відчутну практичну користь. Наприклад, власна локальна модель геомагнітного поля допоможе оцінювати стан довкілля, знаходити поклади корисних копалин і калібрувати навігаційні системи, а також стане у пригоді під час гуманітарного розмінування. Крім того, дослідження геофізиків Академії підтверджують цікавий факт: за останні 125 років геомагнітне поле над територією України посилювалося, хоча загалом над планетою воно слабшає. Але це вже предмет майбутніх студій. Наразі ж пояснюємо, що вже зроблено і чому це науковий успіх світового рівня та стратегічної ваги [\(Світ\)](#).

[Детальніше](#)

***

22.04.2026

Сто років Полтавській обсерваторії

Полтавська гравіметрична обсерваторія, яка 7 квітня 2026 року відзначила своє сторіччя, посідає особливе місце в ієрархії наукових установ України. Від створення в ній поєдналися три науки: астрономія, геофізика та геодезія [\(\[ukrinform.ua\]\(http://ukrinform.ua\)\)](http://ukrinform.ua).

Основними завданнями обсерваторії були: вивчення сили тяжіння як за величиною, так і за напрямком; дослідження змін широти й руху географічних полюсів; створення гравіметричної карти України для пошуку корисних копалин.

З часом сфера її інтересів розширилася і додалися дослідження особливостей внутрішньої будови Землі, динаміки її поверхні та земних припливів; вивчення землетрусів; моделювання геофізичних процесів у земній корі для нафтогазовидобування; вивчення джерел космічного довгохвильового радіовипромінювання.

Про все це розповів кореспондентці Укрінформу Микола Тищук – науковий співробітник Полтавської гравіметричної обсерваторії Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна Національної академії наук України.

[Детальніше](#)

***

23.04.2026

Українські вчені долучились до нового проєкту ЄС про полярний сніг та вічну мерзлоту

Національний антарктичний науковий центр став учасником нового проєкту Євросоюзу «Полярний сніг, вічна мерзлота і материковий лід у світі, що змінюється», мета якого – спрогнозувати швидкість змін в Антарктиці й Арктиці та розробити стратегії адаптації до них (ukrinform.ua).

Як передає Укрінформ, про це НАНЦ повідомляє у [Фейсбуці](#).

Зазначається, що в межах проєкту вчені планують зібрати нові дані про криосферу обох полярних регіонів – Арктики та Антарктики.

[Докладніше див. додаток 27](#)

Читайте також: [Українські вчені встановили нові прилади для вимірювання якості повітря в Антарктиці та Світовому океані](#)

***

17.04.2026

Позняковська Д.

Менш ніж за хвилину. ШІ може виявляти ранні ознаки хвороби Альцгеймера

Вчені з Пенсильванського університету розробили метод, який дозволяє виявляти ранні ознаки хвороби Альцгеймера менш ніж за хвилину за допомогою аналізу мовлення, значно раніше, ніж це роблять традиційні тести (nv.ua).

Про це пише видання [SciTechDaily](#).

Дослідники зосередилися на використанні штучного інтелекту для аналізу звичайної мови людини. Вони вивчають, як змінюються вибір слів, плавність мовлення та структура речень. Такий підхід допомагає помітити когнітивні порушення раніше й стабільніше, ніж паперові тести, результати яких можуть відрізнитися залежно від того, хто їх проводить.

[Детальніше](#)

***

08.04.2026

Костюк Д.

Нові стратегії лікування когнітивних порушень. Вчені з'ясували, чому мозок застрягає при шизофренії

Нейробіологи з Массачусетського технологічного інституту виявили генетичну поломку, яка фактично замикає мислення у пастці минулого досвіду (nv.ua).

Це відкриття пояснює когнітивні затики при шизофренії та показує, як саме наш внутрішній комп'ютер оновлює (або ні) свої переконання, [пише](#) SciTechDaily.

[Детальніше](#)

***

15.04.2026

Борисіхіна К.

Імунотерапія нового покоління. Міжнародна група вчених відкрила шлях до точнішого лікування раку

Міжнародна група дослідників під керівництвом фахівців із Єврейського університету в Єрусалимі виявила революційний спосіб підвищення ефективності імунної системи у боротьбі з онкологічними захворюваннями ([nv.ua](#)).

Блокуючи лише один білок під назвою Ant2, вчені змогли докорінно змінити спосіб виробництва та споживання енергії Т-клітинами, що робить їх значно витривалішими та агресивнішими щодо пухлин.

Т-клітини відіграють центральну роль у захисті організму, проте ракові клітини часто знаходять способи виснажувати їх або ставати для них непомітними. Дослідження, [опубліковане](#) в журналі *Nature Communications*, зосередилося на мітохондріях – енергетичних центрах клітин.

[Детальніше](#)

***

30.04.2026

Вчені змогли телепортувати фотон – це наближає появу квантового інтернету

Міжнародна група вчених здійснила перший успішний експеримент із телепортації стану фотона між двома окремими квантовими точками на відстані 270 метрів через відкритий повітряний оптичний канал. Це стало важливим кроком на шляху до створення квантового інтернету ([ukrinform.ua](#)).

Про це повідомляє [ScienceDaily](#), передає Укрінформ.

[Докладніше див. додаток 28](#)

***

10.04.2026

Костюк Д.

Квантова поведінка. Фізики вперше офіційно підтвердили здатність матерії бути у двох місцях одночасно

Фізики Австралійського національного університету вперше зафіксували квантову заплутаність атомів у стані руху, довівши, що парадоксальні ефекти мікросвіту поширюються не лише на невагомні фотони, а й на повноцінну матерію (nv.ua).

Цей успіх фактично легітимізує можливість квантових зв'язків для об'єктів, що мають масу та безпосередньо взаємодіють із гравітацією. Досі подібні стани вважалися стабільними переважно для часток світла, тоді як маніпуляції з атомами заходили у глухий кут через їхню фізичну інертність, [пише](#) SciTechDaily.

[Детальніше](#)

***

03.04.2026

Рабченюк М.

ЕЛЕКТРОНІКА ДЛЯ «ПЕКЛА»: ІНЖЕНЕРИ СТВОРИЛИ ЧИП, ЩО ВИТРИМУЄ ТЕМПЕРАТУРУ ДО 700°C

Сучасна електроніка буває дуже примхлива: багатьом відомо, як смартфон починає «гальмувати» на пекучому сонці, а при температурі 200 °C (а в таких умовах приладам у технологічних процесах трапляється працювати) мікросхеми просто плавляться. Відтак інженери з Університету Південної Каліфорнії розробили [чип пам'яті](#), здатний стабільно функціонувати при температурах до неймовірних 700°C! (ukrinform.ua).

Секрет феноменальної витривалості криється в архітектурі мікросхеми, що нагадує високотехнологічний сендвіч: між шарами вольфраму та кераміки вчені додали графен. Зазвичай від шаленої температури атоми металу починають наче «блукати» мікросхемою, викликаючи непотрібні замикання. Але графен працює як ідеальний захисний бар'єр.

Ця інновація відкриває людству двері досліджень у найекстремальніших умовах: від надглибоких свердловин у мантію Землі – до місій на розпечену Венеру, де звичайні прилади гинуть за лічені хвилини.

***

12.04.2026

Борисіхіна К.

Оригамі та 3D-друк. Вчені розробили новий клас м'яких роботів із програмованих матеріалів

Інженери Принстонського університету здійснили прорив у галузі м'якої робототехніки, створивши машини, які здатні пересуватися без двигунів, насосів чи громоздких зовнішніх систем (nv.ua).

В основі розробки лежить поєднання 3D-друку, рідкокристалічних еластомерів та принципів оригамі. Новий підхід дозволяє інтегрувати механізм руху безпосередньо в молекулярну структуру матеріалу, роблячи роботів автономними та компактними.

[Детальніше](#)

***

10.04.2026

Рабченко М.

ЕКОЛОГІЧНА ПЕРЕМОГА: НОВИЙ ФІЛЬТР ЗНИЩУЄ 98% НАЙСТІЙКІШИХ ЗАБРУДНЮВАЧІВ

Промисловість роками отруювала екосистему планети так званими «вічними хімікатами» – надстійкими токсичними сполуками з різноманітних побутових товарів, які накопичуються у ґрунтових водах. Проте австралійські науковці з Університету Фліндерса розробили абсолютну технологічну протиотруту. Вони створили [фільтр](#) на основі нанорозмірних молекулярних кліток (ukrinform.ua).

Ці мікроскопічні структури інтегровані в пористий діоксид кремнію і працюють як селективна пастка. Вони механічно пропускають воду, але при тому діють як потужний магніт, намертво замикаючи молекули токсинів у своїх порожнинах. Лабораторні випробування підтвердили феноменальну ефективність: новий матеріал знищує до 98% забруднювачів навіть за їхньої мізерної концентрації.

Розробка є економічно вигідною та екологічною: адсорбент легко відновлюється і не втрачає своїх абсорбційних властивостей навіть після п'яти повних циклів регенерації.

Проблеми енергозбереження

28.04.2026

Енергетика як нова філософія стійкості

Якщо раніше енергетику сприймали як суто цивільну галузь – труби, дроти, турбіни, – то нині кожна електростанція, підстанція чи лінія електропередач є потенційною ціллю для ворога. І сьогодні вона переживає радикальну трансформацію: енергетична інфраструктура фактично стала

повноцінним театром воєнних дій. Саме тому, наголосив ² академік-секретар Відділення енергетики та енергетичних технологій НАН України академік **Андрій РУСАНОВ**, старі безпекові моделі більше не працюють. Україна має перейти до проектування енергетичної системи, здатної функціонувати в умовах постійних атак і зовнішнього тиску ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 29](#)

***

03.04.2026

Кластер цифрової енергетики долучився до обговорення проблем трансформації енергетичного сектора за участю керівництва Національної академії наук України

Фундатором та учасником Кластера цифрової енергетики та унікальною науковою установою, яка посідає лідерські позиції у розв'язанні загальних проблем розвитку енергетики є Інститут загальної енергетики НАН України ([НУБІП України](#)).

[Докладніше див. додаток 30](#)

***

06.04.2026

Як моделювати процеси перетворення енергії та створювати інноваційні енергетичні системи для використання енергії з чистих і невичерпних природних джерел – знають в Інституті відновлюваної енергетики НАН України | [Інститут відновлюваної енергетики НАН України](#) (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

Його роботи стосуються, зокрема, розвитку водневої енергетики, інтеграції відновлюваних джерел енергії в енергосистему, підвищення ефективності геотермальних установок, використання біомаси та створення комбінованих енергетичних систем.

А торік в Інституті вперше сформували уніфіковану геопросторову базу даних потенціалу відновлюваних джерел енергії у розрізі 1469 територіальних громад України. Це основа для розвитку водневої енергетики й економічного моделювання відповідних проєктів.

Про діяльність установи її науковці докладно поінформували керівництво Академії під час його нещодавнього робочого візиту:

<https://www.nas.gov.ua/.../chista-y-nevicherpna-energiya...>

---

² Виступ академіка НАН України А. Русанова на сесії Загальних зборів НАН України – Ред.

***

16.04.2026

«Оператор ринку» та НАН України розроблятимуть інструменти прогнозування на ринку електроенергії

АТ «Оператор ринку» та Інститут електродинаміки НАН України підписали меморандум про співпрацю у сфері розробки математичних моделей та інструментів аналізу даних в енергетичному секторі, зокрема щодо функціонування ринку електричної енергії. Про це повідомляє видання Delo.ua.

<...> Документ підписали в.о. генерального директора АТ «Оператор ринку» Олександр Гавва та директор Інституту, академік НАН України Андрій Жаркін.

Меморандум передбачає співпрацю у створенні та вдосконаленні моделей аналізу роботи організованих сегментів ринку електроенергії, зокрема ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку.

Також сторони домовилися про проведення спільних наукових досліджень, залучення профільних фахівців до розробки аналітичних рішень та розвиток освітніх ініціатив у сфері функціонування ринку електричної енергії.

У межах співпраці планується реалізація спільних науково-дослідних проєктів, спрямованих на підвищення якості аналітики та прогнозування в енергетичному секторі.

***

01.04.2026

Енергонезалежність дослідницьких центрів: новий відбір проєктів для побудови СЕС

Міністерство освіти і науки України [оголошує](#) про черговий етап фінансової підтримки центрам колективного користування науковим обладнанням для розвитку їх матеріально-технічної бази, оновлення обладнання та забезпечення безперебійної роботи в умовах обмеженого електропостачання ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Відбір проводиться з метою побудови та введення в експлуатацію альтернативних гібридних систем електрозабезпечення на базі відновлюваних джерел енергії і установок зберігання енергії.

[Детальніше](#)

***

22.04.2026

КПШники отримали «зелений енергетичний Оскар» за найкращий проєкт зеленої енергетичної трансформації 2025 року

Нагороду 100 gREen AWARD-2025 від Global 100 RE Ukraine здобула нова освітня програма «Енергоощадне обладнання біопаливних та водневих технологій» Навчально-наукового [Інститут енергозбереження та енергоменеджменту КПШ ім. Ігоря Сікорського](#) (НН ІЕЕ) ([Світ](#)).

Як розповіли в університеті, цю відзнаку Global 100 RE Ukraine щороку присуджують за найперспективніші проєкти зеленої трансформації в Україні з амбітною метою: щоб до 2070 року вся енергія, вироблена в Україні, походила з відновлюваних джерел, зокрема водню як ідеального палива та біопалив різного походження.

[Детальніше](#)

***

16.04.2026

Energy System Integration

Європа стикається з наймасштабнішою енергетичною кризою за останнє століття, що робить прискорений перехід до власних відновлюваних джерел енергії нагальною необхідністю. У новому коментарі Консультативної ради європейських академій наук наголошується, що радикальна трансформація та інтеграція енергетичної системи є стратегічним пріоритетом ([EASAC](#)).

[Детальніше](#)

***

20.04.2026

Борисіхіна К.

Температура 100 мільйонів градусів. Дослідники США розробляють інноваційне паливо для реакторів

Американські науковці з Національного прискорювального центру імені Томаса Джефферсона розпочали випробування інноваційного спіно-поляризованого палива в токамаках ([nv.ua](#)).

Експерименти проводяться за екстремальних умов – при температурі близько 100 мільйонів градусів Цельсія, що має на меті перевірити стабільність квантових властивостей частинок у розпеченій плазмі.

Суть методу полягає у вирівнюванні власного спіну частинок – квантової характеристики, що діє подібно до мікроскопічного магніту.

[Детальніше](#)

***

03.04.2026

Рабченюк М.

«ТЕРМОБІЛИЗНА» ДЛЯ МІСТА: ЯК ФОТОТЕРМІЧНА ТКАНИНА ЗІГРІВАТИМЕ БУДИНКИ

Уявіть, що з настанням холодів ви можете не лише вдягнути теплий светр самі, а й буквально «вдягнути» у нього власний будинок. Дослідники з Массачусетського університету створили інноваційні тканинні панелі, які працюють для будівель як термобілизна (ukrinform.ua).

Фото: University of Massachusetts Amherst

Секрет інновації полягає у спеціальному [фототермічному барвнику](#): він змушує тканину активно поглинати сонячні промені й надійно утримувати тепло всередині приміщення. Замість того щоб вмикати потужні обігрівачі, достатньо просто розгорнути ці легкі панелі на зовнішніх стінах будівлі. За підрахунками вчених, такий «одяг» здатен підняти температуру в помешканні майже на 5 градусів за Цельсієм та зекономити до 23% енергії на опалення.

Важливо й те, що ця технологія не спотворить архітектуру міста – колір і фактуру матеріалу можна підібрати під будь-який фасад, а навесні такі панелі легко зняти й сховати до наступної зими.

***

09.04.2026

Борисіхіна К.

Прорив у водневій енергетиці. Нова конструкція паливних елементів збільшує потужність на 75%

Міждисциплінарна група дослідників з Університету Нового Південного Уельсу під керівництвом доктора Квентіна Мейера та професора Чуана Чжао

здійснила технологічний прорив, який може радикально прискорити перехід на чисту енергію (nv.ua).

Науковці переробили архітектуру водневих паливних елементів, усунувши їхній головний недолік – накопичення води, що раніше блокувало потік кисню та знижувало ефективність системи.

[Детальніше](#)

Науково-організаційні заходи

13.04.2026

Премія НАНУ «За популяризацію науки»: хто став лауреатом?

Президія Національної академії наук України затвердила рішення Комітету з присудження Премії НАНУ «За популяризацію науки». Як зауважив президент НАНУ академік Анатолій Загородній, цього року комітет склад комітету був посилений і став більш представницьким. До його складу поряд з провідними представниками академії увійшли авторитетні журналісти та медійники – Алла Мазур і Олег Панюта, Олена Зеленіна, а також представники освіти і науки у Верховній Раді України – Іван Кириленко, Юлія Гришина та Олександр Копиленко ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 31](#)

***

24.04.2026

У НАН України відзначили вчених, які популяризують науку

У Національній академії наук України відзначили переможців конкурсу на здобуття премії «За популяризацію науки – 2025» (ukrinform.ua).

Пресконференція переможців відбулась в Укрінформі.

Як зазначалося під час заходу, премія є формою громадського визнання за внесок у підвищення публічної активності академії, розвиток комунікації [науки](#) із суспільством та популяризацію наукових досягнень.

[Докладніше див. додаток 32](#)

***

06.04.2026

Відбулися загальні збори Національної академії педагогічних наук України із порядком денним «Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України в 2025 році та завдання на 2026 рік»

3 квітня 2026 р. відбулися загальні збори Національної академії педагогічних наук України із порядком денним: «Звіт про діяльність

Національної академії педагогічних наук України в 2025 році та завдання на 2026 рік» ([Національна академія педагогічних наук України](#)).

Пленарній частині зборів передували засідання відділень НАПН України, на яких представлено підсумки й напрацювання наукової діяльності вчених установ НАПН України, а також персонального складу академії.

<...> У загальних зборах НАПН України взяли участь представники керівних і законодавчих структур. Від Офісу Президента України – **Світлана Кретович**, начальник відділу освіти і науки. Від Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій – **Сергій Колебошин**, заступник голови Комітету освіти, науки та інновацій. Від Міністерства освіти і науки України – **Ігор Балуба**, керівник експертної групи з розвитку системи кваліфікацій та освіти дорослих Директорату вищої освіти та освіти дорослих. Від Національної академії наук України – **Олег Рафальський**, віце-президент НАН України.

[Детальніше](#)

***

01.04.2026

Загальні збори Національної академії медичних наук України

31.03.2026 Відбулися Загальні збори Національної академії медичних наук України, під час яких підбили підсумки 2025 року та окреслили ключові пріоритети розвитку НАМН України на найближчий період ([Національна академія медичних наук України](#)).

Засідання пройшло на базі ДУ «Інститут нейрохірургії ім. акад. А. П. Ромоданова НАМН України».

До участі долучилися керівництво НАМН України, представники органів державної влади, національних академії наук, академіки та члени-кореспонденти, делегати від наукових колективів.

[Детальніше](#)

***

24.04.2026

Чорнобиль через 40 років – і нові ризики вже поруч

У Києві відбувся круглий стіл до річниці Чорнобильської трагедії за участі науковців НАН України, енергетиків і міжнародних експертів (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

Серед ключових тем

- ◆ як трансформувалась атомна енергетика після Чорнобиля і Фукусіми;
- ◆ що означає поява ядерних об'єктів у зоні бойових дій;
- ◆ які ризики створює ситуація навколо Запорізької АЕС.

Науковці Академії представили своє бачення: від перетворення Зони відчуження на науково-технологічний хаб до посилення міжнародних механізмів ядерної безпеки.

Джерело: <https://www.facebook.com/NASofUkraine>

Детальніше – на сайті 📌

<https://www.nas.gov.ua/.../uroki-chornobilya-i-vikliki...>

***

22.04.2026

Конференція «Чорнобильська катастрофа: медичні, екологічні та соціальні наслідки через 40 років»

КПІ ім. Ігоря Сікорського став майданчиком Всеукраїнської наукової конференції «Чорнобильська катастрофа: медичні, екологічні та соціальні наслідки через 40 років» – одного з ключових заходів, які університет організував у пам'ять про трагедію Чорнобиля ([КПІ ім. Ігоря Сікорського](#)).

Конференція об'єднала для міждисциплінарного діалогу атомників, медиків, екологів, демографів, істориків, соціологів, ліквідаторів аварії на ЧАЕС, представників органів державної влади та академічної спільноти.

Участь у заході взяли: Перший заступник Голови Верховної Ради України, Голова Наглядової ради КПІ ім. Ігоря Сікорського Олександр Корнієнко, Заступник Міністра освіти і науки України Денис Курбатов, Перший віцепрезидент НАН України Вячеслав Богданов, Голова Комітету

ВРУ з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів Галина Третякова та інші високопосадовці. Прозвучало відеозвернення Генерального директора МАГАТЕ Рафаеля Маріано Гроссі та та представника України при міжнародних організаціях у Відні Юрія Вітренка.

Учасники зосередилися на осмисленні наслідків Чорнобильської трагедії, пошуку дієвих рішень і запобіганні подібним викликам у майбутньому.

[Повний текст](#)

***

16 квітня 2026 року відбулося засідання круглого столу «Чорнобильська трагедія: гуманітарний вимір», що його організували гуманітарні установи НАН України – Інститут української мови, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського, Інститут народознавства й Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка.

Детальніше читайте на головному порталі НАН України:

[Науковці-соціогуманітарії Академії провели круглий стіл до 40-х роковин Чорнобильської катастрофи](#)

***

13.04.2026

Електронна виставка архівних документів до 40-річчя аварії на Чорнобильській атомній електростанції

[Інститут архівознавства](#) Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського презентує [електронну виставку архівних документів до 40-річчя аварії на Чорнобильській атомній електростанції](#), на якій представлено 28 архівних документів з особових фондів учених НАН України ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

[Докладніше див. додаток 33](#)

***

23.04.2026

До 40-х роковин Чорнобильської трагедії

[Відділ комплексного бібліотечного обслуговування](#) Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського представляє три електронні тематичні виставки документів: [«Чорнобиль: трагедія та подвиг»](#) (сектор універсального підсобного фонду і каталогів), [«Відображення радіоактивного забруднення території України внаслідок аварії ЧАЕС на картах у фондї](#)

[НБУВ](#)» (сектор картографічних видань) та [«Чорнобиль: журнальний літопис трагедії»](#) (сектор обслуговування в читальних залах періодичних видань) (Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського).

[Докладніше див. додаток 34](#)

***

23.04.2026

Електронна виставка архівних документів «О. М. Боголюбов (25.03.1911 – 02.11.2004) – член-кореспондент НАН України за спеціальністю «механіка» (1969), історик науки і техніки: з нагоди 125-річчя від дня народження»

[Інститут архівознавства](#) Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського презентує електронну виставку архівних документів [«О. М. Боголюбов \(25.03.1911 – 02.11.2004\) – член-кореспондент НАН України за спеціальністю «механіка» \(1969\), історик науки і техніки: з нагоди 125-річчя від дня народження»](#) ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

В експозиції представлено 23 архівних документи з особового фонду Олексія Миколайовича Боголюбова.

Він був автором понад 500 наукових праць з питань історії науки і техніки, розвитку математичної освіти, методології механіко-математичних дисциплін. Вагомим внеском в історію науки стала написана Олексієм Боголюбовим серія біографій відомих у світі вчених та інженерів.

Він створив єдину в Україні наукову школу з історії математичних наук.

На виставці архівних документів представлено матеріали біографічного характеру, наукові праці, робочі записи, документи з діяльності, листування Олексія Миколайовича Боголюбова.

Архівні документи демонструють значний внесок видатного вченого в історію української науки, розвиток математичної освіти та міжнародну співпрацю науковців.

Електронну виставку розміщено на сайті [Інституту архівознавства](#) НБУВ: <http://www.nbu.gov.ua/node/7121>

Безпосередньо з документами особових фондів учених НАН України можна ознайомитися в [Інституті архівознавства](#) НБУВ: вул. Володимирська 62, к. 416.

тел. для довідок 288-14-31.

***

28.04.2026

Як штучний інтелект змінює університети: виклики, ризики та нові можливості

28 квітня 2026 року в Києві компанія «Хуавей Україна» провела відкриту лекцію «Тренди та виклики AI» за підтримки Міністерства освіти і науки України та за участю представників університетської спільноти, технологічного бізнесу і фахівців із кібербезпеки. Захід відбувся на базі КПІ імені Ігоря Сікорського ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Подія об'єднала державу, освіту та технологічну галузь навколо одного з ключових викликів сучасності – практичного впровадження штучного інтелекту в освітній процес, інформаційно-комунікаційні технології та системи цифрової стійкості.

[Докладніше див. додаток 35](#)

***

06.04.2026

XV Міжнародний цивілістичний форум «Оновлений Цивільний кодекс України: перспективи та проблеми праворозуміння і правозастосування»

3 квітня 2026 року Інститут правотворчості та науково-правових експертиз НАН України спільно з відділенням цивільно-правових наук НАПрН України та Верховним Судом провів XV Міжнародний цивілістичний форум «Оновлений Цивільний кодекс України: перспективи та проблеми праворозуміння і правозастосування» ([Інститут правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України](#)).

У межах форуму було представлено концептуальні підходи до оновлення Цивільного кодексу України та обговорено ключові новели проєкту крізь призму праворозуміння і правозастосування.

[Докладніше див. додаток 36](#)

***

22.04.2026

Міжнародна науково-практична конференція «Правоборство – використання права як зброї у війні. Правові механізми ...»

21 квітня 2026 року в Інституті держави і права імені В. М. Корецького НАН України в змішаному форматі (offline та online в режимі відеоконференції на платформі ZOOM) відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Правоборство – використання права як зброї у війні. Правові механізми протидії російській агресії» ([Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України](#)).

Організаторами конференції виступили: *Національна академія наук України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Національна академія правових наук України. Інформаційні партнери – «Юридична практика» та «Юридична Газета», а також за підтримки адвокатського об'єднання EQUITY.*

У заході взяли участь провідні українські науковці, представники Національної академії наук України, Національної академії правових наук України, народні депутати України, судді Верховного Суду, прокурори Офісу Генерального прокурора України, представники наукових установ, вищих закладів освіти, докторанти та аспіранти, представники інститутів громадянського суспільства.

[Детальніше](#)

***

14.04.2026

Тріумф українських науковців на космічній арені: ActInSpace 2026

Команда «Smart materials» з Інституту металофізики ім. Г.В. Курдюмова НАН України, яка складається з досвідчених вчених, здійснила справжній прорив, вперше увійшовши до п'ятірки найсильніших команд світу на міжнародному фіналі престижного хакатону ActInSpace 2026 у Бордо, Франція ([Academ.City](#)).

ActInSpace – це глобальна ініціатива Французького космічного агентства (CNES) та Європейського космічного агентства (ESA), що об'єднує інноваторів з усіх континентів. Цього року у змаганнях взяли участь представники понад 100 міст, а головним викликом стала адаптація реальних космічних патентів для практичного бізнес-використання.

[Докладніше див. додаток 37](#)

***

20.04.2026

Галата С.

День молодіжної науки та інновацій. Космос, довкілля, інфраструктура: молода наука шукає партнерів

Долучитися до наукових розробок, спробувати себе в реальних проектах, знайти команду для створення стартапу, отримати менторську підтримку проєктів та фідбек від бізнесу мали можливість учасники заходу «День молодіжної науки та інновацій», який відбувся в Українсько-Данському молодіжному домі ([Academ.City](#)).

Подію організували Центр інновацій Київського академічного університету, Рада молодих учених НАН України та Інжинірингова школа Noosphere.

[Докладніше див. додаток 38](#)

***

14.04.2026

Відбувся круглий стіл «Молодіжна наука для авіації та космосу»

10 квітня 2026 року відбувся круглий стіл «Молодіжна наука для авіації та космосу», організований Радою молодих вчених при Міністерстві освіти і науки України в межах реалізації Дорожньої карти МОН України з інтеграції України до Європейського дослідницького простору ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Захід став майданчиком для презентації досягнень молодих дослідників та обговорення шляхів зміцнення кадрового й наукового потенціалу аерокосмічної галузі України.

[Докладніше див. додаток 39](#)

Цифрова трансформація суспільства, упровадження інноваційної моделі економіки

24.04.2026

МОН інформує про відкриття набору на програму EIT Jumpstarter 2026

Європейська ініціатива EIT Jumpstarter оголосила про відкриття набору на участь у програмі 2026 року. Програма реалізується за підтримки European Institute of Innovation and Technology (EIT) та спрямована на розвиток інноваційних ідей і стартапів на ранніх стадіях ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 40](#)

***

08.04.2026

Програма відкритих інновацій Academ.City «Наука-Бізнес»

Київський академічний університет запрошує до участі у Програмі відкритих інновацій Academ.City «Наука-Бізнес». Якщо Ви науковець і проводите дослідження або представляєте бізнес і прагнете до посилення конкурентоспроможності – приєднуйтеся до Програми! До участі також запрошуються представники органів влади та місцевого самоврядування, громадянського суспільства, міжнародних організацій та всі зацікавлені у розбудові інноваційної екосистеми! ([Київський академічний університет](#)).

Джерело: <https://kau.org.ua/>

[Детальніше](#)

***

10.04.2026

Відновлення пошкоджених конструкцій, ШІ-обстеження будівель та ревіталізація пам'ятки архітектури

Студенти та молоді вчені КНУБА презентували проекти, що дозволяють застосовувати інноваційні технології для відбудови. Презентація відбулась під час панельної дискусії «VIRA: Голос молоді й досвід лідерів – діалог, що формує майбутнє» у межах Інвестиційно-будівельного конгресу, що відбувся в Києві, розповіли у [КНУБА Офіційна сторінка \(Світ\)](#).

«КНУБА розглядає молодіжні ініціативи як основу для розвитку партнерства з бізнесом і створення спільних інноваційних проєктів. Бізнесу немає потреби шукати інноваційні рішення за кордоном. Ми маємо потужний інтелектуальний, науковий та інженерний потенціал тут, в Україні, зокрема в КНУБА, ми володіємо передовими інноваційними розробками та готові пропонувати ефективні рішення для актуальних викликів і для бізнес-середовища, і на державному рівні. Університет готовий активно реалізовувати свою соціальну місію, виступаючи генератором сучасних рішень для відбудови, відновлення та сталого розвитку держави», – зазначив під час дискусії проректор з науково-педагогічної роботи та стратегічного розвитку Іван Семеніст.

[Детальніше](#)

***

23.04.2026

Школа стартапів «Вінницький Виклик» ВНТУ оголошує масштабний Конкурс ідей для студентів

«Вінницький Виклик» ВНТУ, що є частиною Всеукраїнської інноваційної екосистеми Sikorsky Challenge Ukraine, оголошує масштабний Конкурс ідей для студентів. Цьогоріч захід присвячений особливій даті – 66-річчю університету, анонсує [Sikorsky Challenge](#). Захід проводиться в межах проєкту Міністерства освіти і науки України щодо підтримки інноваційної діяльності та розвитку стартап-шкіл в Україні ([Світ](#)).

Мета – знайти найсміливіші ІТ-рішення, які допоможуть зберегти людський капітал України та відкриють молодим командам двері у світ великих інновацій, грантів та реальних інвестицій.

[Детальніше](#)

***

21.04.2026

В Україні зростає кількість об'єктів інноваційної інфраструктури: оновлено інтерактивний дашборд

Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ/ІР офіс) до Всесвітнього дня творчості та інноваційної діяльності (World Creativity and Innovation Day – 21 квітня) презентує оновлені дані щодо розвитку інноваційної інфраструктури України у регіональному розрізі станом на 1 січня 2026 року ([ІР офіс](#)).

Актуальну інформацію було надано обласними військовими адміністраціями та Київською міською державною адміністрацією.

Джерело: <https://nipo.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 41](#)

***

17.04.2026

Дайджест грантових програм на II квартал 2026 року від National IP&Innovations Hub

У другому випуску дайджесту-2026 зібрано можливості фінансування для тих, хто працює з інноваціями, дослідженнями, підприємництвом, освітою, громадськими ініціативами, культурними проєктами, енергетичними рішеннями, цифровими технологіями та іншими напрямками розвитку інновацій ([IP офіс](#)).

[Докладніше див. додаток 42](#)

***

13.04.2026

ВПЛИВ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ШІ НА МАЙБУТНЄ ВІДКРИТИХ ДАНИХ У ЄВРОПІ

На сайті Європейського фонду освіти опублікований аналітичний матеріал «Закон про розвиток хмарних технологій та штучного інтелекту: вплив на майбутнє відкритих даних у Європі» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ньому йдеться, про ініціативу ЄС, спрямовану на розширення обчислювальних потужностей при одночасному зміцненні доступу до даних та підтримки суверенітету.

[Докладніше див. додаток 43](#)

***

15.04.2026

РОЗРОБЛЕННЯ НАУКОВО ОБҐРУНТОВАНОЇ ЦИФРОВОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

На сайті Європейського фонду освіти опублікований аналітичний матеріал «Інструментарій моніторингу IOPEU: підтримка процесу розроблення науково обґрунтованої цифрової політики в Європі» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ньому зазначається, що інноваційні ресурси допомагають державним адміністраціям зміцнювати сумісність та повторно використовувати наявні дані моніторингу. Інструментарій моніторингу IOPEU, який є частиною ініціативи «Інтероперабельна Європа», об'єднує ретельно відібраний набір рішень, навчальних матеріалів та рекомендацій щодо того, як державні адміністрації можуть покращити сумісність у рамках Європейського Союзу. Розміщений на порталі «Інтероперабельна Європа» інструментарій надає

доступ до пошукових систем рішень EIF, онлайн-курсів та інших ключових ресурсів, призначених для підвищення рівня розвитку цифрових державних послуг.

[Детальніше](#)

Бібліотека в науковому процесі

С. Гарагуля,

кандидат наук із соціальних комунікацій, директор Інституту інформаційних технологій,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Інструментарій підтримки досліджень у бібліотеках: систематичний огляд ключових проєктів

Постановка проблеми. Поняття «сервіс підтримки досліджень» (*research support service*) усталилося у світовому бібліотекознавстві протягом останнього десятиліття. Термін сформувався у 2000-х, інституціоналізувався у 2010-х, і сьогодні означає **цілісну систему бібліотечних послуг**, що підтримує всі етапи дослідження – від ідеї до поширення результатів. Це дедалі помітніша складова діяльності сучасних академічних бібліотек і важливий елемент інфраструктури Відкритої науки. Зміст цього терміна наразі охоплює комплекс професійних, інформаційних, цифрових, методичних та консультаційних послуг, які бібліотека надає дослідникам для підвищення якості, ефективності та видимості їхньої наукової діяльності.

У сучасному світі, де наукова інформація накопичується з неймовірною швидкістю, а міждисциплінарні зв'язки стають дедалі щільнішими, особливого значення набувають не лише окремі відкриття чи винаходи, а й складні екосистеми наукових бібліотек та сервісів підтримки досліджень, оскільки саме вони забезпечують безперервність знання, доступ до якісних джерел, перевірку достовірності фактів і формування інтелектуального середовища, у якому дослідник може не лише працювати, а й розвивати власну наукову культуру. Університетські та національні бібліотеки, поповнюючи свої електронні каталоги й репозитарії, створюють багатовимірний простір, у якому поєднуються історичні фонди, сучасні електронні ресурси, препринти, рецензовані статті та унікальні архівні документи, завдяки чому формується інфраструктура безперервного доступу до знання, що особливо важливо для молодих дослідників, які тільки починають свій науковий шлях. Разом із тим цифрові сервіси, такі як менеджери бібліографії, наукометричні бази, платформи для публікацій і сховища дослідницьких даних, виконують роль своєрідних навігаторів у цьому інформаційному

масиви, дозволяючи впорядковувати джерела, відстежувати актуальні тенденції, аналізувати цитування, виявляти наукові зв'язки між авторами та навіть прогнозувати перспективні напрями досліджень на основі алгоритмів машинного навчання. Усе це разом створює складну, але надзвичайно ефективну систему, у межах якої бібліотеки перестають бути лише місцем зберігання книг, перетворюючись на центри інтелектуальної взаємодії, а цифрові сервіси підсилюють потенціал наукової спільноти, забезпечуючи швидкість, точність і відкритість процесу знанстворення. Саме завдяки синергії традиційних бібліотечних практик і сучасних цифрових технологій дослідник може працювати у середовищі, де інформація доступна, структурована, перевірена й інтегрована в глобальний потік наукової комунікації, що у підсумку сприяє створенню нових ідей, зміцненню наукової доброчесності та розвитку культури відкритої науки, яка стає однією з ключових передумов прогресу в умовах ХХІ ст.

Огляд публікацій за темою дослідження. Питанням бібліотечних сервісів підтримки досліджень, залученості бібліотек у комплексний супровід дослідника на всіх етапах його роботи присвячено низку публікацій зарубіжних авторів: J. Atkinson [9], M. Bachalapur et al. [10], S. Cheruvil [11], M. Devi [12], F. Fazal et al. [13], A. Haq et al. [14], K. Priya et al. [15], T. de Sarkar [16], L. Si et al. [17], K. Vaughan et al. [18] та ін. Лейтмотивом цих розвідок є прагнення до синергії між бібліотекарями та науковцями в забезпеченні підтримки повного дослідницького циклу, обґрунтування трансформації бібліотек у партнерські дослідницькі хаби, підсилення ролі бібліотек у дослідницьких інфраструктурах через інтеграцію ними на єдиній платформі мультимедійних даних із різних галузей знань. Авторами дослідження, що вже стало хрестоматійним [18], зокрема, пропонується модель бібліотечного сервісу, яка спирається на життєвий цикл дослідження, тобто враховує такі етапи: формування гіпотези, проектування (дизайн дослідження), збір даних, аналіз даних, виклад результатів у публікації та впровадження цих результатів. Бібліотека в цій моделі (яка може розгортатися каскадно, тобто лінійно та послідовно, або ітераційно, з фіксацією та масштабуванням проміжних результатів по кожному етапу) забезпечує сталу підтримку на всіх етапах, що виражається в моніторингу наявних публікацій, аналітиці стану розвитку конкретної наукової проблематики, наданні доступу до даних досліджень, підборі дослідницького інструментарію, поширенні публікації через бази даних відкритого доступу та постпублікаційному наукометричному моніторингу.

У публікаціях українських бібліотекознавців О. Бруй, Є. Кулик, О. Сербіна, Я. Сошинської [7], Н. Веретеннікової [1], С. Гарагулі [2, 3], О. Григоревської, О. Політової [6], Н. Кропачевої [4], К. Лобузінної [5], Л. Татарчук [8] та ін. підкреслюється стратегічна роль бібліотек у комплексному супроводі досліджень на етапі цифровізації. Акцент робиться

на підтримці бібліотеками ініціативи Відкритої науки, наукометричній аналітиці, експертній функції, міждисциплінарній колаборації (особливо в такій синкретичній царині, як цифрова гуманітаристика). Важливим для подальшого формування бібліотечних політик підтримки досліджень є рекомендаційний документ [7], у якому представлено модель якісної інформаційної підтримки в університетських бібліотеках й описано ключові її напрями: інформаційно-аналітичні сервіси, керування даними, цифрові компетентності, підтримка публікацій, репозитарії, навчальні послуги.

Метою нашого дослідження є аналіз структури та контенту дослідницьких сервісів ключових університетських бібліотек світу та напрацювання рекомендацій щодо впровадження кращих практик у діяльність наукових бібліотек України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Збереження, удосконалення та дисемінація знання – питома функція всіх бібліотек. Разом із тим, виходячи з концептуального розуміння усталеної світової практики «наука в університетах», вважаємо доцільним обрати об'єктом аналізу саме університетські бібліотеки (*academic libraries*). Розглянемо, які сервіси та інструменти підтримки досліджень представлено у бібліотеках кращих 10 університетів світу за даними QS World University Rankings 2026 (<https://www.topuniversities.com/world-university-rankings>).

Мережа бібліотек *Масачусетського інституту технологій* (США) (<https://libraries.mit.edu>) наводить на своєму сайті такий перелік сервісів підтримки досліджень (розділ “Research support”):

- допомога експертів (онлайн-консультація за майже 120 предметними рубриками, за кожною з яких закріплено окремого бібліотекаря-фахівця);
- навігатор за всіма онлайн- та офлайн-ресурсами бібліотеки;
- покажчики електронних ресурсів за всіма поточними навчальними програмами університету;
- інструкції щодо написання та публікації робіт (пошук ресурсів, правила цитувань, перевірка на плагіат, інструкції щодо самодепонування робіт у репозитарії та реєстрації авторських ідентифікаторів);
- інструкції щодо цифрових інструментів дослідження (бібліографічний менеджер Zotero, менеджер цитувань Mendeley, інструкції щодо керування даними та організації документації дослідження);
- програмне забезпечення з відкритим кодом для навчання (що передбачає його довільну модифікацію та припасування до конкретних програм і цілей).

Окремим розділом на сайті бібліотеки розміщено інституційний репозитарій інституту, побудований на програмній платформі DSpace (<https://dspace.mit.edu/>). Слід зазначити, що ця платформа, якою для репозитарного розміщення інституційних публікацій користується велика

кількість закладів вищої освіти, зокрема в Україні, є власною розробкою Масачусетського інституту технологій.

Можна насамперед помітити, що структура та особливо контент сервісів підтримки досліджень Масачусетського інституту технологій спрямовані на студентську та аспірантську аудиторію. Це є показником прагнення сформувати дослідницькі навички та компетентності вже на етапі здобуття вищої освіти та індикатором того, що викладацька спільнота установи не потребує базових бібліотечних послуг і здатна оперувати цифровими інструментами самостійно.

В *Імператорському коледжі Лондона* (Велика Британія) (<https://www.imperial.ac.uk/>) створено розгалужену систему дослідницьких сервісів, спрямовану як на співробітників та студентів самого закладу освіти, так і на міжнародну партнерську спільноту. У розділі «Підтримка співробітників» (<https://www.imperial.ac.uk/research-and-innovation/support-for-staff/>) наведено такі опції:

- комітет з освітньої етики;
- дослідницька етика;
- дослідницький офіс;
- офіс управління впливом дослідження;
- команди підтримки досліджень (окремі для кожного факультету);
- навчальні комунікації;
- сервіс обробки статистики.

Розділ «Дослідницький офіс» містить інформацію щодо грантових програм, політик проведення досліджень, організації безпеки даних досліджень, керування проектами, адміністративних тренінгів, процесу подання документів тощо. Широкий спектр можливостей для дослідників – урядові та комерційні стажування, колаборації поза інституцією, проекти Єврокомісії тощо – створюють передумови для інтеграції дослідників до світової спільноти з моменту навчання в університеті.

Окремо варто звернути увагу на наявність глосарію дослідницької термінології (<https://www.imperial.ac.uk/research-and-innovation/research-office/glossary/>), що витлумачує ключові терміни, якими співробітники університету мають коректно оперувати при оформленні дослідницької документації.

Репозитарій Імператорського коледжу Лондона (<https://profiles.imperial.ac.uk/>) містить докладні профілі всіх дослідників із низкою інструментів візуалізації мереж співавторства, публікації співробітників установи у вільному доступі, наукометричні показники та альтметрики.

Проте важливо відзначити, що весь перелічений функціонал реалізовано на окремому субдоміні. Бібліотечна мережа Імператорського коледжу Лондона натомість надає такий спектр послуг (<https://www.imperial.ac.uk/admin-services/library/research-support/>): каталоги й пошук у

рубрикаторі, доступ до онлайн-ресурсів, референс-менеджмент, навчальна комунікація, самодепонування ресурсів, перевірка на плагіат, керування даними досліджень. Останнє передбачає комплексний супровід бібліотекою повного життєвого циклу даних – організації, опису, зберігання, публікації, поширення та відстеження використання даних дослідження.

Бібліотека Стенфордського університету (США) надає такі послуги з підтримки досліджень (<https://library.stanford.edu/research-support>):

- бібліографічний менеджмент (інструкції з використання програм і сервісів EndNote, RefWorks, Zenodo, Mendeley; допомога в оформленні цитувань за стилями MLA, APA, Chicago; персоналізована допомога в підготовці бібліографії);

- онлайн-консультації фахівців бібліотеки за конкретними предметними рубриками;

- тренінги й навчальні курси з використання цифрових інструментів досліджень, які здійснює окремий підрозділ бібліотеки – Центр міждисциплінарних цифрових досліджень (<https://library.stanford.edu/research/cidr>);

- дата-центр для здійснення аналітики досліджень;

- мультимедійна лабораторія з навчання і спільного використання інструментів візуалізації дослідження;

- оцифрування будь-яких матеріалів на вимогу науковця;

- моніторинг нових досліджень у пріоритетних галузях і оповіщення керівників проєктів про нові дані та публікації в мережі;

- репозитарій університету, що станом на 2025 р. налічує понад 5 млн цифрових об'єктів у 2900 колекціях;

- перелік актуальних дослідницьких проєктів університету: синопсиси, умови участі, політика спільного використання даних; архів попередніх проєктів;

- календар вебінарів, що організовуються фахівцями бібліотеки й присвячені керуванню даними, інструментарію цифрової гуманітаристики, засобами візуалізації даних тощо.

Для цього ресурсу характерним є комунікаційний акцент, віртуальне консультування та налагодження горизонтальних зв'язків між дослідниками в установі та поза її межами.

Мережа бібліотек Оксфордського університету (Велика Британія) (<https://www.ox.ac.uk/research/libraries>), що налічує понад 100 закладів, у царині сервісів підтримки досліджень зосереджена першочергово на формуванні інтегрованого електронного ресурсу та наданні онлайн-доступу до дослідницьких баз даних, а також підтримці Архіву досліджень Оксфордського університету (<https://ora.ox.ac.uk/>). Натомість привертає увагу, що масив допоміжних документів – інструкцій, оглядів грантових програм та оперативної інформації для дослідників розміщено на основному

сайті університету, і опікується цим сегментом підтримки досліджень окремий навчально-адміністративний підрозділ університету, а не бібліотеки мережі. Структура розділу “Support for researchers” вміщує такі послуги: подача заявок на дослідження, пошук фінансування дослідження, зв’язок з іншими дослідниками, використання баз даних і цифрових інструментів дослідження, побудова кар’єри, міжнародні стажування тощо. Відзначимо це характерне розмежування, коли на бібліотеки покладено виключно ресурсне забезпечення дослідження, а інформаційний супровід та промоцію дослідження виконує адміністрація навчального закладу.

Бібліотека Гарвардського університету (США) надає дослідникам такі послуги (<https://library.harvard.edu/how-to/get-support-research-publishing>):

- електронний каталог Hollis з переліками рекомендованих тематичних баз даних;

- шестимільйонне зібрання оцифрованих колекцій установи, організоване у власному програмному додатку Curiosity (<https://curiosity.lib.harvard.edu>);

- консультації бібліотечних медіаторів (*liaison librarians*);

- набори цифрових інструментів дослідження, зокрема призначених для візуалізації даних дослідження, мапування, управління бібліографією проєкту тощо;

- колекції наборів даних (варто відзначити, що один із найпоширеніших репозитаріїв даних – Dataverse – є розробкою саме Гарвардського університету);

- ресурси для дисемінації публікацій та керування дослідницькою інформацією (зокрема ORCID).

Весь спектр адміністративних і консультативних послуг для дослідників при цьому надається Службою управління дослідженнями самого університету (<https://research.fas.harvard.edu/>), бібліотека ж зосереджена виключно на формуванні ресурсної бази для цих досліджень.

Бібліотека Кембріджського університету (Велика Британія) наводить на своєму сайті (<https://www.lib.cam.ac.uk/>) такий перелік сервісів підтримки досліджень:

- близько 400 тематичних баз даних, доступних зареєстрованим користувачам бібліотеки;

- репозитарій Apollo, що містить всі публікації та дані про дослідницькі проєкти університету з 2002 р.;

- платформу iDiscover, що є єдиним вікном доступу до всіх електронних ресурсів Бібліотеки, містить особисті кабінети користувача з виділеним хмарним сховищем для зберігання персональних дослідницьких ресурсів і даних;

– лабораторію цифрової гуманітаристики, що надає електронні ресурси культурної спадщини та спеціалізоване програмне забезпечення для дослідників;

– інноваційну програму FutureLib, що аналізує використання даних бібліотечного сайту, продуктивність сеансів віртуального обслуговування, збирає відгуки користувачів і моделює нові форми людиноцентричної архітектури бібліотечних е-ресурсів;

– офіс навчальної комунікації – окремий підрозділ бібліотеки, що забезпечує зв'язок між викладачами та студентами, сприяє публікаційній діяльності та роботі малих дослідницьких груп;

– мережа дослідницького зростання (The Research Growth Network), що акумулює всі дані про актуальні проекти, гранти, інвестиції, колаборації, відрядження, доступні дослідникам університету;

– програма міжбібліотечних обмінів;

– глосарій ключової термінології е-науки та цифрових засобів досліджень.

Така структура сервісів підтримки досліджень є, на наш погляд, максимально сприятливою для дослідників установи, оскільки витримує баланс між суто науковими та адміністративними допоміжними інструментами й чітко кастомізована до потреб дослідницької аудиторії установи (спостерігаємо превалювання засобів цифрової гуманітаристики над рештою дослідницького інструментарію).

У Бібліотеці Федерального технічного університету Цюриха

(<https://library.ethz.ch/en/>) спектр сервісів для дослідників включає:

– дослідницькі інфраструктури;

– гранти для дослідників (огляд можливостей поза установою);

– міждисциплінарні дослідницькі ініціативи;

– етичний протокол;

– підтримку молодих дослідників;

– університетські стипендії, конкурси та премії для дослідників.

Бібліотекою Федерального технічного університету Цюриха надаються такі сервіси підтримки досліджень:

– перевірка текстів на плагіат та генерацію засобами штучного інтелекту;

– допомога в управлінні даними та візуальним матеріалом досліджень;

– публікація, збереження та реєстрація робіт у базах даних;

– постпублікаційна аналітика (моніторинг цитувань, рецензій, імпакт-факторів).

Бібліотека залучена фактично на всіх етапах дослідження: від планування та пошуку джерельної бази до надання звітів адміністрації університету про фідбек, спричинений публікацією.

У системі підтримки досліджень, яка функціонує в *Національному університеті Сингапура*, власна бібліотека посідає важливе місце (<https://nus.edu.sg/nuslibraries/services-help/research-support>). Нею здійснюється такий спектр послуг дослідникам:

- навчання цифровому інструментарію досліджень;
- комплексна публікаційна підтримка (підбір видання, супровід видавничих процесів, у т. ч. оплата публікації (APC), забезпечення відкритого доступу);
- аналітика цитованості та імпаکت-фактора публікації із застосуванням низки метрик;
- управління даними дослідження через один із ресурсів бібліотеки – ScholarBank;
- віртуальна лабораторія цифрової гуманітаристики;
- центр колективного користування обладнанням.

В *Університетському коледжі Лондона* система бібліотек об'єднана в один підрозділ – Департамент бібліотек, культури, колекцій та відкритого доступу (<https://www.ucl.ac.uk/lccos/about-lccos>). Цим підрозділом здійснюється комплексна підтримка досліджень, а спектр сервісів можна простежити вже виходячи з організаційної структури цього департаменту, що включає в себе, зокрема, такі відділи: відділ бібліотечних навичок (*library skills*), відділ бібліотечних віртуальних сервісів, відділ комунікацій та сервісів підтримки (*liaison and support services*), експертна група із застосування штучного інтелекту в бібліотеці тощо.

У *бібліотеці Каліфорнійського інституту технологій* (<https://library.caltech.edu>) пропонується така асортиментна матриця сервісів підтримки досліджень:

- репозитарії даних, статей та дисертацій;
- доступ до оцифрованих колекцій;
- публікаційна підтримка;
- керування даними досліджень;
- підтримка авторського права на публікації;
- бібліографічний інструментарій;
- застосунки доповненої реальності, 3D-принтери тощо.

У стратегічних планах бібліотеки – формування віртуального середовища перманентного супроводу досліджень (*research stewardship*).

Інформацію щодо бібліотечних сервісів підтримки досліджень узагальнено в наведеній нижче таблиці.

Висновки. Загальні тенденції функціонування дослідницьких сервісів бібліотек найкращих університетів свідчать про формування такої моделі взаємодії бібліотек із дослідниками:

1. Комплексний підхід до життєвого циклу досліджень. Бібліотеки підтримують дослідників від самого початку – планування проєктів, підготовка даних, їх зберігання, аналіз, публікація й поширення.

2. Експертна допомога. Університетські бібліотеки мають предметних (subject) спеціалістів-бібліотекарів, які добре обізнані у конкретних наукових дисциплінах і можуть консультувати з методології, ресурсів, бібліографії тощо.

3. Публікаційна підтримка та відкритий доступ. Надання консультацій з питань відкритого доступу (Open Access), авторських прав, вибору журналів, ліцензій, репозитаріїв.

4. Керування дослідницькими даними. Сервіс присутній в усіх без винятку бібліотеках 10 найкращих університетів світу. Послуги з керування даними передбачають повноцінну підтримку дослідника: як тому планувати дані, зберігати, описувати, архівувати, ділитися.

5. Навчальні сервіси. Семінари, воркшопи, тренінги з інформаційної грамотності й цифрових інструментів: бібліотеки активно навчають дослідників, як працювати з даними, оформлювати публікації, використовувати спеціалізовані інструменти.

6. Інфраструктура для публікацій. Інституційні репозитарії, сервіси DOI, архівування: бібліотека функціонує як технічний та сервісний хаб для збереження наукових результатів.

7. Глосарії. Помітною залишається потреба до уніфікації термінології бібліотекознавства та інформаційних наук на поточному етапі цифровізації – саме це завдання висуває собі низка бібліотек, що створюють глосарії цифрової наукової комунікації.

Таблиця

Структура сервісів підтримки досліджень у бібліотеках 10 найкращих університетів світу

Назва навчального закладу, при якому діє бібліотека	Інституційний репозитарій	Ресурс управління дослідницькою інформацією	Цифрові інструменти, дослідницьке ПЗ, віртуальні дослідницькі лабораторії	Віртуальне обслуговування, онлайн-консультація, чат-боти	Адміністративна підтримка (інформація про гранти, промоція досліджень)	Цифрова обізнаність, Інтернет-культура, фактчекінг, аналітика науки
Масачусетський інститут технологій	+	+	+	+	-	-
Імператорський коледж Лондона	+	+	-	-	-	+
Стенфордський університет	+	+	+	+	+	-
Оксфордський університет	+	+	-	-	+	-
Гарвардський університет	+	+	+	+	-	+

Кембріджський університет	+	+	+	+	+	-
Федеральний технічний університет Цюріха	+	+	+	+	+	+
Національний університет Сингапура	-	+	+	-	-	+
Університетський коледж Лондона	-	+	-	-	-	+
Каліфорнійський інститут технологій	+	+	+	-	-	+

Важливо також підкреслити, що жодна з проаналізованих бібліотек не існує у «вакуумі». Ці сервіси інтегровані з іншими дослідницькими структурами університету (центри даних, відкритої науки, ІТ-підтримки тощо).

Наукові бібліотеки України, на нашу думку, мають орієнтуватися на модель бібліотеки, що:

- є інтегрованою частиною дослідницької екосистеми (університет, установа НАН України, дослідницький підрозділ тощо);
- надає комплексні цифрові й аналітичні сервіси;
- підтримує всі етапи дослідницького циклу;
- має кваліфікованих фахівців нових спеціалізацій;
- активно працює з Відкритою наукою та управлінням даними.

Очевидно, що перелічені технологічні та фахові інновації потребують значних матеріальних та часових затрат, проте саме вони дадуть можливість українським бібліотекам наблизитися до моделей провідних університетів світу, підвищити якість досліджень та інтегруватися у глобальний науковий простір.

Список бібліографічних посилань

1. Веретеннікова Н. В. «Інформаційний асистент науковця» як сервісний інструмент інформаційно-бібліотечного супроводу науково-дослідної роботи віртуальних творчих колективів. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2016. № 2. С. 38–45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2016_2_8.

2. Гарагуля С. С., Симоненко Т. В. Сервіси підтримки досліджень у цифровій гуманітаристиці: підходи, технології, інструментарій. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2025. № 2. С. 189–203. <https://doi.org/10.15407/rksu.37.189>

3. Гарагуля С. С. Цифрові інструменти розвитку бібліотечних колекцій джерел історико-культурної спадщини. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2025. № 4. С. 194–212. <https://doi.org/10.15407/rksu.39.194>
4. Кропочева Н. М. Інформаційний супровід наукових досліджень з опорою на бібліометричні методи в умовах цифровізації: досвід освітянських бібліотек. *Бібліотечний меркурій*. 2024. Вип. 1 (31). С. 135–146. [https://doi.org/10.18524/2707-3335.2024.1\(31\).305540](https://doi.org/10.18524/2707-3335.2024.1(31).305540)
5. Лобузін К. В., Гарагуля С. С., Коновал Л. В., Лобузін І. В. Бібліотека цифрового суспільства в забезпеченні системної підтримки наукових досліджень. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 4. С. 5–12. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2020.227040>
6. Політова О. А., Григоревська О. В. Інформаційні продукти і послуги університетської бібліотеки: іспанський досвід. *Наук. пр. Нац. б-ки України імені В. І. Вернадського*. 2024. Вип. 72. С. 226–243. <https://doi.org/10.15407/np.72.348>
7. Процес якісної інформаційної підтримки освіти та досліджень у бібліотеці університету: рекомендації для впровадження моделі / розробники: Бруй О., Кулик Є., Сербін О. ; за заг. ред. Сошинської Я. Київ : УБА, 2020. 25 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/33221>
8. Татарчук Л., Криворучко І. Діяльність спеціальних бібліотек як джерело інформаційної підтримки наукових досліджень на прикладі ННСГБ НААН. *Історія науки і біографістика*. 2024. № 4. С. 358–376. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/INB_Title_2024_4_18
9. Atkinson, J. Academic Libraries and Research Support: An Overview, In: *Quality and the Academic Library*, Chandos Publishing, 2016. Pp. 135-141. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-802105-7.00013-0>
10. Bachalapur, M., Hugar, J. & Karkun, S. Research Support Services in Libraries to Enhance Research Visibility. *G20 Library Summit Connecting Nations for Knowledge and Cultural Heritage*, Pondicherry University, Pudhucherry, India, 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/395955033_Research_Support_Services_in_Libraries_to_Enhance_Research_Visibility
11. Cheruvil, S. Building a Research-Enabling Library: Theory and Practice of Research Support Services. *Future of Libraries: Innovation, Adaptation and Impact*, Kannur University, India, 2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/397705406_Building_a_Research-Enabling_Library_Theory_and_Practice_of_Research_Support_Services
12. Devi, M. Transforming Library Services Innovation, Access and Research Support. *Devayani Publishers and Distributors*, 2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/392361294_Transforming_Library_Services_Innovation_Access_and_Research_Support

13. Fazal, F., & Chakravarty, R. Researcher development models and library research support. *Library Hi Tech News*, 2021. Vol. 38. Issue 4. Pp. 18-22. <https://doi.org/10.1108/LHTN-04-2021-0015>

14. Haq, A. & Jan, R. Assessing Research Support Services in Academic Libraries: A Systematic Literature Review. *Annals of Library and Information Studies*. 2025. Vol. 72. Pp. 280-297. <https://doi.org/10.56042/alis.v72i3.18904>

15. Priya, K., Jyothi, P., Sundari, M., Prasad, R., Jagga, M. & Bunkar, A. R. Collaborative Platforms for Research Support in Academic Libraries. *Library Progress International*. 2024. Vol. 44. Issue 3. Pp. 9330-9343. <https://doi.org/10.48165/bapas.2024.44.2.1>

16. Sarkar, T. de. Integrating research tools with library websites. *Library Hi Tech News*. 2021. Vol. 38, Issue 8. Pp. 16-21. <https://doi.org/10.1108/LHTN-09-2021-0059>

17. Si, L., Zeng, Y., Guo, S. & Zhuang, X. Investigation and analysis of research support services in academic libraries. *The Electronic Library*. 2019. Vol. 37. Issue 2. Pp. 281-301. <https://doi.org/10.1108/EL-06-2018-0125>

18. Vaughan K., Hayes B., Lerner R., McElfresh K., Pavlech L., Romito D., Reeves L., & Morris E. Development of the research lifecycle model for library services. *J Med Libr Assoc*. 2013. Vol. 101(4). Pp. 310-314. <https://doi.org/10.3163/1536-5050.101.4.013>

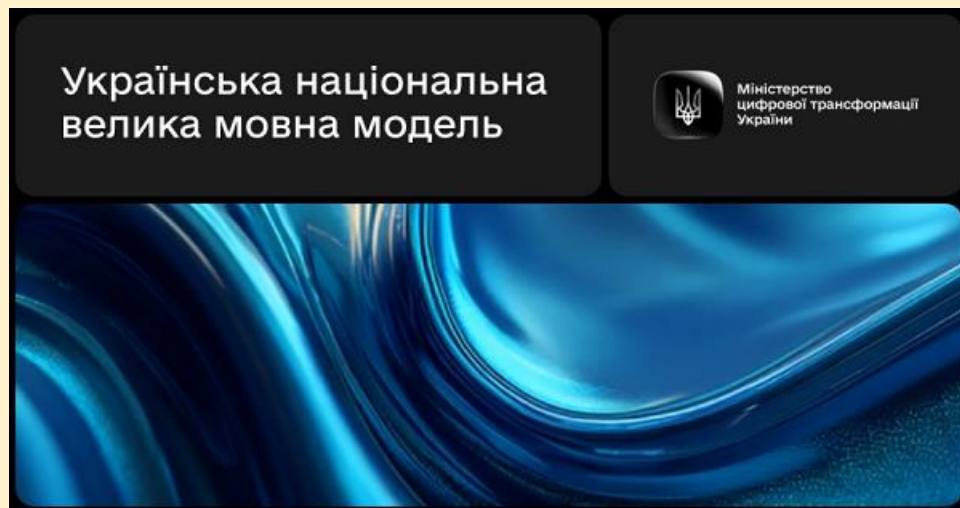
(Джерело: Гарагуля С. Інструментарій підтримки досліджень у бібліотеках: систематичний огляд ключових проєктів / С. Гарагуля. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2025. Вип. 75. С. 203-221. doi: <https://doi.org/10.15407/np.75.203>).

***

23.04.2026

Україна запускає свою ШІ-модель «Сяйво»: до проєкту долучилася НБУВ

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського долучилася до проєкту Міністерства цифрової трансформації України, спрямованого на створення [української національної великої мовної моделі \(LLM\) «Сяйво» \(Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського\)](#).

Метою партнерства є створення та вдосконалення українськомовної моделі штучного інтелекту, здатної якісно працювати з національним науковим, освітнім і культурним контентом.

[Докладніше див. додаток 44](#)

***

11.04.2026

Ціль сталого розвитку місяця (квітень 2026) 17. Партнерство заради сталого розвитку.

Бібліотеки відіграють важливу роль як інституції, що забезпечують доступ до інформації, знань і освітніх ресурсів, сприяють розвитку інформаційної культури та підтримують взаємодію у сфері науки, культури й освіти як на національному, так і на міжнародному рівнях. Однією з форм міжнародного співробітництва бібліотек є членство у міжнародних професійних організаціях ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

[Докладніше див. додаток 45](#)

***

08.04.2026

The New Italian AI Law: A few considerations on Artificial Intelligence and Scientific Production

10 жовтня 2025 року Італія зробила важливий крок у сфері цифрової політики: набув чинності перший національний закон, повністю присвячений штучному інтелекту. Це не окремий нормативний акт, а адаптація європейських правил (Закон про штучний інтелект 2024 року – Регламент (ЄС) 2024/1689) розроблена для застосування цих принципів у

національному контексті, від охорони здоров'я до державного управління ([IFLA](#)).

Цей закон також змінив сприйняття італійських культурних інституцій: бібліотеки та архіви більше не розглядаються лише як «сховища» книг, а постають як технологічні лабораторії.

[Детальніше](#)

***

15.04.2026

Dveji Nacionalinės bibliotekos veiklos metai: nuo tapimo kompetencijų centru iki skaitmeninio proveržio

Національна бібліотека Литви імені Мартінаса Мажвідаса підготувала спеціальну публікацію – звіт про діяльність за 2024–2025 роки. Цей період збігається з дворіччям перебування на посаді генеральної директорки Аушріне Жилінскене (15 квітня) та відображає трансформацію установи у сучасний, керований даними громадський центр знань ([Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka](#)).

Останні два роки стали для Національної бібліотеки періодом інтенсивного розвитку, цифрової трансформації та розширення міжнародного співробітництва. За цей час вона утвердилася не лише як головний зберігач документальної спадщини країни, а й як сучасний культурно-освітній центр, що оперативно реагує на глобальні виклики.

[Детальніше](#)

***

02.04.2026

Libraries Driving Digital Transformation: Insights from Moldova's National Library Symposium 2025

Бібліотеки, що рухають цифрову трансформацію: висновки Національного бібліотечного симпозіуму Молдови 2025 року ([CENL](#)).

25 березня 2026 року Міністерство культури Республіки Молдова, Національна бібліотечна рада та Національна бібліотека Республіки Молдова спільно організували 35-й Національний бібліотечний симпозіум. Захід, що проходив під темою «Участь бібліотек у цифровій трансформації: можливості та виклики», зібрав фахівців бібліотечної справи з усієї країни, щоб обговорити досягнення, поділитися передовим досвідом та окреслити майбутні напрямки розвитку сектору.

[Детальніше](#)

***

10.04.2026

A New Space for Cultural Dialogue – the National Library Cinematheque

Національна бібліотека Республіки Молдова зміцнює свою роль промоутера національної культури, запускаючи Бібліотечну сінематеку – проєкт, присвячений просуванню місцевих фільмів, натхнених національною літературою ([CENL](#)).

[Детальніше](#)

***

28.04.2026

Unser neuer Service: Auskunft per Chatbot

Німецька національна бібліотека відтепер пропонує підтримку в чаті на своєму вебсайті – навіть поза робочим часом. Чат-бот допомагає з широким колом запитів, пов'язаних із послугами бібліотеки, а також збирає цінні відгуки для їх подальшого вдосконалення. Це дозволяє сервісу залишатися актуальним і краще відповідати потребам користувачів. Ознайомтеся з нашим інформаційним ботом і розпочніть спілкування: [посилання \(Deutsche Nationalbibliothek\)](#).

https://recbot.reelport.com/p/kG5RZoi9PyIJQAZqzGUTyc7Bc3U-iXmc_qF1o9PZSJl

***

28.04.2026

Library Challenge – An Innovative Nationwide Library Program Promoting Reading in Hungary

Бібліотечний виклик – інноваційна загальнонаціональна бібліотечна програма, що сприяє читанню в Угорщині ([CENL](#)).

Загальнонаціональна програма, ініційована Міністерством культури та інновацій Угорщини та реалізована за професійного партнерства Національної бібліотеки Угорщини імені Ференца Сечені, має на меті розвиток культури читання, підвищення залученості громади та зміцнення інноваційного потенціалу бібліотек.

[Детальніше](#)

***

14.04.2026

The Use of ChatGPT in u-Library as a Quick Win Strategy

У Малайзія u-Library – це онлайн-бібліотечний сервіс, доступ до якого мають усі громадяни країни через портал www.u-library.gov.my. Запущений у 2010 році, він є національною ініціативою, спрямованою на забезпечення комплексного онлайн-доступу до інформаційних і знаннєвих ресурсів. У 2025 році платформа ще більше посилила свою цифрову трансформацію, інтегрувавши ChatGPT для покращення користувацьких сервісів за допомогою штучного інтелекту ([IFLA](#)).

[Детальніше](#)

***

14.04.2026

Integrating the UN SDGs into National Library Strategic Planning: Lessons from Malaysia

Національна бібліотека Малайзії відіграє важливу роль у підтримці Порядку денного ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року, зокрема Цілі сталого розвитку 4, що стосується якісної освіти. Як провідна бібліотечна установа країни під егідою Міністерства національної єдності, вона відповідає за збереження інтелектуальної спадщини Малайзії, а також за розширення доступу до знань і сприяння навчанню впродовж усього життя в різних спільнотах ([IFLA](#)).

[Детальніше](#)

***

14.04.2026

Digital Transformation and its Impact on National Library of Sri Lanka

Цифрова трансформація стала однією з ключових тем обговорення та стратегічним пріоритетом для національних установ у всьому світі, змінюючи підходи до збереження, доступу та поширення інформації. Національні бібліотеки, як хранителі документальної спадщини, дедалі активніше впроваджують цифрові технології для вдосконалення послуг і кращого задоволення потреб користувачів. Так само на Шрі-Ланці Національна бібліотека відіграє важливу роль у збереженні інтелектуальної спадщини країни, водночас розширюючи доступ громадськості до неї завдяки оцифруванню та розвитку цифрових сервісів ([IFLA](#)).

[Детальніше](#)

***

16.04.2025

AI and libraries: a new era of trusted discovery and smarter services

28.04.2026

Новий випуск журналу «Відкрита наука та інновації» вже доступний у відкритому доступі

Державна науково-технічна бібліотека України презентує [новий випуск](#) наукового журналу «Відкрита наука та інновації», який уже доступний у відкритому доступі ([O:NAUKA](#)).

Цей номер об'єднує сім досліджень, що формують цілісне бачення розвитку відкритої науки в Україні у складних умовах воєнного часу та на тлі активної євроінтеграції. Випуск не лише фіксує актуальний стан наукової системи, а й окреслює напрямки її трансформації від цифрових інфраструктур до нових моделей наукової комунікації.

[Докладніше див. додаток 47](#)

***

30.04.2026

У першому випуску «Академічних діалогів» провідний науковий співробітник Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України, доцент Кафедри прикладної фізики та матеріалознавства Київського академічного університету доктор технічних наук Олексій Міленін говорить про освіту через дослідження, матеріалознавство як основу технологічного розвитку та про те, як наука стає частиною DeepTech і реальних інновацій (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

Дивіться подкаст 📌

[Академічні діалоги. Подкаст з науковцем Олексієм Міленіним](#)

Джерело: <https://www.facebook.com/Academ.media>

***

16.04.2026

КШ ім. Ігоря Сікорського готує до запуску нову версію платформи Intellect

Intellect – це відкритий простір академічних досягнень, що об'єднує в єдиному реєстрі ключову інформацію про наукову діяльність і професійні здобутки науково-педагогічних працівників. Про це розповіли у [КШ ім. Ігоря Сікорського \(Світ\)](#).

[Докладніше див. додаток 48](#)

***

01.04.2026

НАЦІОНАЛЬНИЙ РЕПОЗИТАРІЙ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ У ПЕРШОМУ КВАРТАЛІ 2026 РОКУ

У січні-березні 2026 року [Національний репозитарій](#) продовжував розвиватись ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

База академічних текстів регулярно поповнювалась за рахунок нових надходжень та оцифрування архівних матеріалів системи держреєстрації. Наразі відвідувачі й користувачі НРАТ мають доступ до 304,6 тис. повних електронних версій академічних текстів ЦР (у т.ч. 136,1 тис. наукових звітів та 168,5 тис. дисертацій у комплекті з авторефератами й анотаціями), з якими можна ознайомитись без будь-яких обмежень.

[Докладніше див. додаток 49](#)

***

22.04.2026

РЕЦЕНЗУВАННЯ МАЄ ОПЛАЧУВАТИСЬ: НОВА МОДЕЛЬ АКАДЕМІЧНОГО ВИДАВНИЦТВА

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Сегер Асаф «Чи можуть журнали, які оплачують роботу рецензентів, бути успішними?» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У статті розглядається спроба створити модель академічного видавництва, у межах якої рецензенти отримують оплату за оцінювання наукових рукописів.

[Докладніше див. додаток 50](#)

***

06.04.2026

МІЖ ВІДКРИТІСТЮ І БРАКОМ ФІНАНСІВ: ЯК ПІДТРИМАТИ ДОСТУПНІСТЬ МОНОГРАФІЙ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Ліндсі Фармера «Великоформатні публікації у відкритому доступі не можуть ґрунтуватися на зобов'язаннях, що не фінансуються» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ній автор аналізує наслідки поширення політики відкритого доступу для монографій та інших великоформатних академічних текстів без належного фінансового забезпечення.

[Докладніше див. додаток 51](#)

***

06.04.2026

ChatGPT змінює мову науки і навіть усне мовлення ([Яна Січікова](#)).

В новій статті в Scientometrics автори проаналізували понад 2,4 млн повнотекстових статей і шість великих наукометричних баз, відстежуючи 12 характерних слів, які часто асоціюють із текстами, згенерованими або відредагованими ШІ:

<https://doi.org/10.1007/s11192-026-05601-5>

Зарубіжний досвід наукової діяльності

16.04.2026

The European Parliament has called for a €200 billion budget for the next Horizon Europe programme

Європейський парламент закликав виділити 200 мільярдів євро на наступну програму Horizon Europe в межах своєї позиції щодо багаторічного фінансового плану (довгострокового бюджету) Європейського Союзу на період після 2027 року ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

***

08.04.2026

Rektorzy uczelni z UE: apelujemy o przeznaczenie 220 mld euro na FP10 oraz 60 mld euro na Erasmus+

Європа має бути готова інвестувати в дослідження, інновації та освіту, щоб залучити та утримати найкращих науковців і студентів з усього світу. Ми закликаємо до виділення 220 мільярдів євро на 10-ту Рамкову програму ЄС та 60 мільярдів євро на програму Erasmus+, – пишуть представники університетів із шести країн ЄС ([Nauka w Polsce](#)).

[Детальніше](#)

***

21.04.2026

Boost R&I investment to attract and keep talent, EU told

ЄС закликає збільшити інвестиції в дослідження та інновації, щоб залучити та утримати таланти ([Research Europe](#)).

[Детальніше](#)

***

16.04.2026

The European Research Council is tightening its application rules for the 2027 calls

Європейська дослідницька рада оголосила про [суворіші правила участі](#) у своїх грантових конкурсах ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

***

16.04.2026

ERC President explains stricter application measures amid rising demand for funding

Президентка Європейської дослідницької ради пояснює суворіші вимоги щодо подання заявок на тлі зростання попиту на фінансування ([European Research Council](#)).

[Детальніше](#)

***

23.04.2026

For decades, researcher mobility in Southeast Europe and the Western Balkans has been framed almost exclusively as brain drain

Протягом десятиліть мобільність дослідників у Південно-Східній Європі та Західних Балканах розглядалася як «відтік мізків». Однак сьогодні мобільність стала структурною характеристикою дослідницької кар'єри по всій Європі. Головний виклик полягає в тому, як перетворити її на циркуляцію знань, що зміцнює інституції, підтримує повернення фахівців і системніше поєднує мережі діаспори з національними науково-дослідними системами ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

***

02.04.2026

Prof. Szeptycki: w efekcie umiędzynarodowienia polskiej nauki wzrośnie jakość kształcenia i badań

Міністерство науки та вищої освіти Польщі спільно з науковою спільнотою працює над Національною стратегією інтернаціоналізації науки та вищої освіти. За словами представника міністерства, у результаті посилення інтернаціоналізації польської науки зросте якість освіти та наукових досліджень ([Nauka w Polsce](#)).

[Детальніше](#)

***

17.04.2026

Hungary's historic election offers path back to academic freedom

Історичні вибори в Угорщині відкривають шлях до відновлення академічної свободи ([Research Europe](#)).

[Детальніше](#)

***

16.04.2026

Péter Magyar's landslide victory in Hungary ends 16 years of Orbán's rule and could reopen the door to Horizon Europe participation for 30 institutions that have been excluded since 2022

Угорські науковці сподіваються, що рішення ЄС, яке забороняє 30 установам, зокрема 21 університету, брати участь у програмах Horizon Europe та Erasmus+, буде скасовано після обрання нового уряду ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

***

23.04.2026

Hungarian academia hopes for swift wins for research and education after election

Угорська академічна спільнота сподівається на швидкі зрушення у сфері досліджень та освіти після виборів ([Research Europe](#)).

[Детальніше](#)

***

22.04.2026

France renews effort to attract foreign researchers and students

Франція відновлює зусилля заради залучення іноземних дослідників та студентів ([Research Europe](#)).

[Детальніше](#)

***

02.04.2026

ОЕСР: ДЕРЖАВНІ БЮДЖЕТИ НА ДІР СКОРОЧУЮТЬСЯ ТА СПРЯМОВУЮТЬСЯ НА ОБОРОНУ

Міжнародні порівняння на основі показників купівельної спроможності та середньорічних обмінних курсів показують, що витрати на ДіР у ЄС становлять біля 60% від витрат США. Загалом у 2024-2025 роках державні бюджети на ДіР скоротилися на тлі переорієнтації з енергетики та охорони навколишнього середовища на оборону ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

[Докладніше див. додаток 52](#)

***

04.04.2026

If at first you don't succeed, try, try again

Дональд Трамп знову пропонує суттєво скоротити фінансування науки у США ([News from Science](#)).

[Детальніше](#)

***

07.04.2026

In a long anticipated development, China's overall spending on R&D has topped that of the United States – at least by one widely used measure

Китай випереджає США за витратами на дослідження та розробки за одним із ключових показників ([News from Science](#)).

[Детальніше](#)

***

21.04.2026

ВСЕ АБО НІЧОГО: ДИЛЕМА РЕФОРМ У СИСТЕМІ ДОСЛІДЖЕНЬ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Джона Росса «Реформи досліджень і розробок за принципом «усе або нічого» запобігатимуть стагнації Австралії» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У статті йдеться про рекомендації, підготовлені за результатами масштабного огляду системи досліджень і розробок в Австралії та наводяться аргументи на користь їх комплексного, а не часткового впровадження.

[Докладніше див. додаток 53](#)

ДОДАТКИ

Додаток 1

24.04.2026

Інновації для фронту: ЗСУ та НАН України об'єднують зусилля у війні технологій

У своєму зверненні заступник Головнокомандувача ЗС України наголосив, що сучасна війна – це передусім битва технологій та швидкості впровадження інновацій. Саме тому інтеграція науки у потреби фронту стала життєвою необхідністю. За словами бригадного генерала Лебеденка, сьогодні визначено 19 пріоритетних напрямів оборонних досліджень і попри складні умови, значну частину цих розробок Академія виконує за рахунок власних внутрішніх ресурсів, що демонструє високий рівень громадянської відповідальності наукової спільноти ([Збройні Сили України](#)).

Серед найважливіших сфер практичної взаємодії заступник Головнокомандувача ЗС України виділив розробку безпілотних та роботизованих систем, використання штучного інтелекту, створення сучасного озброєння, сенсорні технології та військову медицину.

Андрій Лебеденко закликав наукову спільноту до повного “перезавантаження” діяльності з фокусом на актуальні запити ЗСУ. Він підкреслив, що наука має стати максимально прикладною, а державі необхідно забезпечити запуск програм для створення зразків техніки стратегічного значення. Головна мета – адаптувати науковий потенціал та ОПК так, щоб результати досліджень миттєво ставали серійним виробництвом.

На завершення президент НАН України академік Анатолій Загородній висловив вдячність Збройним Силам за мужність і жертвність. Він зазначив, що лише завдяки стійкості захисників українська наука має можливість працювати та розвивати потенціал держави.

([вгору](#))

27.04.2026

Наука в умовах війни: що держава пропонує дослідникам

Заступник міністра нагадав, що бюджет країни більш ніж наполовину складається з донорських коштів, а податкові надходження спрямовані на оборону. «Чарівної палички в уряді, Президента, будь-якої влади, щоб збільшити фінансування науки до рівня хоча б середньоєвропейського — у нас немає», — сказав він. Проте державна атестація наукових установ дала відчутний результат: у 2025 році в наукову сферу надійшло 3 мільярди гривень. Уперше ці кошти були розподілені не за домовленостями, а за формульним механізмом ([Світ](#)).

До категорій А і Б віднесено 90 інституцій академії, а понад 10 тисяч учених уже з 1 січня отримують надбавку до заробітної плати.

Конкретні приклади: бюджет Інституту молекулярної біології і генетики НАН України зріс на 49 %, Харківського фізико-технічного інституту — на 25 %. Загалом бюджет науки збільшився на 46 % порівняно з 2025 роком.

Національна система дослідників

Окремо заступник міністра зупинився на новій ініціативі — Національній системі дослідників. Це комплексна база даних українських науковців із механізмом індивідуальної підтримки: 2600 найкращих дослідників отримають дворічну стипендію розміром 10 тисяч гривень на місяць. На фінансування програми у 2026 році закладено 190 мільйонів гривень.

З трьох необхідних нормативних документів для старту цієї системи два вже ухвалено, третій (методика рейтингування) погоджений міністерствами та відомствами, і нині перебуває на погодженні НАН та Національної академії медичних наук.

Денис Курбатов звернувся до присутніх з проханням прискорити процес погодження методики й висловив сподівання, що старт програми відбудеться вже у липні-серпні 2026 року.

Нові інструменти

Атестація і Національна система дослідників — не єдині новації у сфері науки. Окрім них, стартують дослідницькі центри передового досвіду — перший в історії країни експериментальний проєкт зі створення дослідницьких центрів за пріоритетними напрямками: ракетні технології, зв'язок, автономні системи, напівпровідники, радіолокація. Загальний обсяг фінансування центрів — мільярд гривень, перші шість уже відібрано.

Ще однією новацією є проєктна аспірантура — нова модель підготовки науковців, яка приходить на зміну аспірантурі як «черговому рівню вищої освіти». Це чотирирічні проєкти з конкретною тематикою, починаючи з

фізики, хімії та математики. Стипендія аспіранта зростає втричі — з 7 до 25 тисяч гривень на місяць.

Збільшено й бюджет конкурсу державного замовлення, у якому завдання для науковців ставлять міністерства та силовий блок. Новим інструментом на цей рік стає державно-приватне партнерство в науці — держава готова співфінансувати проекти разом із бізнесом.

Окремо Денис Курбатов згадав програму енергостійкості: міністерство за два роки встановило 40 сонячних електростанцій з акумуляторами на дослідницьких центрах університетів. За його словами, академії варто розглянути подібний підхід для власних установ.

Заступник міністра завершив виступ закликом до консолідації навколо підвищення заробітних плат у науковій сфері — за аналогією з освітою, де вже закладено підвищення на 30 % з січня і 20 % з вересня цього року. Відповідні розрахунки міністерство надіслало в усі академії, мета — подати в уряд постанову про підвищення зарплат науковців.

([вгору](#))

Додаток 3

28.04.2026

Наука, що лікує і тримає систему охорони здоров'я

Водночас він звернув увагу на серйозні виклики, що постали перед медичною наукою: нестабільна економічна ситуація загрожує скороченням фінансування, а бойові дії призводять до руйнування або пошкодження інфраструктури установ академії в Києві, Харкові, Одесі та Дніпрі ([Світ](#)).

Окремою проблемою, за словами Лазоришинця, стала втрата кадрів: частина лікарів і науковців пішли на фронт або виїхали за кордон. Проте, попри всі труднощі, система вистояла.

«Жодна з державних установ Національної академії медичних наук, а їх 31, не припинила свою діяльність», — підкреслив він, додавши, що установи не лише продовжили наукову роботу, а й ще більшою мірою зосередилися на високоспеціалізованій медичній допомозі постраждалим внаслідок бойових дій.

Президент НАМН навів показові дані за 2025 рік: виконувалося понад 70 фундаментальних і понад 250 прикладних науково-дослідних робіт, а клінічна діяльність досягла масштабів, що демонструють роль академічної медицини як ключової опори системи охорони здоров'я. За рік фахівці установ академії здійснили понад 1,4 млн амбулаторних відвідувань, пролікували 148,7 тис. стаціонарних пацієнтів і провели 92 тис. оперативних втручань та інтервенцій. «Це високоспеціалізована медична допомога третього рівня», — наголосив він.

Особливий акцент Василь Лазоришинець зробив на допомозі українським захисникам. У 2025 році було проконсультовано понад 179 тис. військовослужбовців, проліковано 23,7 тис. і проведено близько 18 тис. операцій. А загалом від початку повномасштабної агресії практична допомога силам безпеки та оборони охопила 350 тис. пролікованих військових і ветеранів.

На цьому тлі, підкреслив він, співпраця двох академій набуває стратегічного значення. Лазоришинець повідомив про підписання програми спільної діяльності НАН України та НАМН України на 2026–2028 роки, яка охоплює взаємодію дослідницьких інфраструктур, спільну експертну діяльність та підготовку законодавчих ініціатив у сфері науки. Нині, за його словами, реалізується понад 20 спільних досліджень — від математичного моделювання вогнепальних поранень і застосування штучного інтелекту в діагностиці патологій центральної нервової системи до розробок нових полімерних матеріалів для медицини, лазерних методів у хірургії, генотерапії ендокринних захворювань та створення матеріалів із вираженою антивірусною дією на основі наночастинок срібла, золота й міді.

Підсумовуючи, президент НАМН України зазначив, що результати такої взаємодії «сприяють продуктивному розвитку науки в нашій країні в ці нелегкі часи» та пришвидшують упровадження високотехнологічних рішень. Він наголосив, що академічна наука залишається основою ефективної відповіді на сучасні виклики, адже «лише наука може забезпечувати виважений ефективний підхід у подоланні викликів природничого, технологічного, економічного та соціального характеру».

([вгору](#))

Додаток 4

28.04.2026

Інформаційне протистояння: не боротьба, а протидія

Науковець почав із термінологічного уточнення: слово «боротьба», яке довго використовувалося для опису дій України в інформаційному просторі, абсолютно невідповідне. Боротьба передбачає завершення — перемогу або поразку ([Світ](#)).

Інформаційне протистояння такого завершення не має. Воно почалося задовго до бойових дій і триватиме після їх припинення. Тому точніше слово — «протидія». Перші ознаки російської інформаційної війни проти України з'явилися на початку 1990-х, коли формувалися негативні наративи про українську державність і законотворчість. Наприкінці 1990-х росія просувала ідею про правомірність застосування своїх збройних сил за межами власної території. У 2004-му поширювалися припущення щодо розколу України. У 2010-х запрацювала пропаганда про «фашизацію» — спочатку Донбасу. 2013

рік став роком різкої активізації — як підготовка до вторгнення. Повномасштабне вторгнення 2022-го лише посилює вже напрацьовану систему.

Цифри, які варто осмислити

Один із найбільш промовистих аргументів доповіді — порівняння втрат території в різні періоди війни. Упродовж 2014–2021 років, коли бойові дії були локальними, але інформаційна війна велася на повну силу і практично без перешкод, росії вдалося окупувати близько 20 % української території. Після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році, коли суспільство мобілізувалося і стійкість зросла, додаткові втрати території склали від 1,6 до 1,8 %. Паралель очевидна: в умовах, коли ворог діяв переважно інформаційними методами й майже без обмежень, результат був більш руйнівним, ніж за прямого військового зіткнення.

Ще одна цифра: приблизно кожен шостий військовополонений, якого взяли Збройні Сили України з 2022 по 2026 рік, є колишнім громадянином України. Причому йдеться не лише про примусову мобілізацію на окупованих територіях — частина цих людей зробила свідомий вибір воювати проти власної країни. Без багаторічної цілеспрямованої роботи з формування відповідних переконань такий результат був би неможливий.

Держава програє в телеграмі

На думку вченого, основною проблемою є втрата державою контролю над інформаційним середовищем. За даними соціопитувань, близько 90 % українських громадян дізнаються про новини із соціальних мереж, і близько 70 % із них — з телеграма. Телемарафон, який залишається основним офіційним інформаційним майданчиком, у 2024 році дивилися лише близько 15 % споживачів новин, а довіряли — приблизно 40 %. Тобто державний інформаційний інструмент охоплює порівняно невелику і далеко не наймолодшу частину аудиторії.

Для порівняння вчений навів дані щодо охоплення. Центр протидії дезінформації — офіційна державна структура — має близько 50–54 тисяч підписників. Водночас учитель із Білої Церкви, який веде власний телеграм-канал, — близько пів мільйона. Канал «Лачен пише» — 1,6 мільйона. «Інсайдер UA» — майже 2 мільйони. Різниця в охопленні — у десятки разів.

У цих умовах держава ризикує втратити те, що Юрій Ніколаєць називає монополією на легітимацію війни, — тобто здатність формувати у суспільстві стійке розуміння того, що відбувається, пояснювати сенс і перебіг війни.

Не лише росія

Науковець говорив і про те, що деструктивні інформаційні впливи здійснюються не лише з боку росії. Деякі партнери України припускаються наративів, що шкодять її іміджу. Окремі українські політики, включно з представниками найвищого рівня, дозволяють собі суперечливі або неточні

повідомлення, які дезорієнтують громадян. Як приклад: журналістка ТСН повідомила про прорив лінії оборони поблизу Сум і можливе напівоточення міста, тоді як Генеральний штаб спростував це, вказавши на просування противника в межах кілометра. Подібні розбіжності підштовхують людей шукати альтернативні джерела інформації — знову ж таки в соціальних мережах.

Дослідження інституту зафіксували ще одну тривожну тенденцію: 70 % громадян України регулярно переглядають російськомовний контент на відеохостингах. А в Західній Європі попри три роки повномасштабної війни залишається поширеною думка про те, що росія мала підстави для вторгнення через розширення НАТО на схід. Змінити цю ситуацію складно — надмірна емоційність у поданні матеріалу, характерна для частини українських медіа, працює проти довіри як серед власної аудиторії, так і за кордоном.

Що робити

Окремий блок доповіді був присвячений пріоритетам, без яких системних змін годі чекати. Перше — якість комунікації самої держави: медіаграмотність громадян важлива, але марна, якщо офіційні джерела самі продукують суперечливу або неточну інформацію. Друге — юридична відповідальність за поширення дезінформації. Зараз притягнути до відповідальності за неправдиве повідомлення майже неможливо: якщо автор подає його як власну думку, правових підстав для санкцій фактично немає. У цьому контексті Юрій Ніколаєць підтримав позицію Кирила Буданова щодо верифікації власників телеграм-каналів — щоб анонімність не слугувала захистом від відповідальності. Третє — розвиток якісних регіональних медіа як противага інфлюенсерам. Четверте, дещо несподіване: дослідники, які вивчають російську пропаганду, фактично позбавлені легального доступу до першоджерел через заборону на перегляд російського контенту — ця ситуація потребує окремого врегулювання.

Завершуючи виступ, доповідач зафіксував два позитивні чинники. Українське суспільство усвідомлює екзистенційний характер війни — на відміну від суспільств тих країн, які воюють за межами власної території й для яких війна залишається абстракцією. І попри повномасштабний конфлікт, країна продовжує функціонувати та будувати державні інституції. Саме це і є підґрунтям для будь-якої ефективної інформаційної стратегії — не технології й не регуляції, а суспільство, яке продовжує жити й будувати державу попри війну.

[\(вгору\)](#)

24.04.2026

Загальні збори Відділення історії, філософії та права Національної академії наук України

За результатами наукових досліджень опубліковано 64 монографії, 108 підручників, довідників та інших науково-популярних видань, 59 брошур, рекомендацій, методик, а також 2301 наукову статтю ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Науковцями підготовлено для органів державної влади понад 170 експертних робіт — висновків, пропозицій, зауважень, погоджень, коментарів до нормативно-правових актів і програмних документів, інформаційно-аналітичних матеріалів, наукових оцінок, прогнозів, пропозицій, рекомендацій з різних питань суспільного розвитку.

Розширилося й коло міжнародних контактів установ [Відділення історії, філософії та права НАН України](#). Зокрема, українські вчені пройшли наукове стажування в наукових установах і закладах вищої освіти Польщі, Німеччини, Франції, Італії, Великої Британії, Австрії та Японії, взяли участь у понад 70 наукових заходах закордоном.

Як зазначалося в доповіді, провідне місце в наукових практиках українських вчених посіла воєнна тематика. Природно, що науковці активно реагують на виклики. Опубліковано низку колективних видань, індивідуальних монографій, науково-дослідних, науково-популярних і фундаментальних студій, які висвітлюють наукову тематику, зокрема, природу українсько-російського протистояння, що формувалося в багатоміліардній історичній реальності.

Ішлося також про роботу провідних юридичних установ, які працюють над підготовкою проекту наукової концепції розвитку законодавства України.

У доповіді відзначалося поважне місце і роль двох національних бібліотек, зокрема, про їх вагомий внесок у розвиток онлайн комплексу наукових цифрових ресурсів відкритого доступу. Портал Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського минулого року відвідали 3,1 мільйона унікальних користувачів, це шестеро більше, ніж 2024 року. Причому третина унікальних користувачів – закордонні – Китай, США, Польща, Німеччина, Велика Британія, Нідерланди, Франція, Чехія. Відзначено й діяльність [Львівської національної наукової бібліотеки імені Василя Стефаника](#), зокрема, підготовку унікального проекту «Imago Ucraine на картах XV–XX століть», що фіксують багатоміліардну історію формування території України.

Доповідач також зосередив увагу учасників Зборів на проблематиці адаптування до нових вимог наукометричних показників, присутності в

медійному просторі, доступу до ресурсів, фінансування науки, впливу штучного інтелекту, а також процесів атестації, акредитації установ, майбутніх виборів їхніх нових очільників.

В обговоренні доповіді виступили: провідний науковий співробітник [Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України](#) член-кореспондент НАН України [Назіп Віленович Хамітов](#); директор [Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України](#) академік НАПрН України [Олександр Васильович Скрипнюк](#), директор [Інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАН України](#) член-кореспондент НАПрН України [Олексій Олександрович Кот](#); директор Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України» член-кореспондент НАН України [Володимир Анатолійович Устименко](#).

З науковими доповідями виступили:

– провідний науковий співробітник [Інституту історії України НАН України](#), доктор історичних наук, професор [Ірина Іванівна Колесник](#) на тему «Глобальна історія та Україна: сучасні підходи»;

– завідувач відділення релігієзнавства [Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України](#), доктор філософських наук, професор [Олександр Назарович Саган](#) на тему «Державно-церковні і міжцерковні відносини в Україні: проблемні питання на сучасному етапі»;

– провідний науковий співробітник [Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України](#) член-кореспондент НАН України [Назіп Віленович Хамітов](#) на тему «Людина і штучний інтелект: міфи, реальність, перспективи».

Під час засідання Загальних зборів [Відділення історії, філософії та права НАН України](#) вручено дипломи лауреатам премій НАН України для молодих учених і студентів закладів вищої освіти, а також відзначено Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України учасників конкурсу на здобуття Премії НАН України «За популяризацію науки» 2025 року, зокрема, наукових співробітників Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника за науково-просвітницький проєкт «Imago Ucraine на картах XV–XX століть».

Підготовлено за матеріалами Відділення історії, філософії та права НАНУ України.

([вгору](#))

10.04.2026

Надрукована книга Горбуліна та Бадрака «Війна майбутнього. Як технології російсько-української війни 2022—2025 років змінили поле бою»

[\(Світ\).](#)

Прочитавши книгу, можна дізнатися:

- як українська «москітна стратегія» та масове застосування дешевих дронів здатні виснажувати дорогі оборонні системи противника;
- чому класичні танки й вертольоти втрачають домінування та як на полі бою з'являються «зони смерті», керовані штучним інтелектом;
- про унікальні гібридні розробки, такі як FrankenSAM, та перетворення морських дронів на ефективних мисливців за літаками й флотом;
- як космічна розвідка та зброя на нових фізичних принципах (лазери, електромагнітні імпульси) стають реальністю сучасного фронту;
- про ексклюзивні прогнози розвитку подій на 2026 рік та зрозумієте, чому досвід України сьогодні вивчають провідні армії світу від США до Японії.

Автор передмови – керівник Офісу Президента України **Кирило Буданов**.

Книга допоможе зрозуміти, як креативне мислення та технологічна перевага стають асиметричною зброєю проти переважаючих ресурсів агресора. Це праця для тих, хто прагне досягнути правила війни нового покоління.

Це не перша спільна робота авторів. У 2022 році Горбулін і Бадрак написали книгу «Над прірвою. 200 днів російської війни», у 2025 – «Російська війна проти України. Як нарешті розірвати чотирьохсотрічне замкнене коло».

[\(вгору\)](#)

13.04.2026

Впроваджено єдині правила управління інтелектуальною власністю в ОПК

Єдині правила для оборонного ринку [\(Міністерство оборони України\)](#).

Україна має унікальний бойовий досвід і створює рішення, які вже змінюють хід війни.

«Наша мета – захистити права на оборонні технології та забезпечити їх ефективне використання у виробництві для потреб оборони», – зазначив Міністр оборони Михайло Федоров.

Оновлена політика передбачає:

- захист прав на технології, що створюються в державному секторі або закуповуються за державні кошти;
- чіткі правила для державних замовників і підприємств щодо управління інтелектуальною власністю;
- можливість ефективно масштабувати вже створені рішення у виробництві.

Підприємства приватного сектору можуть адаптувати підходи під власні операційні потреби.

Масштабування рішень і співпраця з партнерами

Запровадження політики створює єдині правила гри для всіх учасників оборонного ринку та дає змогу швидше впроваджувати технології у виробництво.

«Дотримання прав інтелектуальної власності – основа довіри у відносинах з міжнародними партнерами та умова для розвитку спільних оборонних проєктів», – підкреслив очільник Міноборони.

Міністерство оборони продовжує будувати прозору та ефективну систему оборонних інновацій. Це ще один крок до технологічної самостійності України й масштабування найкращих рішень для фронту.

[\(вгору\)](#)

Додаток 8

30.04.2026

Левков О.

Щоб зробити український Patriot, треба не тільки технології, але й гроші – хто неочікувано може профінансувати розробку

Україна на фоні шаленого дефіциту протиракет до Patriot хоче чимшвидше створити власний аналог цього ЗРК, щоб у майбутньому мінімізувати залежність від закордонних поставок ([Defense Express](#)).

Японія після тривалих розмов зрештою остаточно переглянула обмеження на експорт озброєння і тепер може вільно постачати його на експорт з деякими обмеженнями на летальну зброю, яку можна буде продавати лише трохи менш як двом десяткам країн, і це також відкриває і шлях до можливого посилення України, нехай і через продаж того чи іншого озброєння не напряму, а через партнерів.

Як заявив виданню [Reuters](#) посол України в Японії Юрій Лутовінов, значне пом'якшення Японією експорту озброєння є "теоретично дуже великим кроком вперед" і відкриває можливості для проведення перемовин щодо оборонної співпраці, хоча це питання залишається дуже й дуже делікатним і вимагає досить обережних кроків у цьому напрямку.

Наприклад, Японія станом на сьогодні все ще зберігає обмеження постачання озброєння у воюючі країни, втім, можуть бути винятки, коли заборона знімається, якщо постачання зброї відповідає безпосередньо японським інтересам - і це та "лазівка", якою, знову ж таки, дуже обережно може скористатися й Україна.

За словами Лутовінова, у короткостроковій перспективі розглядається можливість обговорення питання фінансової допомоги від Японії у створення українського аналогу американського зенітного ракетного комплексу Patriot на фоні дійсно критичного дефіциту передусім ракет-перехоплювачів PAC-3 MSE, який тільки посилюється після місяця бойових дій в Ірані.

Як відзначає посол, Україна має необхідні виробничі потужності, але потребує інвестицій. Разом з тим, він наголошує, що Україна також готова пропонувати й свої послуги. "Якщо ми об'єднаємо японські технології та український досвід, отримаємо продукт високого класу", - каже Лутовінов. Також зараз тривають перемовини щодо участі Японії у програмі PURL, коли за кошти союзників та партнерів для України купується американське озброєння.

Причому вже є окремі приклади співпраці Японії з Україною в оборонному напрямку, коли японська Terra Drone Corporation інвестувала вже у дві українські компанії, які займаються виробництвом зенітних дронів.

(вгору)

Додаток 9

23.04.2026

Корсунський С.

ЯК ЯПОНІЯ ВІДПОВІДАЄ КИТАЮ Й РОСІЇ І ЩО ЦЕ ОЗНАЧАЄ ДЛЯ УКРАЇНИ

Віднині все буде інакше, хоча **наразі не для нас** ([ZN.UA](https://zn.ua)).

Новий порядок передбачає, що експорт летальної зброї відбуватиметься після розгляду відповідної заявки Радою національної безпеки, яку очолює глава уряду. **Основним обмеженням є перелік країн, до яких експорт можливий у принципі** — це ті, які мають із Японією двосторонні угоди **про трансфер оборонного обладнання й технологій**. Таких країн **17**: США, Велика Британія, Німеччина, Італія, Швеція, Норвегія, Австралія, Індія, Сінгапур, Філіппіни, Індонезія, Малайзія, В'єтнам, Таїланд, ОАЕ, Канада й Бангладеш. Із Канадою та Бангладеш угоди було укладено 2026 року. **Іншим обмеженням є заборона постачати зброю країнам, які перебувають в активному збройному конфлікті**. Проте новий порядок передбачає **винятки** за наявності «особливих обставин», пов'язаних із

національними інтересами Японії. Таких обмежень немає для нелетального обладнання.

Переглянута політику експорту зброї закріплять у трьох оновлених стратегічних документах із питань безпеки, які буде затверджено до кінця поточного року. Досить цікаво, що подальші послаблення наявних обмежень стосуватимуться також можливості експорту військового зняття, створеного у співпраці з іншими країнами, третім споживачам. Для цього вимагатимуть спеціального рішення уряду із подальшою нотифікацією парламенту. Водночас Японія залишатиме за собою право інспекції переданої зброї в місцях дислокації, а також контроль обставин її втрати з будь-яких причин. За всіма процесами стежитиме спеціальний орган, до складу якого увійдуть високопоставлені чиновники уряду й Ради національної безпеки.

Нова система експорту летального й нелетального обладнання також дасть змогу Японії розширити перелік країн, які ставатимуть реципієнтами програми «Офіційна допомога у сфері безпеки» (Official Security Assistance). Наразі таких країн **вісім**: Фіджі, Таїланд, Філіппіни, Тонга, Малайзія, Папуа Нова Гвінея, Бангладеш і Шрі Ланка, але очікується розширення цього списку до **12** країн. 2026 року на цю програму передбачено 114 млн дол. Її основна мета — зміцнення безпекової співпраці в Індо-Тихоокеанському регіоні з країнами, які самостійно не мають достатніх ресурсів для цього.

Японські експерти не приховують, що основним мотиватором для активного просування змін у експортній політиці Японії стала війна Росії проти України, а також ескалація агресивних дій КНР у Південно-Китайському морі й навколо Тайваню. Іншим чинником є збільшення експортного потенціалу, інвестицій оборонних компаній за кордон і стимулювання міжнародного співробітництва, аби створити економічні стимули для зростання виробничих потужностей приватного сектору. Це питання має чотири виміри, й вони є важливими з погляду **інтересів України**.

По-перше, вихід японської продукції ОПК на зовнішні ринки надасть поштовх створенню нових зразків продукції і конкурентного середовища для підвищення її якості. **По-друге**, експорт дасть змогу розширити виробничу базу всередині країни, що матиме позитивні наслідки для економіки. **По-третє**, створення за кордоном спільних виробництв певних видів японської зброї сприятиме зміцненню стратегічної глибини Японії у разі атаки на її виробничі потужності на території країни. **По-четверте**, на зовнішніх ринках японські компанії могли б кооперуватися з іноземними партнерами й робити цільові інвестиції у спільні продукти для потреб третіх споживачів. **Це зміцнило б глобальну роль Японії та її вагу у світових справах**. Перший приклад — щойно укладений контракт на 7 млрд дол. із Австралією на будівництво 11 фрегатів для потреб її військово-морських сил. Зацікавленість

в аналогічних проєктах виявили Філіппіни, Нова Зеландія та Індонезія. Зі США, Великою Британією й Австралією розглядають можливість виробництва морських автономних систем — надводних і підводних.

Протягом усього повоєнного періоду Японія дотримувалась ортодоксальної політики підтримки миру, що ґрунтується на правилах. Але 2014 року, після захоплення Росією Криму й частини сходу України, уряд Шінзо Абе розпочав політику послаблення обмежень на роль Сил самооборони і оборонну співпрацю, дозволивши експорт нелетального обладнання. Подальші кроки було здійснено 2023 і 2024 року, коли Японія передала партію «Петріотів» США, а також здійснила модернізацію частини власного флоту й декількох кораблів ВМС Австралії. Варто зазначити, що обережність у таких кроках протягом минулих 12 років пояснювалася не відсутністю політичної волі, а досить негативним ставленням населення, яке розділилося майже порівну — на тих, хто підтримує кроки зі зміцнення безпеки Японії власними силами, й тих, хто вважає, що діяти треба виключно дипломатичними інструментами за участю партнерів. Санае Такаїчі не може цього не враховувати, й тому, зокрема, **наразі не йдеться про можливість передачі зброї Тайваню**. Китай і без того займає сьогодні вкрай негативну позицію щодо Японії, й у Токіо намагаються не додавати негативу.

Важко переоцінити ступінь цинізму, яким просякнуті коментарі Пекіна стосовно рішення уряду Японії. У редакційній статті Global Times Китай, звісно, геть не визнає, що саме його агресивна політика в регіоні Східної Азії, постійні провокації проти Японії й Тайваню, зазіхання на тотальний контроль над основними морськими шляхами Східної Азії отримали, нарешті, гідну відповідь. Натомість Пекін цілком безпідставно звинувачує Японію у відродженні мілітаризму (цього немає навіть у теорії), відході від ортодоксальної повоєнної політики (жодного слова вдячності за величезні ресурси, які Японія вклала у відновлення й розвиток КНР) та збільшенні напруги у Східній Азії (прямо протилежне тому, що відбувається). Китай, який побудував найбільші за чисельністю ВМС у світі, щорічно нарощуючи військовий бюджет і кількість ядерних боезарядів, просуває агресивну ракетну програму й підтримує Росію у війні проти України, вочевидь, мав надію, що ніхто не наважиться кинути йому виклик. У японському політикумі не виявляють ані найменшого бажання загострювати ситуацію й займатися провокаціями. Проте й спостерігати, як кораблі ВМС КНР блокують філіппінські судна в територіальних водах Філіппін, як літаки та судна Китаю порушують морський кордон Японії поблизу островів Сенкаку і як здійснюється підготовка до морської блокади Тайваню, а водночас — і до різкого погіршення морської безпеки в безпосередній близькості до Японії, ніхто не збирається.

Варто однозначно наголосити: ні, Японія не повертається до мілітаризму. Те, що відбувається, є адекватною, навіть дещо

спізнілою відповіддю на погіршення світової безпеки, спричинене діями **ревізіоністських країн** — насамперед КНР, КНДР і РФ. Тому хоч би що говорив Китай, пані Такаїчі й напрочуд ефективний політичний альянс Ліберально-демократичної партії та Інноваційної партії Японії не зупиняться. На черзі — реформа розвідувальних служб, подальше підвищення витрат на оборону й обсягів замовлень для ОПК, перегляд стратегічних документів у сфері безпеки та внесення змін до Конституції. Можна прогнозувати, що уряд діятиме обережно, з урахуванням чутливості цих питань для населення та розвитку ситуації навколо Японії. Але Країна вранішнього сонця почула виклик часу й вирішила на нього відповісти.

Внутрішня сила, яку сьогодні демонструють уряд і парламент, чітко бачення того, що треба робити в умовах різкого збільшення загроз безпеці, спричиняють істеріку в стані недружніх країн і водночас спонукають дружні до поглиблення співпраці. Так, ситуація в економіці залишається складною, і Японія намагається впроваджувати нову політику не тільки щодо експорту озброєнь, а й стосовно стимулювання цивільного сектору економіки, зокрема у сфері виробництва чипів та електроніки, застосовувати фінансові інструменти для стримування інфляції, а також активно протидіяти енергетичній кризі, спричиненій війною проти Ірану. Знаходити відповіді на нові виклики, які постійно з'являються, — непросте завдання, але внутрішня єдність і послідовна політика є тим фундаментом, на якому можна будувати.

Для України, яка і сьогодні має особливі відносини з Японією, побудовані у 2022–2025 роках, важливо залишатися частиною її політики зміцнення й розширення кола стратегічних партнерів, які також уміють протистояти найскладнішим викликам сучасності. Вкотре варто наголосити: **Японія найкраще підходить на роль стратегічного, а не ситуаційного партнера**, з яким варто вибудовувати довгострокові взаємовигідні відносини. Україна могла б стати для Японії стратегічною базою для виробництва аграрної продукції (й тим самим сприяти її продовольчій безпеці), а також для створення сучасних систем протиповітряної оборони, непілотованих систем, перевірених у бойових умовах, важкої будівельної техніки та засобів для розмінування. Натомість Японія могла б стати для України надійним джерелом інвестицій, високої виробничої культури, сучасних технологій у створенні об'єктів інфраструктури. Включення до програм співробітництва у сфері безпеки, викорінення корупції, захист інтелектуальної власності й жодного Китаю в чутливих сферах — ось мінімальний початковий набір, який дасть змогу рухатись у визначеному напрямку, якщо, звісно, це входить до кола наших національних інтересів.

(вгору)

24.04.2026

Якщо світ виживе, фізика буде надзвичайно важливою

— Київський академічний університет готує магістрів з кількох фізичних спеціальностей — прикладної фізики та наноматеріалів, прикладної фізики й матеріалознавства, фізики ядерних установок та радіоекології, фізики й астрономії (спеціалізація: теоретична та математична фізика). Щоб вступити й навчатися на цих спеціальностях, потрібні знання, інтелект і мотивація. Як університет знаходить своїх студентів? ([Світ](#)).

Олександр Кордюк: Насамперед хочу сказати, що знати фізику — життєво необхідно. Після завершення холодної війни західні суспільства «розслабилися», вирішили, що війни й кризи залишилися у минулому. Фізика, яка є основою зміцнення обороноздатності й розвитку технологій, відійшла на другий план.

І якщо світ виживе у цій кризі, фізика знову буде дуже важливою. А дослідження з фізики фінансуватимуться належним чином.

...Як ми знаходимо студентів? Найперше, намагаємося донести до держави й суспільства, що ця наука важлива. Пояснюємо молоді, що немає сенсу витратити життя на нецікаві речі. А фізика — неймовірно цікава.

Донести це розуміння до суспільства і насамперед до молоді непросто, бо багато років в Україні були престижними інші спеціальності. Але все ж це потрібно робити.

Ми шукаємо студентів, яким це цікаво, а також намагаємося відродити інтерес до фізики (запалити його знову) у людей, які цікавилися цією наукою в школі чи в університеті. Дуже класне відчуття, коли вдається.

Ще одна цільова група — люди, які хочуть працювати в науці. Ми знаємо, як будується кар'єра науковців, і можемо допомогти зробити її успішною.

Окрім того, вивчення фізики дає максимально широкий і адекватний погляд на життя. Вона допомагає збагнути принципи побудови світу та усвідомити, як працюють закони, що масштабуються на суспільство й економіку.

Після навчання можна займатися всім, чим завгодно. Не дивно, що дуже багато успішних людей мають саме фізичну освіту.

— **Навчання в кращих університетах світу (Массачусетському технологічному інституті, Каліфорнійському технологічному інституті та інших) відбувається через дослідження. Такий самий принцип навчання практикують і в КАУ. Як це відбувається на практиці?**

— Ми залучаємо студентів до досліджень, і що вони цікавіші, то ефективніше навчається молодь.

Не можна вивчити фізику теоретично! У школі навчання відбувається через розв'язання задач, в університеті ці задачі стають складнішими, відповіді на них часто невідомі.

Саме до таких досліджень ми намагаємося залучати молодь. З кожним науковим здобутком межа невідомого відсувається...

Окрім того, кожен студент уже в перший місяць навчання має наукового керівника, якого може обрати сам (коли я навчався, його призначали), а ми можемо порадити цікаві напрями досліджень.

Наукова кар'єра складається з багатьох сходинок, і на кожній сходинці, на певний проміжок часу, молодий дослідник обирає керівника. Дуже важливо, щоб молодь робила правильний вибір — від цього залежить успіх наукової кар'єри.

— **А як правильно обрати наукового керівника?**

— Це залежить від рівня навчання чи кар'єри. На магістратурі це має бути активна людина, яка може чогось навчити, може зацікавити амбітними дослідженнями.

Пошук наукового керівника в аспірантурі — це вже інша історія. Важливі й людські якості, і рівень наукових задач, і результати аспірантів. Аспірантура має стати місцем, де молода людина зможе «вирости».

Віталій ШАДУРА: Для вибору наукового керівника у Київському академічному університеті напрацьована чітка система. Раз на тиждень ми проводимо семінари з наукових досліджень, де зустрічаються і комунікують співробітники кафедри, вчені, які працюють у наукових установах, студенти, аспіранти.

У цих зустрічах беруть участь і студенти першого курсу магістратури. Вони розповідають, які дослідження їм цікаві, які наукові статті прочитали, слухають доповіді старших. Першого наукового керівника вони обирають одразу після вступу, а в наступному семестрі можуть його змінити й розпочати інше дослідження.

— **До яких амбітних досліджень може долучитися студент-магістр?**

Олександр КОРДЮК: Ми активно співпрацюємо з закордонними університетами, беремо участь у міжнародних проектах, тому цікавих і амбітних досліджень дуже багато. Це дає можливість залучати додаткове фінансування, платити високу стипендію, «включатися» в екосистему європейських досліджень (а це експерименти, конференції, спілкування зі спільнотою).

Один з основних напрямів роботи — дослідження з пошуку нових квантових матеріалів у рамках проекту зі створення німецько-українських центрів передових досліджень. (Раніше ці дослідження виконували в рамках проекту UKRATOR, нині — GU-QuMat).

У рамках проекту GU-QuMat створено лабораторію для пошуку нових квантових матеріалів, на базі якої плануємо зареєструвати центр

колективного користування обладнанням, а надалі перетворити на Ключову лабораторію. У центрі досліджуватимуть і створюватимуть квантові матеріали — з «попередньо заданими властивостями», як колись говорили. Сьогодні зрозуміло, що для цього потрібен комплексний ітеративний підхід: розрахунок електронної структури з використанням алгоритмів ШІ, синтез нових матеріалів, експериментальне визначення їх електронної структури й пов'язаних з нею властивостей, поповнення бази даних матеріалів, і так по колу.

Важливо, що цей центр дасть можливість працювати на сучасному обладнанні, а також виконувати дослідження на європейських дослідницьких інфраструктурах.

Чимало молодих науковців уже взяли участь в експериментах у межах проєктів GU-QuMat та NEPHEWS, на різних синхротронах Європи. У найближчому майбутньому вони зможуть працювати й на українській лінії MAVKA синхротронного випромінювання у центрі SOLARIS у Польщі. (Створення лінії триває). Це буде хаб для наукових пошуків, важливих не тільки для фізиків і матеріалознавців, а й для хіміків, біологів, медиків, аграріїв, геологів.

Окрім квантових матеріалів, у нас є й чимало інших цікавих досліджень. Є проєкт зі створення більш загальної бази матеріалів (у цьому проєкті працює, наприклад, Олег Фея). Можна «передбачити», розрахувати властивості значно більшої кількості матеріалів, ніж є в природі. На основі так званих DFT-розрахунків (теорії функціоналу густини) можна розрахувати електронну структуру матеріалів і потім за цією структурою передбачити їхні властивості.

Найцікавіші (для мене) — це надпровідники. Передбачити надпровідність тільки за електронною структурою складно, потрібно проводити експерименти, які підтвердять, чи має матеріал надпровідні властивості.

База матеріалів дає, образно кажучи, мапу їхнього всесвіту. Маючи таку мапу, можна рухатися швидше, перевірити властивості й перспективність матеріалів.

Віталій ШАДУРА: Для створення нових матеріалів можна використати різні підходи. Можна, так би мовити, змішувати різні складники, не знаючи, яким буде результат. А можна моделювати матеріали з потрібними властивостями, а потім експериментально перевірити, чи спрацював розрахунок (результати такого моделювання називають цифровими матеріалами).

Моделювання скорочує шлях до отримання результатів. Ця робота сконцентрована на кафедрі прикладної фізики та матеріалознавства КАУ, яка працює на базі наукових інститутів НАН України — Інституту електрозварювання імені Є.О. Патона, Інституту проблем матеріалознавства

ім. І.М. Францевича, Інституту сцинтиляційних матеріалів, на кафедрі прикладної фізики та наноматеріалів КАУ при Інституті металофізики ім. Г.В. Курдюмова та на кафедрі теоретичної та математичної фізики КАУ при Інституті теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова.

Також ми виконуємо проєкт Digital Material Hub у рамках інтеграції Національної академії наук України в Європейську хмару відкритої науки. Це партнерство, яке допомагає вченим з Європи та українським дослідникам обробляти, аналізувати та зберігати відкриті дані. Хаб об'єднуватиме групи, які працюють над моделюванням матеріалів — групи Олексія Міленіна (Інститут електрозварювання), Олександра Васильєва (Інститут проблем матеріалознавства), Ігоря Сухенка (Інститут металофізики), Сергія Перепелиці (Інститут теоретичної фізики) та Олега Феї (Київський академічний університет).

Наприклад, Ігор Сухенко після проходження навчального курсу Олега Феї на кафедрі прикладної фізики та наноматеріалів КАУ отримав нові цифрові дані з моделювання мідно-заміщених апатитів свинцю, що цікаві для пошуку високотемпературних надпровідників, і вніс їх до репозитарію відкритих даних досліджень НАН України DataverseUA. Це були перші відкриті цифрові дані в українському репозитарії.

Сергій Перепелиця, директор Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України, спеціалізується на біофізиці, зокрема на моделюванні структурних та динамічних властивостей ДНК, вивчає вплив домішок на ДНК та на цій основі моделює нові біоматеріали на основі ДНК, що використовуються під час створення електричних батарейок. З ним також працює група студентів. Це неймовірно цікаві дослідження.

— Ви згадали про синхротронні дослідження. Вони справді доступні для студентів?

Олександр КОРДЮК: Так. Напрямок квантових досліджень досить широкий: тут і фундаментальні дослідження (механізмів надпровідності, топологічних станів тощо), і прикладні. Сьогодні їх можна виконати на синхротронах Європи, а в найближчому майбутньому можна буде працювати й на українській лінії МАВКА у Польщі, і на синхротроні, який буде побудовано в Україні.

Уже є домовленість з фізичним факультетом КНУ імені Тараса Шевченка про створення спільної бакалаврської програми, яка спеціалізуватиметься на фундаментальних синхротронних дослідженнях. Інтерес до них дуже великий.

Також ми створюємо спільну кафедру з Київським авіаційним інститутом. Абітурієнти можуть вступити на бакалаврат, на спільну навчальну програму КАУ і КАІ «Прикладна фізика» (керівник — Олег Фея).

Віталій ШАДУРА: Дуже важливо, щоб у підготовці бакалаврів були елементи дослідницького навчання. І саме таке навчання заплановане в

програмі «Прикладна фізика». Ми називаємо такий підхід науковою дуальною освітою. Програма передбачає, що на третьому й четвертому курсах бакалаври більшу частину навчального часу проводитимуть у лабораторіях і на кафедрах Київського академічного університету та інших академічних інститутів.

Це один із перших в Україні прикладів створення наукової дуальної освіти в бакалавраті. Ми вдячні президентці КАІ Ксенії Семеновій за те, що вона підтримала цей експериментальний (пілотний) проєкт.

Олександр КОРДЮК: До речі, ми намагаємося підтримувати різні активності щодо підготовки фізиків ще зі школи. Наприклад, створили гурток експериментальної фізики у ліцеї № 145 у Києві. Зокрема, готуємо й до експериментальних турів олімпіад (найближча, ExPhO-Uni, відбудеться 2 травня на фізичному факультеті в КНУ імені Тараса Шевченка).

— **Як багато серед викладачів КАУ саме дослідників? У яких напрямках вони є «зірками»?**

Олександр КОРДЮК: У нас усі викладачі — дослідники, саме в цьому «фішка» університету. І майже всі вони «зірки» у своїх напрямках досліджень — від теоретичної фізики до космології. Наприклад, на спільній кафедрі КАУ та Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова працюють учені світового рівня — Сергій Шарапов, Андрій Семенов, Сергій Перепелиця, Микола Йоргов, Юрій Штанов, Валерій Гусинін. (Валерій Гусинін створив наукову школу з застосування методів квантової теорії поля для дослідження нових квантових і топологічних матеріалів.) Усі вони співпрацюють зі студентами.

Один з наших студентів працює з Василем Назаренком з Інституту фізики НАН України, вивчає рідкі кристали. Це дуже цікавий і класний напрям досліджень. Ще один студент проходив стажування в Австрії, а нині досліджує фероелектрики під керівництвом Ганни Морозовської з Інституту фізики НАН України. Це вчені світового рівня, співпрацювати з ними — наукова удача.

Над квантовими обчисленнями у нас працює Данило Якименко, він бере участь у проєкті з застосування методів квантових обчислень у метагеноміці (проєкт координує Інститут Сангера з Великої Британії). У результаті виконання цього проєкту повний геном вірусу гепатиту D було закодовано та [завантажено](#) до 156-кубітного квантового комп'ютера IBM із найновішим процесором Heron (<https://kau.edu.ua/news/sci/1516-qdna>). Це справжній науковий прорив!

— **Сучасне обладнання, на якому можна виконати цікаві дослідження, є «магнітом» для студентів. А яке обладнання є на кафедрах КАУ?**

Олександр КОРДЮК: У рамках співпраці з Дрезденом створено вже згадувану лабораторію для пошуку нових квантових матеріалів та отримано

обладнання для синтезу та дослідження нових матеріалів. Зокрема, придбано систему фотоемісії для дослідження електронної структури монокристалів на основі спектрометра FeSuMa. Ця система поки що у Дрездені, але ми вже підготували місце для її встановлення тут, у Києві.

Ще під час проєкту UKRATOR наш університет отримав від німецької сторони унікальну оптичну піч для вирощування монокристалів. Над темою вирощування монокристалів працює наша випускниця, а зараз аспірантка Ірина Путченко. Ще в роки студентства під час піврічного стажування в Німеччині вона виростила новий матеріал $PtBi_2$, який є реальним «кандидатом» для топологічної надпровідності. У *Nature* вже вийшла не одна стаття, присвячена цьому матеріалу. Зараз в оптичній печі вона вирощує нові монокристали.

Для напильнення плівок ми створили нову лабораторію, зокрема, отримано з Німеччини та інстальовано унікальну високовакуумну систему магнетронного напорошення з вісьмома магнетронами. Там працюють студенти й аспіранти.

— Ще одним «магнітом» для потенційних студентів є участь у міжнародних проєктах і закордонні стажування. Які програми міжнародного обміну та співпраці доступні студентам-фізикам? Чи реально вашому студенту поїхати на стажування, наприклад, у CERN?

Олександр КОРДЮК: Стажування, справді, має бути найширшим, тому ми співпрацюємо з багатьма закордонними університетами й науковими центрами. Але важливо, щоб це був не brain drain (відтік мізків), а циркуляція. Щоб студенти їхали й поверталися, бо тут їм цікаво і тут вони мають більше перспектив, більше свободи для досліджень.

У межах проєкту GU-QuMat у нас проходять стажування у Дрездені, в Інституті дослідження твердого тіла і матеріалів Наукового товариства імені Ляйбніца, в Гельмгольц-центрі. А також на синхротронах SOLARIS у Польщі та BESSY в Берліні.

Також маємо досвід співробітництва з Федеральною вищою технічною школою у Швейцарії (ETH) і з Федеральною політехнічною школою Лозанни (EPFL).

Упевнений, що немає ніяких перешкод, щоб поїхати на стажування і в CERN.

Віталій ШАДУРА: [Програма](#) літніх дистанційних стажувань у галузі фізики IRIS-NEP, що працює при CERN, щороку запрошує студентів. У програмі беруть участь українські студенти з різних закладів вищої освіти. Зокрема, за останні чотири роки 28 студентів КАУ і КНУ імені Тараса Шевченка (кафедра ядерної фізики) пройшли це стажування й отримали фінансову підтримку.

Допомагає українським студентам професор Університету Принстона Петер Елмер. Він керівник великої дослідницької групи проєкту IRIS-NEP.

— Навколо КАУ гуртується молодь, яка хоче не тільки здобути, а й комерціалізувати наукові результати. Молоді науковці створюють стартапи, користуються менторською підтримкою провідних учених. Чи є серед них фізики? Чи мають шанс студенти — не у віддаленому, а в близькому майбутньому — побачити, що результати їхньої роботи корисні для реального сектору економіки?

Олександр КОРДЮК: У КАУ дуже добре працює Центр інновацій. І ми бачимо, що студенти, зокрема й фізики, справді цікавляться стартапами, долучаються до таких команд.

До речі, у КАУ вже два роки працює програма підтримки академічних стартапів, мета якої — допомогти вченим і бізнесу співпрацювати. Сподіваюся, українські науковці, зокрема й ті, які працюють у КАУ, якнайшвидше пройдуть через «долину смерті» між науковими розробками та їхнім упровадженням.

Віталій ШАДУРА: Маємо розуміти, що студенти чи аспіранти спочатку працюють на ентузіазмі, а далі, щоб перейти на новий рівень TRL (готовності технології) потрібне фінансування — щоб створити прототип, провести випробування. Велику надію покладаємо на грантовий офіс Центру інновацій, який шукає гранти для розвитку студентських і академічних стартапів та проєктів.

КАУ працює в цьому напрямі лише кілька років. І перші стартапи (у командах яких є провідні й молоді вчені) — на початку свого шляху. Сьогодні ми бачимо перші блискучі перемоги. Наприклад, команда Smart materials з Інституту металофізики ім. Г.В. Курдюмова НАН України у квітні цього року увійшла до п'ятірки найсильніших команд світу на хакатоні ActInSpace 2026 у Франції.

У майбутньому таких перемог більшатиме. Тому для навчання справді варто обрати фізику чи інші природничі науки. Це буде хороша інвестиція у власне майбутнє.

Спілкувалася Світлана ГАЛАТА
([вгору](#))

Додаток 11

17.04.2026

Інженери як ресурс майбутнього України

Організатором є Благодійний фонд імені Святого Володимира, генеральним партнером — компанія «Прогрестех-Україна», а науково-методичним партнером — Мала академія наук України. Днями під час зустрічі з міністром освіти і науки Оксеном Лісовим сторони підписали угоду про стратегічну співпрацю в межах реалізації проєкту ([Світ](#)).

Логіка проєкту базується на принципі: країна має не лише імпортувати технології, а й відновлювати власний інженерний корпус, здатний працювати за міжнародними стандартами. Як ішлося під час зустрічі, FUEER пропонує побудову стійкого освітньо-кадрового контуру за моделлю «школа — університет — інженерний центр (лабораторія) — індустрія», у якому освіта працює як механізм підготовки кадрів для реального виробництва.

Як зазначив президент НЦ «Мала академія наук» академік НАНУ **Станіслав Довгий**, ідея інтеграції інженерної підготовки у середню та вищу освіту обговорюється вже давно, тож нинішні ініціативи щодо створення інженерних кластерів у закладах вищої освіти є практичною реалізацією цієї концепції.

Архітектура проєкту «Інженерне майбутнє України» побудована як трирівнева система. Перший рівень — конкурси, олімпіади та STEM-заходи, які виконують функцію виявлення здібної молоді. Вони охоплюють як шкільні формати для 5–11 класів, так і університетські олімпіади та кейс-чемпіонати з реальними виробничими завданнями.

Другий рівень — цільова підготовка у мережі інженерних центрів і лабораторій, створених партнерами з індустрії при провідних технічних університетах. Тут реалізується дуальна модель: 50–60 % фундаментальної підготовки і 40–50 % практики через стажування, реальні проєкти та менторство. Обов'язковою умовою є сертифікація за інженерними стандартами.

Третій рівень — інтеграція у високотехнологічний бізнес через стажування, конкурсні відбори, доступ до міжнародних проєктів і подальше працевлаштування в компаніях.

Практичним інструментом реалізації проєкту є всеукраїнський конкурс Future of Ukraine, який працює у двох треках. Перший трек — «Юний інженер» — орієнтований на школярів 9–11 класів і вихованців МАН. Він спрямований на раннє виявлення інженерного потенціалу та мотивацію до професії. На відміну від класичних предметних олімпіад, конкурс оцінює системне мислення, здатність формувати технічні концепти та застосовувати STEM-знання для розв'язання реальних задач. Напрями охоплюють машинобудування, авіаційну й транспортну інженерію, енергетику, кібернетику та штучний інтелект, робототехніку, інженерію для безпеки та відбудови. Переможці отримують можливість долучитися до інженерних центрів компаній і спільних з університетами дуальних програм, а також інтегруватися в міжнародні STEM-ініціативи МАН.

Другий трек — «High-Tech інженер» — призначений для студентів провідних університетів і перевіряє їхню готовність працювати в реальному секторі: з CAD/PLM-системами, документацією, стандартами та виробничими регламентами. Оцінювання проводиться експертами бізнесу й університетів. Для найкращих учасників це стає «точкою входу» в кар'єру:

вони отримують можливість стажування, доступ до міжнародних проєктів, сертифікаційні програми та персональне менторство.

Голова БО «Фонд імені Святого Володимира» академік НАНУ **Михайло Згуровський** наголосив, що проблема підготовки інженерів в Україні перетворюється на один із ключових національних викликів, а також застеріг, що збереження нинішніх тенденцій може призвести до технологічного відставання й зниження обороноздатності країни.

Окреливши концепцію цілісного ланцюжка підготовки: «школа — університет — інженерні центри високотехнологічних компаній — працевлаштування в бізнесі», академік Згуровський підкреслив, що «локомотивом» цієї системи має стати саме високотехнологічний бізнес, який задаватиме стандарти та вимоги до знань і компетентностей студентів, а також забезпечуватиме донавчання випускників ЗНО до практичного рівня, якого нині не дає жоден університет.

Пілотним напрямом проєкту FUER не дарма було обрано авіаційну інженерію, адже в Україні вже сформована високотехнологічна екосистема світового рівня за участі Прогрестех-Україна та Boeing Україна. Це дозволяє будувати модель підготовки не теоретично, а на основі реального виробничого ланцюга.

Директор «Прогрестех-Україна» **Олег Уруський** розповів про системну взаємодію з українськими університетами. Зокрема, компанія створює на базі НУ «Київський авіаційний інститут» міжуніверситетську лабораторію, яка буде доступною для студентів інших ЗВО, а в межах плідної і давньої співпраці з КПІ ім. Ігоря Сікорського, національним аерокосмічним університетом «Харківський авіаційний інститут» та низкою інших технічних університетів України розвиває дуальну освіту та спільну магістратуру.

Водночас керівник компанії звернув увагу на гострий кадровий дефіцит. Щороку, компанія, в якій зараз працює понад 1100 інженерів, потребує нового поповнення на рівні 150-200 молодих фахівців. Але відбір проходить близько 40 кандидатів через високі професійні вимоги та багаторівневу систему перевірки, включно з тестуванням у Boeing. Низький інтерес школярів до фізики та слабка базова інженерна підготовка студентів в ЗВО України створюють загрозу для галузі. Саме тому компанія вже працює із закладами загальної середньої освіти та Малою академією наук, аби формувати майбутніх інженерів ще зі шкільної лави.

Міністр освіти і науки України **Оксен Лісовий** окреслив бачення кластерної моделі розвитку інженерної освіти, де ключовим ядром виступає університет. Навколо нього має формуватися мережа профільних закладів середньої освіти (академічних ліцеїв) та партнерських бізнесів-замовників. За його словами, кафедри університету повинні працювати одночасно і з

підприємствами, які потребують кадрів, і з ліцеями, формуючи безперервний ланцюг підготовки майбутніх фахівців.

У контексті розвитку інженерної освіти Оксен Лісовий підтримав ідею створення університетсько-ліцейно-бізнесових кластерів, навівши приклади осередків такої співпраці в Дніпрі, Києві та Львові. Він назвав проєкт «Інженерне майбутнє України» своєчасним пілотом і висловив думку про доцільність надання йому статусу державного експерименту, який може бути реалізовано через протокольне доручення Кабінету Міністрів. Це, на його думку, дозволить подолати нормативні бар'єри та запустити модель на базі низки університетів як приклад для масштабування по всій країні.

Дмитро ШУЛКІН
([вгору](#))

Додаток 12

29.04.2026

МОН визначило переможців додаткового конкурсного добору науково-технічних розробок за держзамовленням

Тематики й технічні завдання до них сформували п'ять органів державної влади: Міноборони, Мінцифри, МОН, СБУ та Адміністрація Держспецзв'язку ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Особливості конкурсу

Додатковий конкурсний добір відбувався за спеціальними умовами:

- скорочений строк виконання розробок — до 12 місяців;
- підвищені вимоги до результату — досягнення рівня технологічної готовності TRL 5 (перевірка технології у відповідному(промисловому) середовищі).

Результати відбору

За підсумками конкурсу рекомендовано до фінансування **7 науково-технічних розробок**, орієнтованих на прикладні результати, готові до впровадження та масштабування.

Їхня реалізація сприятиме:

- зміцненню національної безпеки та оборони;
- підвищенню рівня кібербезпеки інформаційних систем і мереж;
- формуванню довгострокових (10 років) і середньострокових (5 років) пріоритетів розвитку науки, технологій та інновацій в Україні.

Хто долучився

У конкурсному доборі взяли участь **805 науковців із 63 організацій**, зокрема:

- 42 заклади вищої освіти;
- 16 наукових установ;
- 4 державні підприємства;

- 1 суб'єкт господарювання.

Як оцінювали розробки

Оцінювання відбувалося у кілька етапів:

- незалежна експертиза (peer-review) трьома експертами;
- оцінювання профільними секціями (зокрема з пітчінгом найкращих заявок);
- фінальний розгляд Науково-технічною радою МОН.

Фінансування

Загальний обсяг фінансування 7 відібраних розробок становить **52,8 млн грн**, з них:

- у 2026 році — 40,8 млн грн;
- у 2027 році — 12,0 млн грн.

Доступ до результатів

Результати конкурсного добору затверджено наказом МОН від 28 квітня 2026 року № 4 ДСК (для службового користування).

Витяги з наказу буде надіслано переможцям у встановленому порядку. Наукові керівники також можуть ознайомитися з результатами в особистих кабінетах [Національної електронної науково-інформаційної системи](#).

Детальніше про перебіг конкурсного відбору — за [посиланням](#).
([вгору](#))

Додаток 13

30.04.2026

Здійснюються виплати надбавок у межах нової моделі базового фінансування науки МОН

[\(Міністерство освіти і науки України\)](#).

Зокрема, фінансування спрямовується на:

- встановлення надбавок науковим та науково-педагогічним працівникам;
- закупівлю та модернізацію дослідницького обладнання;
- реалізацію планів розвитку наукової установи / закладу вищої освіти.

219 закладів вищої освіти та наукових установ вже подали відповідні відомості. З них 183 пакети документів пройшли перевірку на відповідність вимогам законодавства, ще 58 — повернули на доопрацювання, зокрема щодо розвитку дослідницької інфраструктури.

Станом на 30 квітня 2026 року заклади вищої освіти та наукові установи мають усі підстави для:

- виплати надбавок працівникам, яким вони передбачені;
- запуску процедур закупівлі та модернізації дослідницької інфраструктури.

Нова модель реалізується через національну електронну науково-інформаційну систему URIS.

Міністерство освіти і науки України і надалі забезпечуватиме супровід реалізації цієї моделі та сприятиме підвищенню ефективності використання бюджетних коштів у науковій сфері.

Нагадуємо, що у 2026 році найкращі наукові установи та заклади вищої освіти отримали додаткове базове фінансування обсягом понад 3 млрд грн, 20% якого спрямовується на посилення їхньої дослідницької інфраструктури.

Проведення державної атестації наукових установ і закладів вищої освіти стало можливим, зокрема, завдяки експертній та аналітичній допомозі, наданій у межах спільного проєкту Міністерства освіти і науки України та Світового банку «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів» (Ukraine Improving Higher Education for Results Project, UIHERP).

[\(вгору\)](#)

Додаток 14

01.04.2026

МОН встановило вимоги до рівня володіння англійською мовою для держслужбовців та керівників у сфері освіти

Ухвалені рішення встановлюють диференційовані вимоги залежно від посади та рівня відповідальності. Для претендентів на посади державної служби категорії «А», а також голів місцевих державних адміністрацій, їхніх перших заступників і заступників визначено вимогу володіння англійською мовою на рівні не нижче B1 за шкалою CEFR ([Урядовий портал](#)).

Відповідно до Закону України “Про застосування англійської мови в Україні”, а також ухвалених Урядом рішень, вимоги щодо обов’язковості володіння англійською мовою для претендентів на визначені посади набирають чинності через декілька річних термінів з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні.

Окремо врегульовано вимоги для сфери освіти і науки. Для претендентів на посади керівників державних наукових установ і керівників закладів вищої освіти встановлено рівень не нижче B2. Для окремих посад державної служби категорій «Б» і «В», а також для частини посад у сфері освіти і науки Уряд визначив диференційований підхід — рівень володіння англійською залежатиме від конкретної посади та її функціоналу.

Рішення також враховує особливості сфери освіти і науки. Для окремих претендентів на посади в цій сфері може братися до уваги знання іншої офіційної мови Європейського Союзу. Якщо кандидат має документ, що підтверджує володіння такою мовою на рівні не нижче B2, вимога до рівня володіння англійською мовою може становити B1. Такий підхід дає змогу

зберегти послідовність мовної політики у сфері освіти і науки та узгодити нові норми з чинним регулюванням.

Йдеться саме про претендентів на визначені законом посади. Це не загальна вимога для всіх працівників сфери освіти, науки чи всієї державної служби. Норми застосовуються до окремих посад, перелік яких визначено законом і відповідними актами Кабінету Міністрів України.

Під час підготовки рішень Міністерство освіти і науки України провело громадське обговорення. За його результатами надійшло 16 пропозицій, із яких 13 було враховано під час доопрацювання проєктів. Один із них, який стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності, також було подано на розгляд Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, який його погодив.

Реалізація ухвалених рішень не потребує додаткового фінансування з державного бюджету, а лише опанування англійської мови аби претендувати на ті чи інші посади в майбутньому.

([вгору](#))

Додаток 15

23.04.2026

Вступ-2026: стартувала реєстрація на іспити до магістратури та аспірантури

Як зареєструватися

Реєстрацію проводять приймальні комісії закладів вищої освіти. Подати документи можна особисто або дистанційно, надіславши скановані копії документів електронною поштою ([Міністерство освіти і науки України](#)).

У разі дистанційної реєстрації заяву-анкету потрібно підписати кваліфікованим електронним підписом (КЕП). Виняток передбачено для вступників із тимчасово окупованих територій — вони можуть подавати документи без КЕП.

Докладніше про процедуру реєстрації — [на сайті УЦОЯО](#).

Кому які іспити потрібно скласти

- ЄВІ — обов'язковий для всіх вступників (тест загальної навчальної компетентності (ТЗНК) та іноземна мова на вибір: англійська, німецька, французька або іспанська);
- ЄФВВ — для вступу до магістратури (за обраною спеціальністю відповідно до [додатка 12](#) до Порядку прийому в ЗВО);
- ЄВВ — для вступу до аспірантури (методологія наукових досліджень);
- **Іспит зі спеціальності:**
- — для вступу до аспірантури — проводять у закладі вищої освіти;

- — для вступу до магістратури — фаховий іспит, якщо не складається ЄФВВ (крім творчих спеціальностей; для творчих — і фаховий іспит, і ЄФВВ).

Що потрібно вказати в заяві в разі дистанційної реєстрації

Під час заповнення [заяви-анкети](#) вступники зазначають:

- населений пункт в Україні або за кордоном для складання іспитів;
- іноземну мову для ЄВІ;
- до двох предметних тестів ЄФВВ (для магістратури).

Важливі умови вступу у 2026 році

Для магістратури:

- можна подати до 10 заяв, з яких не більше ніж 5 — на бюджетні місця;
- для всіх заяв обов'язково визначається пріоритетність (де 1 — найвищий);
- мінімальний конкурсний бал для участі у відборі на бюджет — 130.

Для аспірантури:

- для допуску до конкурсу потрібно набрати щонайменше 300 балів за ЄВІ (ТЗНК + іноземна мова);
- вступ на денну форму навчання відбувається суто на місця державного або регіонального замовлення.

Складання іспитів за кордоном:

- передбачено можливість складання тестів для вступу до магістратури в межах основної сесії за межами України;
- кількість місць у [закордонних центрах обмежена](#), тому в разі вичерпання квот обрати певне місто буде неможливо.

Графік вступних випробувань до магістратури

	Основна сесія	Додаткова сесія*
Реєстрація	23 квітня — 14 травня (опрацювання документів триває до 19 травня) <i>Другий період</i> 26–28 травня (опрацювання документів триває до 1 червня)	
Тестування	26 червня — 14 липня	3–21 серпня
Результати	до 23 липня	до 21 серпня

Запрошення-перепустки для основної сесії з'являться в кабінетах учасників до 19 червня, для додаткової сесії — до 28 липня.

Графік вступних випробувань до аспірантури

	Основна сесія	Додаткова сесія*
Реєстрація	23 квітня — 14 травня (опрацювання документів триває до 19 травня) Другий період 26–28 травня (опрацювання документів триває до 1 червня)	
Тестування	14–29 липня	24–28 серпня
Результати	до 7 серпня	до 4 вересня

Інформацію про місце та час проведення основної сесії учасники отримають у своїх кабінетах до 19 червня, для додаткової сесії — до 19 серпня.

*Важливо: додаткова сесія доступна тим, хто з поважних причин:

- не зміг узяти участі в тестуванні основної сесії;
- не зміг розпочати або завершити виконання завдань вступного випробування;
- вибрав складати ЄФВВ за спрямуваннями, предметні тести з яких відбуваються одночасно під час основної сесії.

Які документи підготувати для реєстрації

- документ, що посвідчує особу;
- реєстраційний номер облікової картки платника податків (РНОКПП) або документ про його відсутність;
- документ про здобутий ступінь вищої освіти або довідку про завершення навчання у 2026 році;
- фотокартку для документів;
- медичний висновок (у разі потреби створення спеціальних умов).

Після успішної реєстрації вступники отримують екзаменаційний листок, на підставі якого створюється персональний [«Кабінет учасника вступних випробувань»](#). Доступ до нього здійснюється за номером екзаменаційного листка та PIN-кодом.

Де отримати допомогу

У разі виникнення запитань вступники можуть звернутися до приймальних комісій або консультаційних центрів при закладах вищої освіти.

Реєстрація відбуватиметься за допомогою взаємодії двох сервісів, роботу яких забезпечують Державне підприємство «Інфоресурс» та Український центр оцінювання якості освіти.

Модернізацію програмного забезпечення для проведення вступних випробувань (ЄВІ, ЄФВВ, ЄВВ) здійснюють у межах спільного зі Світовим банком проєкту «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів» (UIHERP).

[\(вгору\)](#)

Додаток 16

08.04.2026

Оголошення проведення Національним фондом досліджень України конкурсу проєктів з виконання наукових досліджень «Прикладна наука для стійкості та відновлення України»

[\(Національний фонд досліджень України\).](#)

Проєкт має відповідати одному з перелічених нижче тематичних напрямів:

– нові технології, матеріали та інженерні рішення для забезпечення стійкості та відновлення промислових і технологічних систем та функціонування нових галузей економіки України;

– інформаційні, цифрові та математичні методи для моделювання, оптимізації і керування процесами в умовах обмежених ресурсів та підвищених ризиків;

– екологічна безпека та інноваційні технології збереження, відновлення та збалансованого використання природних ресурсів;

– біомедичні технології, медична інженерія та системи реабілітації;

– нові або істотно вдосконалені соціально-економічні, організаційно-управлінські, інституційні і сервісні рішення, моделі, системи, методики та цифрові інструменти для забезпечення стійкості, відновлення і розвитку України;

– протидія дезінформації та маніпуляціям в інформаційному просторі та культурному дискурсі, спрямовані на посилення інформаційної, культурної та комунікативної безпеки України.

Тривалість реалізації проєктів, що будуть відібрані за результатами Конкурсу: до 2-х років;

- **Загальний обсяг фінансування проєктів, що будуть відібрані за результатами Конкурсу:** до 310,8 млн грн (в 2027 році – до 160,8 млн грн, у 2028 році – до 150,0 млн грн)

- Дата та час початку подання заявок на Конкурс: 10.04.2026;
- Кінцевий термін подання заявок: 11.05.2026;
- Терміни проведення наукової і науково-технічної експертизи та підбиття підсумків Конкурсу: до 15.12.2026 (орієнтовно).

Умови конкурсного відбору разом з вимогами до учасників Конкурсу, наукового керівника та виконавців проєкту, критеріями, за якими здійснюється відбір проєктів, та чисельне оцінювання проєктів, деталями щодо процедури попереднього розгляду, проведення наукової і науково-технічної експертизи та підбиття підсумків Конкурсу, переліком документів, які подаються учасником конкурсу разом із заявкою, підставами для відхилення заявки за формальними ознаками, містяться за покликанням ([Умови Конкурсу](#)).

Контактна інформація
Тематика питання

Контактний підрозділ

Питання нетехнічного (довідкового) характеру з питань проведення Конкурсу

Управління грантового забезпечення
НФДУ

applied.2026@nrfu.org.ua

+(38) 044 298 16 30

Відділ інформаційного забезпечення

Питання технічної підтримки (подача Заявок через АС “Конкурс проєктів НФДУ”)

support@nrfu.org.ua

Примітка: просимо враховувати, що ці канали комунікації працюють виключно у робочі години (ПН-ЧТ 9:00 – 18:00, ПТ 9:00 – 16:45). Принагідно рекомендуємо надсилати ваші запитання не пізніше 5 робочих днів до завершення строку прийняття заявок на Конкурс.

Важливо: Фонд не надає консультацій щодо відповідності осіб, які бажать взяти участь у Конкурсі (учасників Конкурсу, авторів проєктів), умовам Конкурсу, а також змісту проєктів, які плануються ними до подання на Конкурс (поданих на Конкурс), рекомендацій щодо заповнення заявок на одержання грантової підтримки (документів, що подаються разом з нею) тощо. Просимо використовувати вказані вище канали комунікації виключно в межах окресленої тематики питання (з метою отримання довідок з проведення Конкурсу або отримання технічної підтримки щодо роботи АС “Конкурс проєктів НФДУ”).

Вебсайт Фонду: <https://nrfu.org.ua/>

Заявки подаються та реєструються в АС “Конкурс проєктів НФДУ” за покликанням: <https://grants.nrfu.org.ua/index.html>

Поштова адреса Фонду: 01001 м. Київ, вул. Бориса Грінченка, 1
([вгору](#))

Додаток 17

30.04.2026

Стартував проєкт із консультування експертів з підготовки заявок до Програми «Горизонт Європа» для українських учасників

У рамках цього проєкту передбачено проведення експертних консультацій та двох раундів навчальних таборів із написання грантових заявок (восени 2026 року та навесні 2027 року) ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

Важливим нововведенням є те, що цього разу консультації експертів будуть доступні протягом усього терміну реалізації проєкту, тобто до червня 2027 року. Науковці та інноватори з країн Східного партнерства вже зараз можуть подавати запити на індивідуальні консультації експертів, які надаються в індивідуальному порядку після консультацій із національними контактними пунктами.

Ця індивідуальна підтримка призначена для потенційних заявників, які мають на меті подати заявку на конкретний конкурс Програми «Горизонт Європа», і буде зосереджена на таких питаннях:

- «розшифрування» (декодування) конкурсу;
- відповідність конкурсу та експертизи дослідника;
- формування консорціуму, забезпечення ролей у консорціумі;
- структурування бюджету тощо.

Зацікавлені учасники з України можуть подати заявку на участь у консультаціях з експертами за [посиланням](#).

Заявки будуть розглядатися наприкінці кожного календарного місяця до травня 2027 року на основі інформації, наданої у реєстраційному файлі, оскільки кількість консультацій обмежена. У разі термінових запитів зацікавлені сторони повинні повідомити координатора національного контактного пункту «Горизонту Європа» в Україні та команду GSF (EU-EaP_STIcooperation@Servicefacility.eu).

Звертаємо увагу, що реалізовувати ці заходи в Україні будуть Віталій Бондаренко (DLR) та Крістель Тоом (Civitta).

([вгору](#))

27.04.2026

МОН інформує про відкриття нового конкурсу програми COST для створення міжнародних науково-дослідницьких мереж

У межах конкурсу фінансується створення та розвиток наукових мереж (без прямого фінансування досліджень). Підтримка охоплює організацію конференцій, воркшопів, навчальних заходів, короткострокових наукових місій та інших активностей, спрямованих на розвиток співпраці ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Тривалість реалізації COST Actions становить до 4 років. Орієнтовний обсяг фінансування — 125 тис. євро в перший рік та 150 тис. євро щорічно в наступні роки для підтримки діяльності мережі. У межах конкурсу планується підтримати до 80 нових COST Actions.

Подання заявок відбувається за одноетапною процедурою. Тематика проєктів не обмежується та визначається заявниками відповідно до принципу bottom-up.

Оновлені вимоги до консорціуму:

- консорціум заявників має охоплювати щонайменше 7 країн — членів COST або партнерських країн;
- не менше ніж 50% учасників мають представляти країни інклюзивної цільової групи (ITC countries) * Україна входить до цієї групи;
- щонайменше 40% учасників мають становити молоді дослідники та інноватори;
- у межах одного конкурсу заявник може брати участь лише в одній заявці (як основний або вторинний заявник).

Серед процедурних змін — інтеграція технічного додатку (Technical Annex) безпосередньо у форму подання заявки в системі e-COST.

Подання заявок відкривається 31 липня 2026 року (12:00 CEST) та триватиме до 28 жовтня 2026 року (12:00 CET).

Участь у програмі відкриває для українських науковців можливість розширення міжнародної співпраці, формування партнерств та підготовки до участі у програмах ЄС, зокрема Horizon Europe.

Детальна інформація про конкурс доступна за посиланням: <https://www.cost.eu/funding/open-call-a-simple-one-step-application-process/>

Також запрошуємо дізнатися більше про можливості, які відкриває Асоціація COST, зареєструвавшись на інформаційний день:

<https://www.cost.eu/cost-events/online-cost-info-day-2026/>

Довідково. 30 березня 2022 року Україна стала 39-м повноправним членом Асоціації COST. Завдяки членству України наші вчені отримують повний доступ до фінансування міжнародних мереж, стажувань та конференцій. МОН активно сприяє участі українських науковців та

координує цей процес, надаючи консультаційну підтримку та допомагаючи дослідникам долучатися до передових проєктів Асоціації COST. Для отримання консультаційної підтримки щодо долучення до COST звертайтеся до національного координатора Асоціації COST в Україні Оксани Бережної за адресою oksana.berezhna@mon.gov.ua.
(вгору)

Додаток 19

22.04.2026

Стартував конкурс MSCA Postdoctoral Fellowships 2026 і його додаткова можливість ERA Fellowships

До участі запрошуються дослідники, які мають ступінь PhD та не більше 8 років дослідницького досвіду після його отримання (з урахуванням можливих перерв у кар'єрі), а також відповідають правилу **мобільності** (не проживали або не працювали в країні приймаючої організації понад 12 місяців за останні 3 роки) ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

Переможці конкурсу отримають фінансову підтримку для розвитку своїх дослідницьких компетенцій, набуття нових знань і практичного досвіду, зокрема поза академічним сектором.

Звертаємо увагу, що дослідники, які подаються на стандартні European Postdoctoral Fellowships із приймаючою організацією у країнах, які належать до категорії [“widening countries”](#), а також у віддалених регіонах ЄС, можуть додатково вибрати опцію участі в конкурсі [ERA Fellowships](#). Це додаткова можливість для високоякісних заявок, що не були профінансовані в межах основного конкурсу MSCA PF 2026 через обмеження бюджету.

Подання заявок здійснюється через [EU Funding & Tenders Portal](#).

Бюджет конкурсу на 2026 рік складає **399,05 млн євро**.

Кінцевий термін подання заявок для участі в конкурсах – **9 вересня 2026 року** (17:00 CET).

Детальніше з умовами конкурсу MSCA можна ознайомитися [за посиланням](#) (ст. 22-28, ст. 77-86).

<...> Корисні джерела:

- [FAQ: MSCA Postdoctoral Fellowship, Radiance project](#)
- [Postdoctoral Fellowship Handbook Call 2025](#)
- [How to submit your MSCA – Postdoctoral Fellowships – 2025 project proposal](#)
- [Postdoctoral Fellowships call: 6 steps to prepare your application](#)
- [Visit the 2026 Postdoctoral Fellowship call page](#)
- [Find out more on how to apply to MSCA](#)
- [Follow the MSCA on LinkedIn](#)

- [Subscribe to the MSCA Newsletter](#)
(вгору)

Додаток 20

03.04.2026

В Україні офіційно започатковано інститут міжнародних наукових амбасадорів

Українська наукова діаспора у 2026 році — це тисячі талановитих фахівців, які через повномасштабну агресію РФ опинилися за кордоном. Наші вчені часто працюють у провідних університетах та лабораторіях ЄС, США низки інших країн світу ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Україна має налагодити та масштабувати системну взаємодію з кожним представником наукової діаспори, зокрема, щоб забезпечити їм підтримку та чітко донести: їхні знання й експертиза є вкрай потрібними, а внесок — важливим і визнаним державою.

Їхній внесок має стати колосальним ресурсом для промоції української науки та перенесення провідного досвіду наукової діяльності в Україну.

Для комплексного вирішення цього питання, Міністерство освіти і науки України започатковує новий інструмент розвитку міжнародної наукової співпраці — інститут міжнародних наукових амбасадорів.

Науковий амбасадор — дослідник, який, як правило, має історичний зв'язок з українськими університетами або науковими установами, працює у провідних наукових інституціях за кордоном, та представляє інтереси української науки у світі. Він сприяє налагодженню міжнародних контактів, пошуку партнерів і залученню українських дослідників до міжнародних програм і проєктів.

Його діяльність спрямована на те, щоб українські заклади вищої освіти та наукові установи були більш помітними, активніше співпрацювали з іноземними колегами та брали участь у глобальних наукових ініціативах, водночас сприяючи формуванню об'єктивного міжнародного уявлення про українську науку та протидії дезінформаційним і маніпулятивним наративам, що шкодять інтересам України.

Запровадження цього інституту є першим кроком держави у потребі системно розвивати наукову дипломатію, поглиблювати зв'язок із науковою діаспорою та посилювати інтеграцію України до Європейського та світового дослідницького простору.

Цей крок є важливим у розвитку сучасної наукової політики України. Він має сприяти формуванню сталої міжнародної присутності українських дослідників, підвищенню їхньої конкурентоспроможності та зміцненню довіри до української науки, а також системній розбудові і зміцненню зв'язків з українською науковою діаспорою.

Примірне Положення, яке сьогодні [затверджене наказом Міністерства](#), визначає єдині підходи до формування та діяльності мережі наукових амбасадорів у закладах вищої освіти та наукових установах та має рекомендаційний характер для застосування з урахуванням особливостей їхньої діяльності.

([вгору](#))

Додаток 21

09.04.2026

Професори провідних британських університетів викладатимуть в українських вишах: Фонд Президента визначив переможців

Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту завершив конкурсний відбір та визначив 10 університетів-переможців міжнародної програми UK–UA Visiting Professors Programme. Проект залучає провідних професорів із Великої Британії до викладання та спільної дослідницької роботи в українських закладах вищої освіти. Професори з університетів Кембриджа, Единбурга, Лідса та інших установ із топ-250 світових рейтингів працюватимуть над зміцненням STEM-освіти та освітнім відновленням України ([Фонд Президента України](#)).

Фонд Президента інтегрує світовий академічний досвід безпосередньо в український освітній процес та підвищує якість STEM-освіти (Science, Technology, Engineering, Mathematics) через обмін знаннями, сучасними підходами та практиками між університетами України та Сполученого Королівства.

Серед запрошених професори з University of Cambridge, University of Oxford, University of Edinburgh, University of Warwick, University of Sheffield, University of Leeds, University of Bristol, Heriot-Watt University, Bangor University та University of Aberdeen. Вони працюватимуть зі студентами, магістрами, аспірантами, молодими науковцями та викладачами українських університетів.

У фокусі співпраці медицина, астробіологія, математика, комп'ютерні науки, аеродинаміка, енергоефективні системи, інноваційна політика, нейрофізіологія, відновлення ґрунтів після війни та застосування штучного інтелекту в освіті. Це означає для українських університетів нові курси, воркшопи, дослідницькі семінари, спільні публікації та довші академічні зв'язки з британськими колегами.

«Українська освіта має розвиватися в Україні попри війну. Ми створюємо умови, за яких наші студенти отримують доступ до знань світового рівня, не залишаючи країну. Співпраця з професорами такого рівня — це вибір на користь якісного майбутнього та відбудови через інтелект»

— зазначила Ольга Будник, радниця-уповноважена Президента України з питань Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту.

ПЕРЕМОЖЦЯМИ ПРОГРАМИ СТАЛИ:

- **Буковинський державний медичний університет**, який запросив **David Jayne** з **University of Leeds**, одного з провідних європейських експертів із роботизованої хірургії та медичних технологій;
- **Київський національний університет імені Тараса Шевченка**, який запросив **Charles Cockell** з **University of Edinburgh**, всесвітньо відомого астробіолога, що досліджує можливість життя в екстремальних умовах;
- **Карпатський національний університет імені Василя Стефаника**, який запросив **Arieh Iserles** з **University of Cambridge**, одного з найавторитетніших математиків у сфері чисельного аналізу;
- **Львівський національний університет імені Івана Франка**, який запросив **Sandra Kiefer** з **University of Oxford**, дослідницю у галузі комп'ютерних наук, математики та біоінформатики;
- **Національний університет «Київський авіаційний інститут»**, який запросив **Bert Blocken** з **Heriot-Watt University**, одного з провідних світових експертів з аеродинаміки та комп'ютерного моделювання;
- **Національний технічний університет України «КПІ імені Ігоря Сікорського»**, який запросив **Vania Sena** з **University of Sheffield**, дослідницю інноваційних екосистем, інноваційної політики та розвитку підприємництва;
- **Хмельницький національний університет**, який запросив **William Heath** з **Bangor University**, **University of Newcastle** та **University of Manchester**, експерта з автоматичного керування, цифрових систем керування та енергетичних систем;
- **Одеський національний університет імені І.І. Мечникова**, який запросив **Sergiy Sylantyev** з **University of Aberdeen**, фахівця у сфері клітинної та молекулярної нейрофізіології;
- **Сумський національний аграрний університет**, який запросив **Mark Horton** з **Royal Agricultural University / University of Bristol**, дослідника археології та відновлення ґрунтів із використанням геопросторових технологій;
- **Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича**, який запросив **Richard Smith** з **University of Warwick**, експерта з TESOL, прикладної лінгвістики та використання штучного інтелекту в освіті.

Для України це практичний інструмент посилення вищої освіти і науки. Якість STEM-підготовки прямо впливає на обороноздатність, технологічний розвиток, медицину, інженерію, відновлення інфраструктури та стійкість країни. Для українських університетів програма відкриває доступ до сучасних академічних практик, міжнародних дослідницьких мереж і нових партнерств без втрати зв'язку студентів та молодих науковців з Україною.

«Ми зміцнюємо академічні мости між Україною та Великою Британією. Ці партнерства дадуть конкретний результат: спільні дослідження, нові навчальні програми та проекти. Це системний внесок у збереження та розвиток нашої наукової спільноти»

— підкреслив Юрій Петрушенко, директор Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту.

Програма реалізована Фондом Президента України спільно з UK–Ukraine Academic Diaspora Network, АБ «Укргазбанк» (UGB) та Благодійним фондом «МХП-Громаді». Окрему подяку Фонд висловлює Уляні Автономовій за ключовий внесок у запуск проекту.

Довідка:

Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту створений для системного розвитку талановитої молоді, підтримки наукових досліджень та підвищення конкурентоспроможності української освіти на світовому рівні. Фонд координує державні зусилля з розвитку людського капіталу, підтримує талановиту молодь, наукові проекти та сприяє міжнародному обміну для посилення української освіти.

([вгору](#))

Додаток 22

29.04.2026

Федеральне міністерство з питань досліджень, технологій та космонавтики Німеччини (BMFT) 14.04.2026 оголосило конкурс за програмою «Німецько-українські партнерства для структурного зміцнення української системи досліджень та інновацій»

Передбачається, що ця програма сприятиме інтенсифікації науково-дослідницької співпраці з Україною та довгостроковій відбудові країни, а також відкриватиме для німецьких суб'єктів інновацій можливість переймати досвід України у забезпеченні стійкості та гнучкості ([Міністерство освіти і науки України](#)).

У межах програми підтримуватимуть структурно та стратегічно орієнтовані німецько-українські проекти, спрямовані на розроблення й упровадження концепцій і методів для досягнення її цілей. Зокрема, це можуть бути заходи за такими напрямками:

- Внесок у стратегічний розвиток у сфері трансферу, зокрема розроблення рекомендацій щодо правових меж та стимулювання заохочувальних заходів стосовно трансферної діяльності.
- Створення структур, пов'язаних із трансфером технологій, а також оптимізація процесів та управління науковою діяльністю в залучених установах.
- Розроблення пілотних моделей для ефективного трансферу технологій між наукою та економікою, які слугуватимуть прикладом «найкращих практик», що можуть бути застосовані в інших сферах, та використовуватимуться для надання консультацій з питань політики.
- Залучення підприємств через створення спільних структур та форматів, а також розроблення механізмів для ефективнішої співпраці між наукою та економікою (наприклад, щодо укладення договорів, розподілу прав власності, спільних інвестицій).
- Створення та зміцнення інноваційних мереж, наукових і технологічних парків, а також регіональних кластерів, використання міжнародного співробітництва для створення спільного простору для обміну перевіреними практиками менеджменту, спільного пошуку / залучення інвестицій та інтеграції в глобальні інноваційні мережі та ланцюги створення доданої вартості.
- Внесок у створення місцевих та регіональних інноваційних екосистем, зокрема у зміцнення регіональних центрів трансферу технологій, зокрема в межах так званих стратегій «розумної спеціалізації» (S3) Європейського Союзу.
- Поліпшення стартових позицій українських установ для пошуку / залучення державних і приватних замовлень на наукові дослідження, а також для державно-приватних партнерств у сфері досліджень та розробок.
- Створення структур та інструментів для підтримки інноваційних стартапів та спінофів, а також їхнього доступу до фінансування, зокрема у сфері «глибоких технологій». Застосування цифрових рішень, таких як технологія цифрових двійників, в управлінні стартап-проєктами на різних етапах розвитку (ідея, запуск, тестова фаза, зростання, масштабування). Створення структур для обміну передовим досвідом двох національних екосистем стартапів.
- Посередництво у набутті відповідних перспективних професійних компетентностей та навичок, залучення студентів до трансферних заходів та сприяння розвитку підприємницьких навичок.
- Підтримка у проведенні випробувань, розробленні прототипів та демонстрації, зокрема у сферах, що мають ключове економічне та суспільне значення. До них належать Living Labs, випробувальні

платформи, спільні центри розроблення прототипів та випробування продукції, зокрема FabLabs та інженерні лабораторії.

Критеріями оцінювання успішності заходів, що отримають фінансування, з точки зору цілей політики надання фінансування є:

- розроблення та оприлюднення так званих аналітичних документів / записок (Policy Papers, Policy Briefs), посібників із найкращих практик, а також концепцій навчання і підвищення кваліфікації та інших форматів передання знань для масштабування результатів проєктів та їхнього врахування в українських політичних програмах;
- кількість співпраць із підприємствами промислового сектору, а також створених бюро трансферу технологій, FabLabs, стартапів, прототипів тощо;
- кількість створених інноваційних мереж та профільних місцевих і міжнародних кластерів;
- кількість налагоджених довгострокових партнерських відносин між німецькими та українськими суб'єктами (наприклад, спільні лабораторії, аспірантури тощо).

Право на подання заявки мають німецькі державні та визнані державою вищі навчальні заклади, позауніверситетські науково-дослідні установи, а також підприємства комерційного сектору.

Консорціум має складатися щонайменше з одного вищого навчального закладу та однієї позауніверситетської наукової установи із Німеччини та охоплювати щонайменше одного українського партнера. Залучення мереж мультиплікаторів (наприклад, кластерних організацій), галузевих асоціацій та підприємств промислового сектору з німецької сторони, а також якомога більш різноманітна участь з української сторони (вищі навчальні заклади, науково-дослідні інститути, МСП, наукові парки) вітаються.

Українські партнери з консорціуму також можуть отримати підтримку як кінцеві отримувачі гранту; це стосується суто витрат, які також підлягають фінансуванню для німецьких отримувачів грантів. Кошти можуть виділятися на персонал, поїздки та перебування в Німеччині, семінари, матеріальні ресурси (витратні матеріали, канцелярські товари, обладнання, літературу, оренду, патенти, транспортування матеріалів тощо), обладнання та послуги третіх осіб, наукову комунікацію, участь у міжнародних заходах.

У межах програми гранти надають у формі безповоротної допомоги, як правило, у розмірі до 500 000 євро на один проєкт та, як правило, на строк до 36 місяців.

Ескіз проєкту потрібно подати до Агентства з управління проєктами DLR PT до **24 червня 2026 року** включно.

З повним текстом конкурсу можна познайомитися за посиланням <https://www.bundesanzeiger.de/pub/publication/XTRX3WMpHZkM>

Контактна особа в Україні
Еріх Бістрікер
Тел.: +38 044 3777961
E-mail: erich.bistriker@ukraine.ahk.de
([вгору](#))

Додаток 23

02.04.2026

Вебінар для українських учасників Спільного конкурсу LUKE: Національні правила НФДУ та практичні рекомендації

У вебінарі висвітлено ключові вимоги, що поширюються на українських учасників, а також особливості проведення НФДУ національної перевірки заявок ([Національний фонд досліджень України](#)).

Окрему увагу приділено найпоширеним питанням, що виникають у учасників Спільного конкурсу LUKE під час підготовки і подачі документів, зокрема відповідність кваліфікації учасників до встановлених вимог Національних правил НФДУ, фінансові аспекти формування кошторисної вартості проєктів, дотримання формальних вимог до оформлення документів заявки тощо.

Наголошуємо, що **відповідність** Національним правилам НФДУ є **обов'язковою умовою** допуску заявок від українських учасників Спільного конкурсу LUKE, які претендують на фінансування НФДУ, до подальшого розгляду.

З огляду на це, рекомендуємо потенційним учасникам Спільного конкурсу LUKE від України приділити увагу особливостям і вимогам участі у цьому конкурсі за посиланням: [Спільний конкурс LUKE: Національні правила НФДУ – YouTube](#)

Детальніше про Спільний конкурс LUKE:

- [Офіційне оголошення конкурсу на вебсторінці LUKE](#)
- [Офіційне оголошення конкурсу на вебсайті НФДУ](#)

Залишилися запитання?

Контактна особа НФДУ з питань Спільного конкурсу LUKE –
Тетяна Берегова | BeregovaTD@nrfu.org.ua
([вгору](#))

22.04.2026**В Україні зареєстровано перший випадок нового варіанту коронавірусу під назвою «Цикада»**

Новий субваріант вірусу «Цикада» (ВА.3.2) вперше у світі був зафіксований у листопаді 2024 року в Південній Африці, після чого він поступово поширився щонайменше у [23 країнах світу](#). Через таке епізодичне проявлення – коли субваріант «завмирав» і тривалий час не демонстрував активного поширення – він отримав назву «Цикада», на кшталт комах, які здатні роками перебувати у стані спокою під землею ([Міністерство охорони здоров'я України](#)).

“З огляду на повідомлення інших країн, клінічні прояви захворювання, спричинені субваріантом «Цикада», суттєво не відрізняються від інших варіантів COVID-19. Водночас наявність мутацій потребує подальшого спостереження, особливо серед груп ризику тяжкого перебігу захворювання. Тому людям з групи ризику рекомендуємо проконсультуватися з сімейним лікарем щодо вакцинації.”

заступник міністра, головний державний санітарний лікар Ігор Кузін.

За [оцінками ВООЗ](#), субваріант «Цикада» наразі не демонструє ознак, які б свідчили про підвищений епідемічний ризик або здатність спричинити нову масштабну хвилю захворюваності, однак перебуває під постійним епіднаглядом та потребує моніторингу на рівні кожної країни.

В Україні зразки для дослідження відбираються в закладах охорони здоров'я та доставляються до регіональних центрів контролю та профілактики хвороб (ЦКПХ), де проводиться первинна лабораторна діагностика методом ПЛР. У разі підтвердження COVID-19 позитивні зразки направляються до лабораторії Центру громадського здоров'я МОЗ України, де здійснюється геномне секвенування та генотипування вірусу.

[Симптоми](#) субваріанту «Цикада» такі ж, як і за інших варіантів COVID-19: нежить, підвищена температура, кашель, головний біль, втома, втрата нюху або смаку, можливе подразнення очей та висипи.

Вакцинація залишається основним способом захисту для уникнення тяжкого перебігу хвороби та ускладнень. В Україні використовують оміврон-специфічну вакцину, яка адаптована для захисту від варіанту «Омікрон» коронавірусу SARS-CoV-2 та його субваріантів, які циркулюють у світі. Ревакцинацію рекомендовано робити через 6-12 місяців:

- дорослим і дітям, які мають ослаблений імунітет чи супутні або важкі хронічні захворювання;
- вагітним;
- людям, старшим за 60 років;

- дорослим і дітям, які перебувають у групі ризику важкого перебігу та смерті внаслідок коронавірусної інфекції,
- представникам професійної групи ризику (наприклад, лікарі, вчителі, військові та ін.).
- Потребу у ревакцинації визначає лікар — враховуючи затвержені МОЗ України рекомендації.

Нагадаємо, у 2024 році МОЗ оновило рекомендації щодо вакцинації проти коронавірусної інфекції. За ними рекомендована вакцинація визначена для людей з груп ризику. Потребу у ревакцинації визначає лікар. Люди, які в попередні роки пройшли базовий курс щеплення (**два або три щеплення, залежно від вакцини*) та зробили бустерне щеплення — можуть і надалі безоплатно ревакцинуватися. Для цього необхідно записатися до сімейного лікаря та після візиту вакцинуватися.

([вгору](#))

Додаток 25

23.04.2026

Новий коронавірус «Цикада» – вже в Україні: чим відрізняється та як його лікувати

Варіант ВА.3.2 виявили у зразках мазків з носа мандрівників, у клінічних матеріалах пацієнтів, а також у 132 пробах стічних вод. ВООЗ вже внесла цей штам до категорії «під наглядом» ([Newsyou.info](#)).

Чому саме діти опинилися під ударом

Аналіз даних із Нью-Йорка свідчить: у дітей імовірність отримати позитивний тест на ВА.3.2 може бути вищою, ніж у дорослих. Професор Равіндра Гупта з Кембриджського інституту терапевтичної імунології та інфекційних захворювань зазначає, що загальна картина виглядає переконливо.

«Дитячий імунітет загалом менш натренований, оскільки діти ще не встигли контактувати з великою кількістю різних вірусів і варіантів COVID-19. Відповідно, їхня імунна відповідь може бути слабшою», — пояснює Равіндра Гупта.

За словами вченого, у дорослих з роками формується складніша система антитіл, яка допомагає ефективніше протидіяти інфекціям. Інша гіпотеза пов'язує вразливість дітей із суттєвими мутаціями у білку вірусу, що дозволяє йому легше «обходити» імунний захист.

Попри побоювання, науковці заспокоюють: наразі немає даних про те, що «Цикада» спричиняє тяжчий перебіг хвороби.

«Також немає якихось специфічних симптомів, які траплялися б частіше. Вірус вражає ті самі клітини незалежно від штаму, тому симптоми

залишаються більш-менш однаковими», — зазначає професор Пол Гантер, епідеміолог з університету Східної Англії.

Основними ознаками залишаються температура, кашель, біль у горлі, втома та задишка. Щодо захисту, то вірусолог Ієн Джонс з університету Редінга наголошує, що вакцини все ще працюють.

«Ви можете заразитися, але хвороба, ймовірно, перебігатиме у легкій формі. Вірус досягає успіху, бо обходить антитіла, і тому кількість випадків зараження поступово зростає», — додає Ієн Джонс.

Чи варто панікувати

Експерти зазначають, що поява нових штамів — це природний процес еволюції РНК-вірусів. Епідеміолог Пол Гантер підкреслює, що COVID-19 став однією зі звичних респіраторних інфекцій.

«Ми й надалі спостерігатимемо появу нових штамів доти, доки на планеті житимуть люди. Малоімовірно, що SARS-CoV-2 коли-небудь повністю зникне», — каже він.

Наразі ВООЗ оцінює ризик для громадського здоров'я як низький. Проте лікарі радять групам ризику та батькам дітей із хронічними захворюваннями бути пильними та вчасно звертатися за медичною допомогою...

[Повний текст](#)

[\(вгору\)](#)

Додаток 26

13.04.2026

Як зламати захист бактерій

Як наголошує дослідниця, сучасна медицина вже фактично втратила ті позиції, які мала у другій половині ХХ століття. «Ми вже давно перетнули межі “золотого віку” антибіотиків. І якщо найближчим часом не знайти ефективних рішень, то до 2050 року можемо отримати до 10 мільйонів смертей від інфекційних захворювань щороку», — зауважила Вікторія Ліпсон. Ситуація ускладнюється нерівномірністю поширення резистентності: Східна Європа належить до регіонів підвищеного ризику, поступаючись лише окремим країнам Азії та Африки ([Світ](#)).

Традиційні підходи чи нова стратегія

Традиційні підходи до подолання резистентності, за словами Вікторії Ліпсон, не дають швидкого результату. Один із них — пошук нових природних антибіотиків. «Геном мікроорганізмів дозволяє синтезувати значно більше сполук, ніж ми сьогодні знаємо, але для цього потрібно кардинально змінити умови їхнього культивування», — каже науковиця.

Інший напрям — синтез нових молекул — також має обмеження: сьогодні створюються переважно модифікації вже відомих антибіотиків, а принципово нові молекули практично не з'являються».

Як констатувала Вікторія Ліпсон, комбіновані підходи, наприклад фотодинамічна терапія, активно застосовуються в окремих галузях медицини, але ще не стали універсальним рішенням для лікування інфекцій.

На цьому тлі особливу увагу привертає інший підхід — створення комбінованих лікарських форм на основі відомих антибіотиків із використанням так званих модифікаторів резистентності.

«Такі сполуки не обов'язково мають власну антибактеріальну дію, — пояснила доповідачка. — Але вони здатні суттєво підсилювати ефективність антибіотиків за рахунок інших механізмів». Серед подібних речовин — як фармакологічні препарати, так і природні компоненти їжі. Їхня дія пов'язана, зокрема, з порушенням клітинних механізмів захисту бактерій.

Природна сполука з великим потенціалом

У центрі дослідження команди Вікторії Ліпсон — бісіндолілметан (БІМ), сполука природного походження, що утворюється при перетравленні хрестоцвітих рослин.

«Це нетоксична речовина, яка демонструє здатність підсилювати дію антибіотиків, хоча сама по собі не є класичним антибактеріальним агентом», — зауважила доповідачка.

Попередні дослідження показали її ефективність у комбінації з аміноглікозидами. В цьому контексті Вікторія Ліпсон згадала результати дослідження ізраїльських науковців, які було опубліковано в 2022 році. Водночас запропоновані лікарські форми були непридатні для лікування ран через використання токсичних розчинників (наприклад, диметилсульфоксиду у високих концентраціях).

Однак українські науковці зосередилися на поєднанні БІМ із фторхінолонами — однією з ключових груп антибактеріальних препаратів. Як розповіла Вікторія Ліпсон, одним із ключових результатів стало створення нової мазевої форми для лікування інфікованих ран.

Зокрема, було обрано гідрофільну поліетиленгліколеву основу, яка забезпечує осмотичний ефект (видалення ексудату з рани), сприяє проникненню активної речовини, створює оптимальні умови для загоєння. Водночас для покращення вивільнення антибіотика було використано поверхнево-активні речовини, а для стабілізації БІМ — антиоксиданти та спеціальні розчинники.

Доведена ефективність

Експериментальні дослідження підтвердили ефективність розробленої композиції. «Ми показали, що додавання бісіндолілметану значно підсилює дію фторхінолонів, причому ефект має чітко виражений дозозалежний характер», — розповіла Вікторія Ліпсон. Особливо важливими є результати на клінічних штаммах бактерій, які часто демонструють множинну резистентність до антибіотиків. «Ми працювали зі штамми, виділеними з

ран, зокрема панрезистентними. І навіть у цих випадках спостерігалось підвищення ефективності композиції», — зауважила доповідачка.

Як пояснила Вікторія Ліпсон, механізм дії БІМ пов'язаний не з прямим знищенням бактерій, а з впливом на їхню організацію: «Ми встановили, що за його присутності бактеріальні біоплівки не формуються належним чином — вони стають тонкими, пористими і функціонально неповноцінними». Це критично важливо, оскільки саме біоплівки забезпечують бактеріям захист від антибіотиків і сприяють передачі генів резистентності.

Як йшлося в доповіді, результати дослідження вже отримали міжнародне визнання: вони опубліковані в журналі ACS Applied Materials & Interfaces та подані на патентування.

Наголошуючи на практичному значенні роботи, Вікторія Ліпсон зауважила, що створення високих локальних концентрацій антибіотика та одночасне подолання резистентності дозволяє не лише підвищити ефективність лікування, а й зменшити ризик формування нових резистентних штамів. Отже, запропонований підхід відкриває перспективи створення нових ефективних засобів для лікування інфікованих ран, що особливо актуально в умовах поширення мультирезистентних патогенів.

Пріоритети протидії

Не менш цікавим за доповідь було й її обговорення. Директорка ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського НАМН України», член-кореспондент НАМН України Вікторія Задорожна наголосила, що проблема резистентності в умовах війни виходить далеко за межі антибіотикорезистентності бактерій. За її словами, йдеться про медикаментозну резистентність загалом — здатність бактерій, вірусів, грибів і паразитів протистояти лікуванню. Саме тому ключовим підходом має бути концепція «Єдиного здоров'я», яка об'єднує медицину людини, ветеринарію та екологію.

Вікторія Задорожна підкреслила: повністю подолати цей процес неможливо, але його можна і необхідно стримувати завдяки комплексній політиці та системному контролю.

Науковець окреслила ключові причини формування резистентності — природний захисний механізм мікроорганізмів, нераціональне застосування протимікробних препаратів і кризу розробки нових антибіотиків. Серед пріоритетів протидії вона назвала доступну діагностику, раціональне призначення лікування, ефективний інфекційний контроль у лікарнях, моніторинг AMR, освітню роботу з медичним персоналом і перегляд стратегій вакцинопрофілактики, наголосивши: застосування специфічних препаратів для профілактики має бути винятком, а не нормою.

Потрібен смарт-матеріал

Академік Ігор Кривцун наголосив, що створення мазі для лікування гнійних ран є не лише фармацевтичним, а й матеріалознавчим завданням, адже мацева основа фактично виступає як окремий функціональний матеріал.

Він підкреслив, що для таких мазей необхідна гідрофільна багатокомпонентна основа, яку неможливо сформувати з однієї речовини. Такий матеріал має бути не просто сумішшю компонентів, а «смарт-матеріалом», що забезпечує потрібні властивості для лікування ран.

Особливу увагу Ігор Кривцун звернув на важливість підбору оптимальних комбінацій речовин, щоб досягти необхідних механічних характеристик (пружність, в'язкість, здатність заповнювати ранову порожнину). Саме пошук такого оптимального складу, на його думку, є прикладом розв'язання конкретної проблеми, що відповідає профілю Відділення матеріалознавства НАН України.

У своєму виступі директор Інституту органічної хімії НАН України Михайло Вовк навів приклади успішних сучасних розробок у світі, зокрема роботи американських дослідників, які створили перспективні препарати, включно з природним антибіотиком грибного походження та синтетичною сполукою, що змінює механізм взаємодії з бактерією і демонструє високу ефективність. Він також згадав про нові відкриття, опубліковані у «The Lancet» де антибіотичну активність випадково виявили у спряжених олігоелектролітах, які вже проходять шлях від лабораторних досліджень до передклінічної стадії. Михайло Вовк наголосив, що оптимальним є поєднання обох стратегій — і пошуку нових антимікробних речовин, і розроблення практичних композицій. Він відзначив вагомий внесок Вікторії Ліпсон та її колег з Інституту хімії функціональних матеріалів, підкресливши важливість організаційної роботи й сучасної апаратної бази, що створює підґрунтя для появи в найближчі роки нових критично важливих лікарських субстанцій для української медицини.

Президент НАМН України Василь Лазоришинець у своєму виступі наголосив на стрімкому зростанні антибіотикорезистентності: за його словами, щорічний приріст стійкості патогенів до антибактеріальних препаратів становить 5–15%. Особливу загрозу становлять так звані патогени групи ESKAPE, які характеризуються високою здатністю уникати дії антибіотиків широкого спектра та часто спричиняють тяжкі госпітальні інфекції. Академік підкреслив, що темпи появи нових антибіотиків не відповідають темпам зростання резистентності.

Окремо Василь Лазоришинець звернув увагу на сучасні альтернативні підходи до терапії інфекцій, серед яких — моноклональні антитіла, бактеріофаги (зокрема генетично модифіковані), фагові лізини, імуностимулятори, вакцини, антибактеріальні пептиди та засоби з антибіоплівковою дією. Він зазначив, що більшість таких технологій перебувають на стадіях доклінічних або клінічних досліджень, є надзвичайно

дорогими у розробці, а до реєстрації доходить лише незначна частина проєктів.

Потрібна комплексна програма

Академік НАН та НАМН України Віталій Цимбалюк у своєму виступі високо оцінив роботу Вікторії Ліпсон, наголосивши, що залучення більшої кількості лікарів-практиків зробить ці напрацювання ще ефективнішими та ближчими до впровадження. Він повідомив, що за підтримки президента НАН України в академії створено спеціальну групу, яка системно та серйозно опікується проблемою антибіотикорезистентності, а профільні інститути активно працюють у цьому напрямі.

Академік-секретар Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України, директор Інституту мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАН України академік НАН України Микола Співак підкреслив необхідність створення міжвідомчої комплексної програми, яка об'єднала б потенціал НАН України, Відділення матеріалознавства та Національної академії медичних наук України. Доповідач навів приклади напрацювань Інституту мікробіології і вірусології, зокрема створення антибіотика батумін, який мав високу активність проти *Staphylococcus aureus* і був ліцензований за кордоном. Він також акцентував на перспективності бактеріоцинів та метаболітів пробіотичних бактерій, що можуть проявляти антимікробну дію на різних етапах росту мікроорганізмів. Окремо Микола Співак зазначив, що інститут має значний досвід комерціалізації розробок, зокрема продажу десятків ліцензій іноземним партнерам.

Віцепрезидент НАН України академік Володимир Семиноженко підтримав колег щодо необхідності створення комплексної міжвідомчої програми, яка об'єднає можливості НАН України, її відділень і НАМН України. Семиноженко підтримав ідею, що координатором такої програми може стати академік Віталій Цимбалюк, який уже ініціював відповідні наради та фахові обговорення щодо перспективних напрямів біомедицини.

Окремо він підкреслив, що НТК «Інститут монокристалів» протягом багатьох років створював потужну наукову й технологічну інфраструктуру для фармацевтичних досліджень.

За його словами, інститут має унікальну базу, включно з уповноваженим центром Держлікслужби, а також можливості впровадження готових м'яких лікарських форм, аерозолів і спреїв, що робить реальним швидке просування розробок до практичного застосування.

Коментуючи результати Вікторії Ліпсон, Володимир Семиноженко звернув увагу на механізм синергії: поєднання впливу на бактеріальні біоплівки та одночасної дії антибіотика дає значно вищий ефект, ніж просте додавання компонентів. А також підкреслив роль матеріалознавчих рішень у створенні ефективної мазевої основи, здатної утримувати активні речовини, очищати рану та забезпечувати лікувальну дію, і закликав перетворити

дискусію на постійну координаційну роботу — через спільну програму, регулярний семінар і дієву наукову раду для прискорення впровадження розробок у медицину.

Підсумовуючи обговорення, президент НАН України Анатолій Загородній акцентував на необхідності завершити формування комплексної програми з подолання антибіотикорезистентності — вона має охоплювати фундаментальні дослідження, підтримку різнопрофільних наукових напрямів, розвиток матеріально-технічної бази та розширення співпраці з установами НАМН.

Підготував Дмитро ШУЛІКІН
([вгору](#))

Додаток 27

23.04.2026

Українські вчені долучились до нового проєкту ЄС про полярний сніг та вічну мерзлоту

Основною його метою є спрогнозувати швидкість змін, які вже спостерігаються в полярних регіонах через глобальне потепління, і розробити стратегії адаптації до них (ukrinform.ua).

«Проєкт розрахований на 4 роки та налічує 14 учасників — провідних інституцій Європи з питань дослідження та моделювання клімату, зокрема НАНЦ. Координатором є Норвезький дослідний інститут (NORCE). Фінансування здійснює Виконавче агентство ЄС з питань клімату, інфраструктури та довкілля (CINEA)», - зауважили полярники.

Зокрема, НАНЦ у проєкті забезпечує проведення вимірювань на дослідному полігоні у південній півкулі - на антарктичній станції «Академік Вернадський». Наразі вона є однією з найгарячіших точок Антарктики, де потепління відчувається найсильніше.

Українські вчені будуть досліджувати типові властивості та характеристики снігового покриву в зоні морської Антарктики, адже очікується, що сніг і льодовики тут зазнають найбільших трансформацій у найближчому майбутньому.

Як зазначив завідувач відділу фізики атмосфери та геокосмосу НАНЦ і один із виконавців проєкту Денис Пішняк, також буде можливість долучитися до обробки сучасних даних моделювання та провести цікаві експерименти з новітнім обладнанням.

«Тож наші дослідники зроблять внесок у вдосконалення моделей зміни стану полярного довкілля», - підсумували в НАНЦ.

[\(вгору\)](#)

Додаток 28

30.04.2026

Вчені змогли телепортувати фотон – це наближає появу квантового інтернету

За даними дослідження, квантову інформацію можна передавати між незалежними квантовими пристроями. Досягнута точність відтворення квантового стану (ступінь його збереження під час телепортації) становила $82 \pm 1\%$, що значно перевищує класичний ліміт ([ukrinform.ua](#)).

Як зазначається у ScienceDaily, експеримент провели за допомогою 270-метрового вільнопросторового оптичного каналу зв'язку між двома будівлями. У ньому використали GPS-синхронізацію, ультрашвидкі детектори одиночних фотонів і методи стабілізації проти атмосферної турбулентності.

«Цей експеримент демонструє, що квантові джерела світла на основі напівпровідникових квантових точок можуть стати ключовою технологією для майбутніх мереж квантового зв'язку. Успішна телепортація між двома незалежними випромінювачами є важливим кроком до створення масштабованих квантових реле та практичної реалізації квантового інтернету», - заявив професор Університету Падерборна Клаус Йонс.

У дослідженні взяли участь вчені з Університету Падерборна (Німеччина), Римського університету Ла Сап'єнца, Університету імені Йоганнеса Кеплера в Лінці (Австрія), Університету Вюрцбурга та інших європейських установ.

Дослідникам вдалося телепортувати стан поляризації одного фотона на інший, фізично віддалений. Це означає, що властивості першого фотона передали іншому за допомогою квантової телепортації.

Зазначається, що ці результати є важливою віхою для квантових досліджень у Європі та наближають створення повноцінного квантового [інтернету](#).

[\(вгору\)](#)

Додаток 29

28.04.2026

Енергетика як нова філософія стійкості

Йдеться не про тимчасову адаптацію, а про стратегічне переосмислення розвитку галузі на десятиліття вперед. Передусім це відповідь на принципово нові виклики, які постали перед державою в умовах війни [\(Світ\)](#).

На думку пана Русанова, традиційно енергетика розвивалася за трьома напрямками: економіка, безпека та екологія. У мирний час пріоритет часто надавався економічній доцільності, а екологічний вектор підтримувався державними програмами та міжнародними зобов'язаннями. Безпека ж здебільшого трактувалася як питання надійності. Війна змінила ці акценти: тепер безпека має стати ключовим принципом побудови всієї системи.

Андрій Русанов запропонував орієнтуватися на стратегію так званої асиметричної стійкості: захист енергетичних об'єктів має бути організований так, щоб агресор витрачав на атаки значно більше ресурсів, ніж Україна — на захист і відновлення. Неприпустимо, щоб один дешевий дрон завдавав збитків на десятки чи сотні мільйонів доларів.

Для цього необхідно розробити нові критерії оцінки ризиків і нові стандарти захисту. Окрім традиційних технічних параметрів, слід враховувати ймовірність фізичного ураження об'єкта, вартість пасивного й активного захисту, швидкість і ціну відновлення після пошкоджень, а також каскадні наслідки для всієї системи у разі виходу з ладу окремих вузлів.

Особливу увагу академік приділив визначенню пріоритетних джерел енергії. Основою енергетичної безпеки має бути максимальна опора на власні ресурси. Серед ключових напрямів він назвав атомну енергетику, природний газ, вугілля, відновлювані та альтернативні джерела.

Попри відсутність повного циклу власного виробництва ядерного палива, атомна генерація, на думку академіка, залишається одним із найперспективніших напрямів, зокрема завдяки міжнародній кооперації та розвитку технологій малих модульних реакторів. Важливими залишаються і власний видобуток газу, і, за потреби, використання вугілля — з урахуванням насамперед національних інтересів.

Серед відновлюваних джерел особливо перспективним для України названо біопаливо. Його перевага над сонячною та вітровою генерацією — стабільність і прогнозованість.

Водночас головною проблемою залишається висока собівартість. Уже сьогодні українські вчені розробили технології, що дають змогу ефективно використовувати місцеву біомасу та сільськогосподарські відходи без дорогого попереднього перероблювання. За оцінками, потенціал такого ресурсу еквівалентний близько 10 млрд кубометрів природного газу.

Ще одним складним завданням є побудова сучасної моделі електричних мереж. На думку доповідача, оптимальним шляхом є гібридна система, що поєднує централізовану та розподілену генерацію. Це дасть змогу підвищити стійкість мережі та зменшити вразливість до атак.

Першими практичними кроками мають стати забезпечення резервного живлення для критичної інфраструктури — лікарень, водоканалів, тепломереж, соціальних об'єктів, а також упровадження систем фізичного та протиповітряного захисту.

Національна академія наук України, підкреслив Андрій Русанов, повинна відіграти ключову роль у формуванні цієї нової енергетичної стратегії. Йдеться про міждисциплінарні дослідження, які охоплюють атомну, теплову, гідро- та відновлювану енергетику, електричні мережі, кібербезпеку, енергетичні ринки та стратегічне планування.

«Ми маємо створити власну систему енергетичного імунітету», — наголосив академік, закликавши наукову спільноту до об'єднання зусиль заради стійкого енергетичного майбутнього України.

([вгору](#))

Додаток 30

03.04.2026

Кластер цифрової енергетики долучився до обговорення проблем трансформації енергетичного сектора за участю керівництва Національної академії наук України

Делегація на чолі з Президентом Національної академії наук України академіком НАН України **Анатолієм ЗАГОРОДНІМ** у складі першого віцепрезидента НАН України, голови Секції фізико-технічних і математичних наук академіка НАН України **Вячеслава БОГДАНОВА**, академіка-секретаря Відділення енергетики і енергетичних технологій НАН України академіка НАН України **Андрія РУСАНОВА**, вченого секретаря Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України доктора технічних наук **Сергія БЕСПАЛОВА** і вченого секретаря Відділення енергетики і енергетичних технологій НАН України кандидата технічних наук **Владислава ТІТКА** здійснила робочий візит до Інституту загальної енергетики НАН України ([НУБІП України](#)).

Інститут є фундатором та учасником Кластера цифрової енергетики та унікальною науковою установою, яка посідає лідерські позиції у розв'язанні загальних проблем розвитку енергетики; прогнозуванні та формуванні паливно-енергетичних балансів; підвищенні енергоефективності при виробництві, переробленні й використанні паливно-енергетичних ресурсів; розробленні енергетичної стратегії країни; впровадженні ринкових відносин в енергетиці з урахуванням сучасних і прогнозних умов функціонування економіки країни та її енергетичної галузі.

Деякі наукові завдання та розроблення дослідницьких лабораторних стендів Інститут виконує у співпраці з іншим членом Кластера цифрової енергетики - Національним університетом біоресурсів і

природокористування України в особі структурного підрозділу - ННІ енергетики, автоматики та енергозбереження.

Директор Інституту академік НАН України Віталій Бабак розповів членам делегації про діяльність установи, її структуру, кадровий потенціал і основні напрями досліджень, висвітлив ключові досягнення у науковій, експертній та публікаційній сферах, співпрацю науковців з органами державної влади, організаціями та промисловими підприємствами, роботу з науковою молоддю, міжнародну діяльність, зокрема співпрацю з Міжнародним інститутом прикладного системного аналізу (IIASA, Австрія), а також актуальні виклики та шляхи їх подолання й окреслив подальші перспективи розвитку Інституту.

Значну увагу під час візиту було приділено науковим лабораторіям Інституту. Заступник директора з науково-організаційної роботи Інституту, завідувач відділу прогнозування розвитку електроенергетичного комплексу доктор технічних наук **Артур Запорожець** ознайомив очільників Академії з науковими здобутками молодих вчених установи, які за грантом НАН України для дослідницької лабораторії молодих вчених НАН України створили програмно-інформаційний комплекс «GreenPowerAtlas» для автоматизованого збору й опрацювання ретроспективних супутникових метеоданих із використанням базових масивів The POWER (NASA) й адаптивного інтерфейсу.

Завідувач відділу трансформації структури паливно-енергетичного комплексу член-кореспондент НАН України **Олександр Новосельцев** ознайомив гостей із науковими результатами розроблення прогнозних напрямів трансформації структури паливно-енергетичного комплексу у повоєнний час за умов низьковуглецевого розвитку економіки країни, формування її паливно-енергетичних балансів.

Заступниця директора з наукової роботи Інституту, завідувачка відділу моніторингу і діагностики об'єктів енергетики доктор технічних наук **Світлана Ковтун** наголосила на нових здобутках, пов'язаних із розвитком теорії та розробленням методів і засобів моніторингу технічного стану й доквілля об'єктів і систем енергетики, підвищення їхньої ефективності для продовження ресурсу та забезпечення оптимізації режимів функціонування, створення й дослідження інноваційних методів і систем діагностування технічного стану енергетичного обладнання.

Під час обговорень за підсумками візиту було відзначено плідну роботу із залучення та підтримки молодих учених і аспірантів, створення нових лабораторій, високу публікаційну активність науковців Інституту.

Ключовими чинниками подальшого розвитку Інституту визначено вдосконалення експериментальної бази та розширення міжнародної співпраці.

(вгору)

13.04.2026

Премія НАНУ «За популяризацію науки»: хто став лауреатом?

Загалом на конкурс на здобуття Премії НАН України «За популяризацію науки» за 2025 рік подано 26 робіт за трьома номінаціями, до участі в конкурсі допущено 25 [\(Світ\)](#).

У номінації «Найкраща науково-популярна публікація (або серія публікацій) лауреатами стали:

Жовтянський Віктор Андрійович — доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу плазмових процесів і технологій Інституту газу НАН України;

Петрик Михайло Романович — доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри програмної інженерії Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя МОН України;

Пляцко Роман Михайлович — доктор фізико-математичних наук, старший науковий співробітник, Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С. Підстригача НАН України – за серію публікацій «Висвітлення внеску Івана Пулюя у світову науку та культуру».

У номінації «Найкраща програма про науку, науково-популярний фільм» лауреатами стали:

Лайко Олександр Іванович – доктор економічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України»;

Рубель Олег Євгенович – доктор економічних наук, професор, завідувач відділу інтеграції науки, освіти та бізнесу ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України»;

Галиця Ігор Олександрович – доктор економічних наук, професор кафедри економіки праці та менеджменту Навчально- наукового інституту економіки і управління Національного університету харчових технологій — за цикл телепрограм «Популяризація економічної науки і практики в засобах масової інформації».

У номінації «Найкращий науково-просвітницький проєкт року» перемогу здобули:

Чебанов Валентин Анатолійович — академік НАН України, перший заступник генерального директора з наукової роботи, завідувач відділу органічної та біоорганічної хімії, директор Інституту хімії функціональних матеріалів НТК «Інститут монокристалів» НАН України;

Серостанова Лариса Дмитрівна – помічник генерального директора НТК «Інститут монокристалів» НАН України;

Чернякова Маргарита Юріївна – доктор філософії, молодший науковий співробітник відділу аналітичної хімії ім. А.Б. Бланка НТК «Інститут

монокристалів» НАН України — за проєкт «Харківський хімічний семінар» (Kharkiv Chemical Seminar).

Також окремі роботи отримують грамоти президії НАНУ і ЦК профспілки працівників НАН України. Урочисте вручення премій відбудеться на засіданні Загальних зборів академії.

(вгору)

Додаток 32

24.04.2026

У НАН України відзначили вчених, які популяризують науку

Премія може присуджуватися медіа та їхнім окремим представникам, науковцям і організаторам самостійних проєктів за найкращі матеріали про здобутки вчених, діяльність наукових установ і Національна академія наук України загалом, а також за сприяння популяризації науки та підвищенню престижу професії науковця в Україні (ukrinform.ua).

Премія присуджується у таких номінаціях: найкраща науково-популярна публікація, найкраща програма про науку, найкращий науково-просвітницький проєкт.

Лауреатами премії за 2025 рік стали доктор економічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи ДУ «Інститут ринку й економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України Олександр Лайко, доктор економічних наук, професор, завідувач відділу інтеграції науки, освіти та бізнесу ДУ «Інститут ринку й економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України» Олег Рубель та доктор економічних наук, професор кафедри економіки праці та менеджменту Навчально-наукового інституту економіки і управління Національного університету харчових технологій Ігор Галиця.

Під час пресконференції журналіст і політичний діяч Сергій Сізоненко наголосив на значенні науки для стратегічного розвитку держави, підкресливши роль науковців у формуванні підходів до ухвалення економічних рішень.

Зі свого боку, Олег Рубель детально представив зміст відзначеного проєкту. Він пояснив, що робота науковців спрямована на формування фундаменту для розвитку суспільства та економіки, а також на вироблення науково обґрунтованих рішень.

«Науковці та їх роль — закласти підвалини суспільства, закласти плани на майбутнє, закласти наукові підходи для прийняття оптимальних рішень по розвитку економіки», — зазначив він.

За його словами, ці напрацювання є результатом багаторічної діяльності наукових колективів Києва та Одеси.

Вчений також підкреслив, що ключова мета проєкту полягає у донесенні до широкої аудиторії об'єктивної інформації про роль економічної науки, зокрема в умовах війни.

«Мета проєкту — надати широкому загалу об'єктивну інформацію щодо ролі економічної науки, доробки вчених НАН України щодо відновлення секторів господарства, вирішення нагальних регіональних та національних економічних задач, відповідей на безпекові виклики, забезпечення згуртованості та добробуту населення, розвитку підприємництва та соціально-економічного забезпечення домогосподарств в умовах війни, прогнозування ключових макроекономічних показників та обґрунтування стратегічних напрямів євроінтеграції...», — наголосив він.

Як повідомив науковець, у межах проєкту реалізовано цикл науково-популярних телепрограм, присвячених ключовим економічним викликам. У них аналізуються причини інфляції, зростання цін на продукти, вплив глобальних процесів на економіку України, а також питання фінансового моніторингу, валютної стабільності та державної політики. Окрему увагу приділено темам міжнародної економічної трансформації, тінізації окремих секторів економіки та соціально-економічної підтримки населення.

За підсумками цієї роботи, як зазначалося під час заходу, вдалося сформулювати чітке розуміння інфляційних процесів, обґрунтувати механізми утримання курсової стабільності через взаємодію з міжнародними фінансовими інституціями, а також розробити підходи до підвищення інвестиційної привабливості країни. Крім того, напрацьовано пропозиції щодо розвитку взаємодії «освіта — наука — бізнес» та впровадження інноваційних проєктів, зокрема у межах європейських програм.

Олександр Лайко, у свою чергу, подякував за відзнаку та підкреслив важливість доступної комунікації науки із суспільством.

Він наголосив, що в умовах війни економіка має стати «міцним тилом», а наукові розробки повинні лягати в основу державних рішень.

«Суспільство на сьогодні має знати, що відбувається в сфері науки... Сьогодні в умовах протистояння агресії ми маємо задачу відновлення нашого господарства, нашої економіки, яка має стати міцним тилом і підтримати відновлення нашого населення, а також підвищення рівня добробуту. Для цього мають бути вжиті правильні, коректні заходи», — зазначив він, додавши, що популяризація допомагає донести результати досліджень до громадян і органів влади.

Окремо він звернув увагу на необхідність зваженої економічної політики, яка дозволить одночасно підтримувати обороноздатність і не створювати надмірного тиску на бізнес та громадян.

Своєю чергою, Ігор Галиця акцентував на двох ключових функціях популяризації науки — інформаційній і зворотного зв'язку.

За його словами, взаємодія із суспільством дозволяє науковцям коригувати дослідження відповідно до актуальних викликів.

«Тільки вчений, який відчуває пульс суспільства, може досягти потужних стратегічних результатів», — підкреслив він.

Також науковець представив прикладні розробки, зокрема «банк ідей» для підприємств як інструмент розвитку креативного потенціалу та інтелектуально-конкурентні ігри як механізм посилення інноваційності.

Учасники пресконференції наголосили, що й надалі працюватимуть над популяризацією науки та впровадженням практичних рішень для розвитку економіки України в умовах сучасних викликів.

([вгору](#))

Додаток 33

13.04.2026

Електронна виставка архівних документів до 40-річчя аварії на Чорнобильській атомній електростанції

Сорок років відділяє людство від 26 квітня 1986 року, коли сталася аварія на 4-му енергоблоці Чорнобильської атомної електростанції, що переросла в екологічну й гуманітарну катастрофу планетарного масштабу ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Важливу роль у ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС та подоланні її наслідків відіграли співробітники й учені науково-дослідних установ Національної академії наук України, які проводили моніторинг та аналіз стану радіоактивного забруднення довколишнього середовища, спричиненого аварією, розробляли рекомендації та брали дієву участь у заходах, спрямованих на ліквідацію або мінімізацію наслідків катастрофи.

Практично з 26 квітня 1986 року вчені України долучилися до ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. У першочергових заходах з мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи взяли участь представники 42 наукових установ Академії. Влітку 1986 року у 30-кілометровій зоні радіоактивного забруднення навколо Чорнобиля, периметр якої сягав 223,5 км і яка незабаром отримала статус Чорнобильської зони відчуження, працювали понад півтисячі співробітників Академії. В подальшому в ліквідаційних роботах взяли участь близько 2000 співробітників НАН України, у тому числі понад 550 науковців.

Так, до першого складу утвореної вже 3 травня Оперативної комісії АН УРСР та Президії АН УРСР, яка невдовзі стала постійно діючою комісією Академії з питань ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, входили академіки Б. Є. Патон, Ф. С. Бабичев, В. Г. Бар'яхтар, А. М. Гродзинський, К. М. Ситник, особові архіви яких зберігаються в Інституті архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Документи цих та

інших учених дають змогу розширити знання про участь співробітників і науковців Національної академії наук України у ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС та їх діяльність з мінімізації наслідків цієї катастрофи.

Репрезентовано фотографії Б. Є. Патона, В. Г. Бар'яхтара, А. П. Шпака та інших українських науковців під час перебування на Чорнобильській АЕС.

Про персональну участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС сповіщають посвідчення учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, а також численні подяки, дипломи, почесні грамоти, якими нагороджено українських учених за діяльність з ліквідації Чорнобильської катастрофи та її наслідків.

Прикладом завдань, що стояли перед академічними установами в подоланні чорнобильського лиха, є маршрутний лист директора Інституту металофізики АН УРСР В. Бар'яхтара з виконання робіт у зоні ураження від аварії на ЧАЕС на період 7 травня – 27 грудня 1986 р. Про оперативну реакцію на наявну ситуацію свідчать пропозиції Міністерства лісового господарства УРСР та Академії наук УРСР по біологічній рекультивациі очищеної ділянки «рудого» лісу в районі промайдану Чорнобильської АЕС від 22 квітня 1987 р.; витяг з протоколу засідання Бюро Відділення загальної біології АН УРСР про організацію досліджень з вивчення впливу на живу природу радіаційного забруднення від 29 травня 1986 р.

Експонується стаття українського економіста-аграрника, члена-кореспондента НАН України і дійсного члена Національної академії аграрних наук України О. М. Онищенка з проблем участі селян, які переселилися з Чорнобильської зони, у земельній реформі і приватизації майна, що відбувалася в Україні у першій половині 1990-х років.

Поміж представлених на виставці є документи з особового фонду дійсного члена і віцепрезидента НАН України, директора Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного К. М. Ситника, який з перших тижнів після Чорнобильської аварії виїжджав до 30-кілометрової зони відчуження, його звернення до Міністра МНС щодо проблем з реорганізації ДСНВП «Чорнобильський радіоекологічний центр».

Архівні документи вчених демонструють великий та багатогранний внесок українських науковців у вирішення проблем, дотичних до Чорнобильської трагедії.

Електронну виставку розміщено на сайті НБУВ: <http://www.nbuv.gov.ua/node/7103>.

Безпосередньо з документами особових фондів учених НАН України можна ознайомитися в Інституті архівознавства НБУВ за адресою: [вул. Володимирська 62](#), к. 416, тел. для довідок 288-14-31.

[Андрій Шаповал](#)

(вгору)

23.04.2026

До 40-х роковин Чорнобильської трагедії

Матеріали виставок висвітлюють причини, перебіг і наслідки Чорнобильської катастрофи, її вплив на довкілля, здоров'я людини та суспільство, а також містять наукові дослідження, історичні джерела та матеріали щодо збереження пам'яті про події 1986 року. Виставки адресовані науковцям, студентам і всім, хто цікавиться історією, екологією та проблемами техногенних катастроф ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

На електронні документи електронних виставок організовано буктрейлер «Відлуння Чорнобиля: 40 років потому».

У традиційному вигляді виставки експонуються у приміщенні [сектору універсального підсобного фонду і каталогів](#) (кімн. 310), а також у читальних залах [сектору картографічних видань](#) (кімн. 302) та [сектору обслуговування в читальних залах періодичних видань](#) (кімн. 311) Відділу комплексного бібліотечного обслуговування, проспект Голосіївський 3.

Посилання на електронні виставки:

«Чорнобиль: трагедія та подвиг» <https://nbuv.gov.ua/node/7109>

«Відображення радіоактивного забруднення території України внаслідок аварії Чорнобильської АЕС на картах у фонді НБУВ» <https://nbuv.gov.ua/node/7122>

«Чорнобиль: журнальний літопис трагедії» <https://nbuv.gov.ua/node/7097>

Посилання на буктрейлер «Відлуння Чорнобиля: 40 років потому» у соціальній мережі Facebook:

<https://www.facebook.com/share/v/1BdWQHXSdc/>

Посилання на буктрейлер «Відлуння Чорнобиля: 40 років потому» на каналі Відділу комплексного бібліотечного обслуговування на відеохостингу YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=iSPPNMRL9Xc&t=3s>

Посилання на канал Відділу комплексного бібліотечного обслуговування: https://www.youtube.com/@vkbo_library (вгорі)

28.04.2026

Як штучний інтелект змінює університети: виклики, ризики та нові можливості

У центрі уваги були стратегічне бачення застосування генеративного штучного інтелекту в українських закладах вищої освіти, роль AI в ICT-

галузі, безпекові ризики використання великих мовних моделей, а також практичний досвід інтеграції штучного інтелекту в освітній процес ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Захід відбувся в межах серії щомісячних лекцій Huawei ICT Academy у провідних технічних закладах вищої освіти України. Ініціатива спрямована на підтримку професійного розвитку студентів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій та новітніх технологій, а також на стимулювання їхнього навчання і зростання в технологічній галузі. До лекції долучилися студенти факультету інформатики та обчислювальної техніки.

Під час лекції Роксолана Швадчак, директорка директорату цифрової трансформації МОН України, окреслила, як генеративний штучний інтелект інтегруватимуть у закладах вищої освіти, та наголосила на потребі відповідально використовувати ШІ в університетському середовищі.

«Ми в МОН розглядаємо штучний інтелект не як модний тренд, а як нову базову технологію, яка вже змінює навчання, викладання, дослідження і управління в освіті. Саме тому наше завдання — не просто відкрити доступ до нових інструментів, а сформувати в закладах вищої освіти культуру відповідального, безпечного й результативного використання ШІ, яка підсилює викладача, допомагає студенту вчитися та зберігає академічну доброчесність», — зазначила **Роксолана Швадчак**.

Андрій Добиш, керівник департаменту продажу сервісних рішень «Хуавей Україна», розповів про застосування рішень штучного інтелекту Huawei в інфраструктурі сучасних мереж мобільного зв'язку — від підтримки функціонування до обробки значних масивів даних і побудови моделей мереж. Зокрема, в Україні діє технологія «Zero bit, zero watt, zero experience degradation», яка допомагає одному з операторів мобільного зв'язку без втрати якості послуг економити до 10% витрат на електроенергію щороку завдяки оптимізації живлення сегментів мережі, у яких тимчасово не передаються дані.

«Штучний інтелект уже сьогодні змінює архітектуру мереж, підходить до управління інфраструктурою та логіку цифрових сервісів. Для нас важливо, щоб студенти та викладачі українських технічних університетів мали прямий доступ до практичних знань про ці зміни та розуміли, як ШІ працює в реальних технологічних системах», — зазначив **Андрій Добиш**.

Раїса Федоровська, очільниця EMA Academy and Cyber Security School (EMA, Ukraine), представила безпековий вимір використання AI та окреслила ризики, пов'язані з великими мовними моделями, зокрема їхнім обходом і використанням для підготовки кібератак.

Михайло Безуглий, перший проректор КПІ ім. Ігоря Сікорського, професор, д.т.н., поділився практичними кейсами використання штучного інтелекту в освітньому процесі — від представлення викладачами власних

знань і досвіду до контролю зрізу знань, тестування здобувачів вищої освіти та роботи з академічними текстами.

Окремий блок заходу був присвячений можливостям Huawei ICT Academy. Анастасія Бурда, PR-фахівець «Хуавей Україна», презентувала ШІ-курси академії та продемонструвала доступні навчальні можливості для студентів і викладачів. У «Хуавей Україна» наголошують, що розвиток ШІ-компетенцій в університетському середовищі є важливою передумовою підготовки нової генерації інженерів та IT-фахівців, здатних працювати з технологіями майбутнього.

Довідка

Huawei ICT Academy — міжнародна освітня ініціатива Huawei, що спрямована на розвиток професійних навичок студентів і викладачів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, цифрової інфраструктури, мереж, хмарних рішень, кібербезпеки та штучного інтелекту. Станом на квітень 2026 року до Академії долучились 16 українських закладів вищої освіти. Huawei співпрацює з понад 3500 міжнародних університетів у більш ніж 110 країнах та регіонах світу для створення авторизованих Академій інформаційних і мережевих технологій (ICT Academies). Академія забезпечує студентів навчанням інноваційним ІТ технологіям Huawei, заохочує здобувачів отримати міжнародні сертифікати та надалі розвивати таланти, підкріплені практичними навичками, для внеску в розвиток індустрії та побудови ІКТ спільноти.

[\(вгору\)](#)

Додаток 36

06.04.2026

XV Міжнародний цивілістичний форум «ОНОВЛЕНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОРОЗУМІННЯ І ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ»

Захід об'єднав науковців, суддів, практикуючих юристів та іноземних колег навколо фахової дискусії щодо основних напрямів рекодифікації приватного права в Україні ([Інститут правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України](#)).

Форум відкрив Голова Верховного Суду **Станіслав Кравченко**. У вітальному слові він подякував співorganizаторам та учасникам заходу, наголосив на важливості євроінтеграційного спрямування оновлення цивільного законодавства й підкреслив особливу вагу цієї роботи в умовах нинішніх випробувань для держави. Він акцентував, що саме рекодифікація дає змогу переосмислити чинне правове регулювання, оцінити, які підходи залишаються ефективними, а які потребують оновлення, а міжнародний формат форуму робить цю дискусію особливо цінною.

Голова Верховної Ради України **Руслан Стефанчук** у своєму виступі наголосив, що особлива увага до оновлення Цивільного кодексу України зумовлена його значенням для кожної людини, адже цей акт безпосередньо впливає на повсякденне життя громадян. Він підкреслив важливість участі суддівської спільноти в обговоренні проєкту Кодексу, зазначивши, що саме фахові рекомендації суддів мають вагоме значення для його якісного доопрацювання. Окремо акцентував, що від рівня співпраці правничої, наукової та судової спільнот значною мірою залежить реноме України на міжнародній арені. Також відзначив, що під час підготовки проєкту Кодексу взаємодія відбувалася з багатьма науковими й освітніми установами.

Від імені Президії Національної академії наук України присутніх привітав віцепрезидент НАН України **Олег Рафальський**. За його словами, цей форум має особливе значення і знаменує важливий етап для української державності, коли приватне право сприймається не просто як система норм, а як фундамент майбутнього європейського демократичного правового суспільства. Він підкреслив вагомий внесок Інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАН України в роботу Робочої групи з підготовки законопроєкту з рекодифікації цивільного законодавства. На переконання доповідача, це є прикладом того, як наукові напрацювання безпосередньо трансформуються у якісний законодавчий продукт. Олег Рафальський також наголосив, що Національна академія наук України і надалі підтримуватиме розвиток цивілістичної думки та наукове опрацювання питань рекодифікації цивільного законодавства.

Голова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду **Марина Червинська**, привітала учасників форуму та наголосила на важливості фахового обговорення проблематики, винесеної на його розгляд. Вона підкреслила, що поєднання наукового підходу та судової практики створює необхідні умови для подальшого розвитку цивільного права та глибшого осмислення сучасних правових процесів.

Директор Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України **Олексій Кот** звертаючись до учасників форуму, відзначив широкий географічний та інституційний склад його учасників і подякував усім установам та науковим осередкам, які долучилися до проведення заходу. Він особливо підкреслив унікальну наукову атмосферу форуму, зауваживши, що понад 100 представників провідних наукових центрів Харкова, Львова, Одеси, Тернополя, Івано-Франківська, а також знаних цивілістичних шкіл Німеччини, Казахстану та Молдови об'єдналися для обговорення найактуальніших проблем рекодифікації цивільного законодавства.

[Повний текст](#)
([вгору](#))

14.04.2026

**Тріумф українських науковців на космічній арені: ActInSpace 2026
Інноваційне рішення від «Smart materials»**

Українська команда у складі Георгія Фірстова, Віри Філатової, Галини Михайлової, Вячеслава Сліпченка та Антона Філатова працювала над завданням від CNES щодо створення універсальних технологій для Землі та космосу. Науковці презентували унікальну саморозгортвану антену, виготовлену з інноваційного сплаву з ефектом пам'яті форми. Міжнародне журі високо оцінило глибину наукової підготовки та реальні перспективи застосування нових сплавів у майбутніх космічних місіях ([Academ.City](#)).

Шлях до фіналу та міжнародне визнання

В національному відборі брало участь 19 команд. Після жвавого обговорення журі обрало національним переможцем команду «Smart materials». В міжнародному півфіналі команда впевнено виграла у 3х конкурентів і потрапила до «великої п'ятірки» фіналістів. Загалом представники 29 країн взяли участь у фінальній частині Хакатону, де українці змагалися на рівних із найкращими командами планети (перемогу в результаті виборола команда із Сенегалу).

Нові горизонти та партнерства

Окрім змагальної частини, візит до Бордо став потужним майданчиком для нетворкінгу. Команда Інституту металофізики провела низку стратегічних зустрічей:

- З директором зі стратегічного розвитку Французького космічного агентства (CNES);
- Із фахівцями космічного кластера Way4space;
- З експертами асоціації Telecom Valley.

Ці контакти відкривають шлях для нових спільних наукових проєктів та інтеграції українських розробок у європейську космічну екосистему.

Нагадаємо про місце зустрічі:

Подія відбувалася в Cité du Vin — високотехнологічний музей вина: зогнута будівля зі скла и алюмінію, де відбуваються інтерактивні виставки и дегустації.

([вгору](#))

20.04.2026

День молодіжної науки та інновацій. Космос, довкілля, інфраструктура: молода наука шукає партнерів

Першим привітав гостей заходу Олександр Кордюк — директор Київського академічного університету. У своїй доповіді він наголосив на існуванні так званої «долини смерті» між науковими розробками та їх впровадженням у бізнесі — розриву, що суттєво ускладнює комерціалізацію результатів досліджень. Він підкреслив, що подолання цієї проблеми можливе завдяки активній комунікації та системній взаємодії між науковцями і представниками бізнесу. Особливу роль у цьому процесі відіграють такого роду заходи, які сприяють налагодженню контактів, обміну ідеями та формуванню міждисциплінарних команд. Така співпраця, за його словами, дозволить значно прискорити впровадження наукових розробок, підвищити їх практичну цінність і скоротити шлях від ідеї до ринку ([Academ.City](#)).

У вітальному слові заступниця директора Київського академічного університету, керівниця проєкту наукового парку Academ.City Олександра Антонюк зазначила, що рада бачити в залі школярів, студентів, молодих і провідних учених, інноваторів, представників бізнесу. «Науковці, бізнесмени, юристи, економісти працюють у своїх професійних «бульбашках» і мало спілкуються між собою. Але дуже важливо обговорювати нові ідеї, дискутувати, мріяти, – наголосила науковця. – На цій зустрічі студенти і молоді вчені мають можливість розповісти про свої дослідження, послухати, що роблять колеги, знайти команду для співпраці і навіть створити собі місце роботи – новий стартап».

Про необхідність майданчиків для комунікації людей з різних сфер говорив і голова Ради молодих учених НАН України Олександр Ковальчук.

«Саме діалог дозволяє зрозуміти, що відбувається у інших галузях, знайти можливості для співпраці. Цікаво знайти точки перетину фундаментальної і прикладної науки, зрозуміти, де можуть бути корисні результати наших досліджень».

Дослідники представили практичні рішення для відновлення критичної інфраструктури, збереження здоров'я, прогнозування ризиків затоплення, доступності космічних вимірювань та багато інших. Під час обговорення представники бізнесу, юристи, провідні науковці ставили молодим ученим дуже практичні запитання: які переваги мають розробки; яких знань чи компетентностей не вистачає командам, щоб комерціалізувати результати проєкту; яка допомога потрібна тощо.

Об'єкти критичної інфраструктури: польовий ремонт

За оцінками міжнародних організацій, під час війни українській критичній інфраструктурі завдано збитків на 195 млрд доларів. Труби великого діаметру для трубопровідних мереж виробляли на Харцизькому трубному заводі та Маріупольському металургійному комбінаті – обидва підприємства розташовані на тимчасово окупованих територіях.

Євген Куров з Приазовського державного технічного університету пропонує технологію польового ремонту пошкоджених труб як реальну альтернативу закупівлі нових. (Проект «Оцінка стійкості зварних труб великого діаметру при дії ударних хвиль та локальних пошкоджень в умовах бойових впливів»). Суть ідеї – у керуванні термічними циклами зварювання так, щоб шви витримували ударні хвилі і слугували довго.

Молоді дослідники Роман Когутанич та Еліна Толочина представили прототип мобільної системи INFERNO, який можна використати, зокрема, для захисту критичної інфраструктури. За задумом, система знешкодуватиме дрони на основі High-Power Microwave технології – незалежно від типу зв'язку: радіо, оптоволокну чи автопілот.

Безпека в кишені

Призерка II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН України Альона Мазій, учасниця проекту ГС Інститут Виноградського "Школа природничого напрямку "Winogradskiy-School", представила біoadгезивну плівку на основі гідроксиетилцелюлози з концентратом прополісу, яка буквально «прилипає» до слизової оболонки та утримується там до 50 хвилин. Цього достатньо, щоб активні речовини подіяли на збудників інфекції. Лабораторні випробування підтвердили: плівка пригнічує ріст мікроорганізмів і здатна руйнувати мікробні біоплівки, які є однією з головних причин хронічних уражень слизових. Плівка може стати компактною та зручною альтернативою рідким антисептикам там, де повноцінна гігієна неможлива.

Батарейки, здавайтеся!

Ще один учасник заходу, Олександр Потапенко з Міжвідомчого відділення електрохімічної енергетики НАН України запропонував переосмислити логіку переробки літій-іонних батарей: не просто утилізувати відпрацьоване, а отримувати на виході матеріал кращий, ніж був спочатку. Його проект стосується катодних матеріалів типу LFP, які використовують у сучасних акумуляторах електромобілів та накопичувачах енергії. У процесі переробки дослідник пропонує частково замінювати залізо манганом, що збільшить енергетичні характеристики матеріалу на 10–20%. Ключова перевага підходу – він може бути впроваджений на вже існуючих потужностях, що робить його привабливим як для бізнесу, так і для державних програм переробки.

Українські матеріали для космосу

Віра Філатова з Інституту металофізики імені Курдюмова НАН України розповіла про перемогу у міжнародному хакатоні ActInSpace 2026, де українська команда увійшла до п'ятірки кращих у світі і представила проект Smart Materials. Під час хакатону у Франції команда працювала над смарт-антенами для наносупутників – Європа буде власну альтернативу Starlink, і антени, що складаються при запуску та розкриваються в космосі, є

критичним компонентом. Нині 30% антен не розкриваються взагалі, ще 27% супутників не дають стабільного зв'язку, – галузь щороку втрачає 5 млрд доларів.

Вчені запропонували замінити стандартні нікель-титанові сплави на новітні високоентропійні сплави з пам'яттю форми, розроблені в інституті. Вони працюють у ширшому температурному діапазоні й забезпечують надійніше розкриття антени. Технологія має рівень готовності TRL-3, сплави захищено патентами. Цільовий ринок – європейська програма Iris, Airbus та університетські партнери в Україні.

Помилка даних – помилка в рішенні

Віктор Нікоряк з Українського гідрометеорологічного інституту створює інтелектуальну платформу GeoHydroAI для аналізу водних ресурсів та ризиків затоплення. Платформа поєднує супутникові дані, цифрові моделі рельєфу та гідрологічне моделювання, щоб прогнозувати: де і як високо підніметься вода. Проблема в тому, що різні моделі рельєфу дають різні зони затоплення, а помилка в даних може привести до помилки в рішенні щодо захисту людей та інфраструктури. Віктор навчив машину визначати, де моделі помиляються, і покращив точність розрахунків на 50–70%.

Проект підтримують Німецький екологічний фонд та Баварська екологічна агенція, пілотна зона – басейн Українських Карпат. Результатом проєкту має стати відкрита платформа, де будь-хто зможе перевірити можливі зони затоплення свого населеного пункту. Такого загальноукраїнського інструменту нині не існує.

Під час зустрічі було представлено також проєкти з синтезу біоактивних речовин гетероциклічної структури для пошуку ефективних протипухлинних та противірусних агентів; рішення для комплексного CRO-аудиту вебсайту; науково-інженерний проєкт APISAT для розробки поляриметричних корисних навантажень для супутників формату CubeSat; навчально-виробничий комплекс MERC-I5 для симуляції автоматизованих виробничих процесів; гібридну технологію отримання альтернативного газового палива з природних та техногенних родовищ CarboNova; проєкт VoltVision з визначення продуктивності сучасних архітектур нейронних мереж для прогнозування генерування й споживання електроенергії.

Найкраща допомога – навчити

Команди, які представили найцікавіші проєкти, отримали можливість продовжити роботу з експертами й науковцями. Зокрема, молоді дослідники пройдуть курс з інноваційного менеджменту та бізнес-моделювання, який включає щотижневі лекційні та консультативні сесії з експертами з інновацій, спеціалістами Центру інновацій КАУ та провідними науковцями НАН України. А також отримають стипендіальну підтримку від Інжинірингової школи Noosphere, допомогу у підготовці пітч-презентації та

створенні професійного відеоролика, консультації щодо міжнародних грантових можливостей, дорожню карту розвитку проєкту від Центру інновацій КАУ та грошову винагороду.

Підготувала Світлана ГАЛАТА

([вгору](#))

Додаток 39

14.04.2026

Відбувся круглий стіл «Молодіжна наука для авіації та космосу»

З вітальним словом до учасників звернувся генеральний директор директорату розвитку науки МОН України Григорій Мозолевич, наголосивши на важливості підтримки молодих науковців, чії розробки вже сьогодні сприяють відновленню та розвитку цієї стратегічно важливої галузі. Також він зауважив, що, попри існуючі виклики, аерокосмічна галузь зберігає значний потенціал і може стати основою нової економіки для повоєнної відбудови України ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Окрему увагу Григорій Мозолевич звернув на роль молодіжної науки в університетах та її підтримку, яку міністерство системно посилює останніми роками, зокрема через механізми конкурсного та базового фінансування.

У заході також взяли участь Перший заступник виконавчого директора з питань грантової підтримки Національного фонду досліджень України Андрій Кузнецов та Голова Ради проректорів з наукової роботи Володимир Павліков.

Програма заходу об'єднала молодих вчених закладів вищої освіти, наукових установ, державних підприємств, іноземних партнерів та охопила широкий спектр актуальних тем: від фундаментальних досліджень до практичних технологічних рішень в області створення захисних і відновлювальних покриттів, проєктування надлегких суборбітальних ракет, розробка перспективних складів твердого палива та дослідження сучасних аеростатних систем тощо. Значний акцент було зроблено на питаннях співпраці молодих вчених із промисловістю, а також на підготовці висококваліфікованих кадрів.

Круглий стіл засвідчив високу активність молодих вчених у розвитку авіаційно-космічної науки та готовність державних, академічних структур і підприємств спільно працювати над створенням умов для реалізації їхніх напрацювань в Україні.

([вгору](#))

24.04.2026

МОН інформує про відкриття набору на програму EIT Jumpstarter 2026

EIT Jumpstarter є семимісячною преакселераційною програмою, орієнтованою на інноваторів із країн Центральної, Східної та Південної Європи. Її метою є підтримка трансформації наукових ідей та технологічних рішень у стійкі бізнес-моделі та сприяння їхнього виходу на ринок ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Учасники програми отримують комплексну підтримку, що передбачає навчальні модулі (онлайн та офлайн), участь у тематичних bootcamps, індивідуальне менторство від міжнародних експертів, а також доступ до європейської інноваційної екосистеми.

Програма охоплює такі напрями:

охорона здоров'я, енергетика, розумні міста, виробництво, харчові технології, сировинні матеріали, міська мобільність, ініціатива New European Bauhaus та відбудова України (Rebuild Ukraine).

За підсумками участі команди представляють свої проекти на фінальному заході (Grand Final). Найкращі стартапи можуть отримати до **10 000 євро** призових, а також доступ до подальших можливостей залучення інвестицій. Учасникам також передбачено покриття витрат, пов'язаних з участю в програмі.

Кінцевий термін подання заявок — 8 травня 2026 року (23:59 CET).

Детальна інформація:

<https://eitjumpstarter.eu/>

Форма для подання заявки:

<https://eitjumpstarter.eu/programme-details/>

Контактна особа в Україні:

Діана Бобривець, проєктна менеджерка EIT Community Hub Ukraine

✉ diana@bobrivets.com

(вгору)

21.04.2026

В Україні зросла кількість об'єктів інноваційної інфраструктури: оновлено інтерактивний дашборд

Інноваційні тенденції ([IP офіс](#)).

Інноваційна інфраструктура залишається одним із ключових драйверів економічного відновлення та посилення конкурентоспроможності України.

У цьому контексті особливо показовими є зміни, що відбулися протягом 2025 року порівняно з 2024-м: в Україні зафіксовано помітне зростання кількості об'єктів інноваційної інфраструктури.

Найсуттєвіше зростання зафіксовано за такими елементами:

- Наукові парки – з 35 до 41 (+6);
- Стартап-школи – з 44 до 57 (+13);
- Інноваційні кластери – з 56 до 62 (+6);
- Інноваційні бізнес-інкубатори та акселератори – з 48 до 56 (+8);
- Інноваційні хаби – з 51 до 67 (+16);
- Центри інтелектуальної власності – з 44 до 56 (+12).

Також продовжується системний розвиток мережі центрів підтримки технологій та інновацій ([TISC](#)) – міжнародного проєкту Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), координацію якого в Україні здійснює УКРНОІВІ.

Ознайомитися з оновленим дашбордом інноваційної інфраструктури можна за [посиланням](#).

Інтерактивні інструменти IP офісу

Для зручного аналізу даних УКРНОІВІ представляє комплекс інтерактивних інструментів:

1. Загальний [дашборд](#) інноваційної інфраструктури: містить повну статистику за всіма видами елементів інноваційної інфраструктури у розрізі регіонів за 2023-2025 роки, що дозволяє відстежувати динаміку розвитку, порівнювати показники та проводити аналіз.

2. Інтерактивна [карта](#) індустріальних парків: візуальний інструмент з детальною інформацією про кожен індустріальний парк України у розрізі регіонів, років створення, наявності керуючої компанії та учасників, спеціалізації індустріального парку тощо.

3. Інтерактивна [карта](#) центрів підтримки технологій та інновацій (TISC), що відображає мережу TISC по всій території України з назвою ЗВО, наукової установи або ТПП, на базі яких функціонує TISC.

Оновлені дані та інтерактивні інструменти дозволяють органам влади, бізнесу, науковим установам та міжнародним партнерам отримувати актуальну інформацію для планування політики підтримки інновацій та регіонального розвитку.

([вгору](#))

Додаток 42

17.04.2026

Дайджест грантових програм на II квартал 2026 року від National IP&Innovations Hub

Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ/ІР офіс) презентує другий у 2026 році дайджест грантових програм, підготовлений [відділом](#) координації грантової діяльності National IP&Innovations [Hub](#), що функціонує при УКРНОІВІ ([ІР офіс](#)).

Добірку сформовано станом на 17 квітня 2026 року, щоб полегшити орієнтування в актуальних програмах, умовах участі та строках подачі заявок.

Ознайомитися з дайджестом грантових програм на II квартал 2026 року можна [за посиланням](#):

***Зверніть увагу!** Дайджест підготовлено як навігаційний інструмент для первинного пошуку можливостей. Для подачі заявки варто додатково перевіряти умови участі, процедури та оновлення на офіційних ресурсах організаторів.*

У дайджесті ви знайдете:

- актуальні грантові програми та конкурси на II квартал 2026 року;
- коротка інформація про зміст програм, їхні особливості та очікувані результати;
- вимоги до заявників та ключові умови участі;
- дедлайни і посилання на сторінки грантодавців.

Кому стане у пригоді:

- підприємцям, стартапам, малому та середньому бізнесу;
- командам університетів і наукових установ;
- дослідникам, студентам і викладачам;
- громадським організаціям, благодійним фондам і локальним ініціативам;
- культурним інституціям і представникам креативних індустрій;
- ветеранам, членам їхніх родин, соціальним підприємцям;
- командам, які працюють у сферах енергетики, агро, цифрових рішень, транспорту та оборонних технологій.

Основні напрями дайджесту грантів:

- інновації, стартапи, бізнес;
- дослідження, наука, освіта;

- штучний інтелект, кібербезпека, цифрова безпека, захист даних і приватності;
- енергетика, відновлювані джерела енергії та енергоефективність;
- транспорт, міська мобільність, громадський транспорт і міська логістика;
- агро та сільське господарство;
- культура;
- можливості для громадських організацій;
- можливості для жінок та жіночих ініціатив;
- можливості для ветеранів і членів їхніх родин;
- оборонні технології та оборонна промисловість.

Інформація щодо консультацій

Для отримання додаткової інформації та консультацій звертайтеся:

Вікторія Кречко, заступниця начальника відділу координації [грантової діяльності](#) Департаменту розвитку інновацій УКРНОІВІ:

- viktorii.krechko@nipo.gov.ua
- +380 95 015 80 85
(вгору)

Додаток 43

13.04.2026

ВПЛИВ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ШІ НА МАЙБУТНЄ ВІДКРИТИХ ДАНИХ У ЄВРОПІ

[\(Національний репозитарій академічних текстів\).](#)

Зазначається, що підготовлений Європейською комісією законопроект «Про розвиток хмарних технологій та штучного інтелекту» покликаний вирішити давно визнану в Європі проблему нестачі хмарних та високопродуктивних обчислювальних потужностей, яка безпосередньо впливає на доступність та повторне використання відкритих даних. За даними Дослідницької служби Європейського парламенту (EPRS), ЄС наразі відстає від США за можливостями центрів обробки даних, незважаючи на порівняльний ВВП, і значною мірою залежить від постачальників хмарних послуг, які не належать до ЄС. Ця ситуація ставить під загрозу не лише конкурентоспроможність, а й довгострокову стійкість відкритої європейської цифрової екосистеми. Законопроект пропонує активізувати дослідження та інновації для підвищення ефективності обчислювальних процесів, розширити інвестиції в центри обробки даних та підтримати безпечну й суверенну хмарну інфраструктуру. Ці заходи спрямовані на усунення дефіциту потужностей, що обмежує розвиток ШІ та опрацювання інформації державного сектора. У зв'язку зі зростаючим попитом на енергоємні моделі ШІ, політики зосереджують увагу на потребах ЄС у стійкій інфраструктурі

для забезпечення доступності, сумісності й економічної ефективності відкритих даних. Адже для обробки та поширення високоякісних відкритих наборів даних необхідні надійні та масштабовані обчислювальні ресурси. Централізоване навчання ШІ, як і децентралізовані хмарні системи на периферії мережі залежать від потужностей центрів обробки даних, отже необхідні масштабні інвестиції. Очікується, що новий закон сприятиме створенню умов для інновацій, заснованих на даних, у поєднанні з відкритими стандартами, заходами забезпечення сумісності та в кінцевому рахунку – зміцненню цифрового суверенітету Європи.

Детальніше: <https://data.europa.eu/en/news-events/news/cloud-and-ai-development-act-impact-europes-open-data-future>

(вгору)

Додаток 44

23.04.2026

Україна запускає свою ШІ-модель «Сяйво»: до проєкту долучилася НБУВ

Ініціатива реалізується в межах ширшої стратегії цифрової трансформації та розвитку вітчизняних технологій штучного інтелекту ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

У рамках співпраці НБУВ забезпечить формування та надання доступу до структурованих масивів текстових даних, зокрема до [реферативної бази даних «Україніка наукова»](#), яка завдяки значному (понад 860 тис. рефератів наукових публікацій) корпусу високосемантизованих текстів є релевантним матеріалом для навчання мовної моделі й цінним датасетом для машинної обробки актуальної наукової термінології. Міністерство цифрової трансформації, зі свого боку, координуватиме технологічну складову проєкту, включаючи організацію процесів тренування моделі, залучення експертного середовища та взаємодію з ІТ-індустрією.

Очікується, що розробка «Сяйва» сприятиме підвищенню якості цифрових сервісів, розвитку інструментів обробки української мови, а також створенню нових можливостей для наукових досліджень і прикладних рішень у сфері штучного інтелекту.

Співпраця між НБУВ та Мінцифрою є важливим кроком у напрямі формування національної інфраструктури даних і забезпечення технологічної спроможності України у сфері штучного інтелекту. Як особливо підкреслюють у Міністерстві, власна велика мовна модель – це основа ШІ-суверенітету та національної безпеки.

(вгору)

11.04.2026**Ціль сталого розвитку місяця (квітень 2026) 17. Партнерство заради сталого розвитку.**

Квітень визначено Організацією Об'єднаних Націй місяцем глобальної цілі 17, яка передбачає зміцнення глобального партнерства задля сталого розвитку. Реалізація цієї цілі потребує ефективної взаємодії між урядами, приватним сектором і громадянським суспільством. Досягнення Цілей сталого розвитку можливе лише за умови тісної міжнародної співпраці. Водночас країни перебувають у різних стартових умовах, а держави з низьким і середнім рівнем доходу стикаються зі значними фінансовими труднощами, зокрема, зростанням боргового навантаження та нестачею інвестицій для реалізації Цілей сталого розвитку. З урахуванням наслідків пандемії COVID 19 та інших глобальних викликів, серед яких економічні кризи та нестабільність світових ринків, особливої вагомості набуває зміцнення багатостороннього партнерства як необхідної умови ефективного реагування на сучасні виклики та забезпечення сталого розвитку ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Важливу роль у досягненні Цілі 17 відіграють партнерства за участю різних зацікавлених сторін, що сприяють об'єднанню ресурсів, знань і технологій, підвищенню ефективності реалізації ЦСР та прискоренню досягнення визначених завдань.

Бібліотеки відіграють важливу роль як інституції, що забезпечують доступ до інформації, знань і освітніх ресурсів, сприяють розвитку інформаційної культури та підтримують взаємодію у сфері науки, культури й освіти як на національному, так і на міжнародному рівнях. Однією з форм міжнародного співробітництва бібліотек є членство у міжнародних професійних організаціях, зокрема в Міжнародній федерації бібліотечних асоціацій та установ (IFLA), Конференції європейських національних бібліотекарів (CENL), Конференції директорів національних бібліотек (CDNL), Консорціумі європейських наукових бібліотек (CERL), Європейському бюро бібліотечних, інформаційних і документаційних асоціацій (EBLIDA) та інших. Участь у таких організаціях сприяє включенню бібліотек до міжнародного професійного середовища, розвитку фахових комунікацій, обміну досвідом і впровадженню сучасних практик бібліотечно-інформаційної діяльності.

Вагоме значення для розвитку міжнародного співробітництва українських бібліотек мають глобальні та регіональні ініціативи. Зокрема, програма ЮНЕСКО «Пам'ять світу» (UNESCO Memory of the World Programme) спрямована на збереження документальної спадщини людства та забезпечення широкого доступу до неї. Одним із інструментів цифрової

інтеграції є платформа «Європіана» (Europeana), що об'єднує культурні та наукові ресурси європейських країн і забезпечує їхнє представлення в цифровому середовищі. Значущу роль відіграє долучення бібліотек до ініціатив відкритої науки (Open Science), які формуються на міжнародному рівні за підтримки ЮНЕСКО та інституцій Європейського Союзу і спрямовані на забезпечення відкритого доступу до результатів досліджень, підвищення прозорості наукової діяльності та розвиток наукової комунікації.

Важливим напрямом є також участь у програмах Європейського Союзу, спрямованих на розвиток науки, освіти та культури, зокрема «Горизонт Європа» (Horizon Europe), «Креативна Європа» (Creative Europe) та Erasmus+. Залучення до цих програм створює умови для реалізації спільних міжнародних проєктів, розвитку інноваційної діяльності, розширення доступу до знань та інтеграції бібліотек у європейський науковий і культурний простір.

Міжнародне співробітництво Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського охоплює участь у міжнародних програмах і проєктах, партнерських ініціативах, наукових заходах і професійних мережах, а також розвиток зв'язків із провідними бібліотечними та науковими установами світу. Важливим аспектом є статус бібліотеки як депозитарію Організації Об'єднаних Націй, що забезпечує доступ до офіційних ресурсів ООН і залучення до глобальних інформаційних процесів.

В умовах сучасних викликів, зокрема, пов'язаних із російською військовою агресією проти України, міжнародне співробітництво набуває особливого значення в діяльності бібліотек України, сприяючи збереженню культурної спадщини, підвищенню міжнародної суб'єктності, згуртуванню міжнародної професійної спільноти та мобілізації підтримки, а також забезпеченню безперервного доступу до інформації, що сукупно визначає його як важливий чинник стійкості та розвитку.

Корисні посилання:

Статут Організації Об'єднаних Націй : міжнародний документ від 26.06.1945. База даних «Законодавство України».

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010

Бібліотеки можуть сприяти реалізації Порядку Денного ООН з питань Сталого Розвитку до 2030 р. *International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)*.

URL: <https://repository.ifla.org/items/ab7303aa-00a7-4979-9a5a-2583786d7a6c>

Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку. *Дія.Бізнес*. URL: https://business.dii.gov.ua/entrepreneur-handbook/item/cil_17_partnerstvo_zaradi_stalogo_rozvitku

17 цілей, щоб змінити наш світ. *Державна служба статистики України*. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>

Goal 17: Revitalize the global partnership for sustainable development.
United Nations.

URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/globalpartnerships/>

SDG Goal: SDG Goal 17. *International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)*. URL: <https://librarymap.ifla.org/goals/sdg-goal-17>

17 Partnerships to archive the Goals Archive. *EBLIDA European Bureau of Library, Information and Documentation Associations*.
URL: <https://eblida.org/sdg/17-partnerships-to-achieve-the-goal/>
(вгору)

Додаток 46

08.04.2026

Методичні рекомендації ДНТБ України з питань відкритого доступу та відкритої науки

ДНТБ України підготувала серію методичних матеріалів з відкритого доступу та відкритої науки: практичні інструменти для університетів та наукових установ України ([O:NAUKA](#)).

- [Методичні матеріали для закладів вищої освіти і наукових установ щодо розроблення та імплементації стратегії впровадження відкритого доступу](#)

Матеріали допоможуть закладам вищої освіти і науковим установам України створити і впровадити власні стратегії відкритого доступу до наукових здобутків науковців установи. Видання охоплює як теоретичні засади формування інституційної політики, так і практичні кроки з її реалізації.

- [Методичні рекомендації для закладів вищої освіти та наукових установ України щодо моніторингу ефективності впровадження принципів відкритого доступу, відкритої науки та належного управління дослідницькими даними](#)

Видання присвячене питанню, яке часто залишається поза увагою: як виміряти результативність уже впроваджених принципів відкритої науки. Матеріали містять підходи до оцінки інституційних репозитаріїв, аналізу дотримання принципів FAIR для дослідницьких даних та моніторингу показників відкритого доступу на рівні установи.

- [Методичні матеріали для закладів вищої освіти і наукових установ щодо розміщення монографій дослідників України у відкритому доступі](#)

Мета цих методичних рекомендацій — надати українським дослідникам практичний інструментарій для розміщення монографій у відкритому доступі. Рекомендації охоплюють увесь спектр питань: від розуміння переваг і викликів відкритого доступу до конкретних кроків щодо вибору

платформи, укладення видавничих договорів, застосування відповідних ліцензій та забезпечення довгострокового збереження й видимості публікацій. Видання стане у нагоді дослідникам, які планують публікацію монографій, а також бібліотечним фахівцям, що консультують науковців із питань відкритих публікацій.

- [Рекомендації щодо використання ліцензій відкритого доступу під час розміщення наукових результатів та науково-технічної інформації в Інтернеті](#)

Мета рекомендацій — забезпечити дослідникам України уніфікований підхід до використання ліцензій відкритого доступу для розміщення наукових результатів, зокрема публікацій (статей, монографій, препринтів), даних, програмного забезпечення, навчальних матеріалів і науково-технічної інформації в Інтернеті. Це сприятиме підвищенню доступності, видимості та впливу української науки, відповідності принципам відкритої науки, інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA) та глобальної екосистеми відкритої науки

Автори: Т. О. Ярошенко, С. О. Чуканова, О. А. Крамаренко, О. І. Рачинська (Київ: ДНТБ України, 2025).

Усі матеріали безкоштовно доступні на платформі Zenodo за ліцензією Creative Commons CC-BY 4.0

Видання розраховані на широке коло фахівців: адміністраторів, проректорів з наукової роботи, бібліотечних працівників, науковців та дослідників, а також на всіх, хто займається реалізацією інституційної політики відкритого доступу та відкритої науки та рівні установи.

Більше корисних ресурсів – [Центр відкритої науки ДНТБ України](#)

Поділитись новиною

([вгору](#))

Додаток 47

28.04.2026

Новий випуск журналу «Відкрита наука та інновації» вже доступний у відкритому доступі

Відкриває номер стаття Б'янки Крамер (Нідерланди), яка пропонує ширший європейський контекст для осмислення українських процесів. У центрі її аналізу — відкрита дослідницька інформація та роль Барселонської декларації 2023 року як орієнтира для розвитку наукових екосистем. Авторка звертає увагу на ключові інфраструктури — ORCID, OUCI, URIS — і водночас чесно окреслює виклики: фрагментованість систем, обмежені інституційні ресурси та потребу в подальшому розвитку нормативної бази ([O:NAUKA](#)).

Практичний вимір відкритої науки розкривається у дослідженні С. Чуканової, О. Рачинської та Г. Мельник, де запропоновано комплексну методологію моніторингу її впровадження. Йдеться не лише про формальні політики, а про реальні індикатори змін такі як розвиток репозитаріїв та практики відкритого рецензування та громадянської науки.

Окрему увагу у випуску приділено відкритому доступу до наукових монографій. У статті О. Крамаренка систематизовано сучасні бізнес-моделі, розглянуто правові аспекти ліцензування та запропоновано практичні кроки для дослідників, які працюють у межах українського правового поля.

Важливий кейс інституційного розвитку представлено у матеріалі С. Петруновської та С. Тимошенко. Автори аналізують інтеграцію репозитарію КПІ імені Ігоря Сікорського з міжнародною платформою CORE, а також роль бібліотеки як координатора спільноти URCORE, що вже об'єднує десятки українських репозитаріїв. Це приклад того, як локальні ініціативи стають частиною глобальної наукової інфраструктури.

Питання якості наукової експертизи порушує колектив авторів УкрІНТЕІ. На основі опитування дослідників вони показують: попри високий рівень зацікавленості експертів, система потребує змін, зокрема у сфері мотивації та зворотного зв'язку. Водночас автори пропонують перспективний напрям розвитку — інтеграцію інструментів штучного інтелекту в експертну діяльність.

Особливе місце у випуску займає дослідження, присвячене викликам, спричиненим війною. Д. Кудас аналізує ситуацію з науковими публікаціями на тимчасово окупованих територіях, зокрема в Криму. Йдеться про перереєстрацію журналів, зміну ідентифікаторів, маніпуляції з афіліаціями та втрату інфраструктури. Це дослідження піднімає принципове питання захисту академічного суверенітету України.

Завершує номер бібліометричне дослідження С. Куза та В. Галушка, яке демонструє глобальні тренди у сфері психологічної підготовки військових підрозділів. Робота не лише окреслює тематичні кластери досліджень, а й показує місце України в ширшому міжнародному науковому контексті.

Наразі відкрито прийом матеріалів до наступного номера. Рукописи приймаються до 1 жовтня 2026 року через платформу журналу або за електронною адресою: journal@dntb.gov.ua.

Журнал «Відкрита наука та інновації» є рецензованим електронним виданням діамантового відкритого доступу: без оплати для авторів і з вільним доступом для читачів.

[\(вгору\)](#)

16.04.2026

КПІ ім. Ігоря Сікорського готує до запуску нову версію платформи Intellect

Новий реліз буде простішим у користуванні, зрозумілішим у навігації та глибше інтегрованим із внутрішніми системами університету. Оновлення впорядковує дані, оптимізує доступ і спрощує взаємодію з академічними профілями ([Світ](#)).

Що зміниться:

- інтерфейс профілів викладачів: оновлена структура меню й логіка навігації;
- доступ до архівних періодів: з'являється можливість перегляду результатів попередніх років — із збереженням історії змін.
- актуалізовані профілі викладачів: оновлено наукометричні показники, ідентифікатори та зовнішні профілі, включно з Scopus, ORCID та Google Scholar.
- інтеграція з МуКРІ та Електронним кампусом: дані про навантаження й профіль користувача автоматично імпортуються з внутрішніх систем;
- оновлене представлення навантаження: показники навчальної, наукової, методичної та організаційної діяльності впорядковані та представлені у структурованому вигляді.
- пошук: швидший доступ до інформації завдяки оптимізації UX.

Розробка та розвиток платформи здійснюється Конструкторським бюро інформаційних систем КПІ як частина стратегії розвитку єдиної цифрової екосистеми університету.

([вгору](#))

01.04.2026

НАЦІОНАЛЬНИЙ РЕПОЗИТАРІЙ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ У ПЕРШОМУ КВАРТАЛІ 2026 РОКУ

([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

[Мережа локальних репозитаріїв НРАТ](#) розширюється: інформаційну інтеграцію з Нацрепозитарієм здійснюють 67 інституцій (ЗВО, НУ) та наукових видань. Їхній сукупний контент, представлений у НРАТ становить 107,6 тис. академічних текстів включно з кваліфікаційними роботами здобувачів вищої освіти. [Пошук академічних текстів](#) у репозитарії здійснювався в середньому 105,5 тис. разів на місяць. Пошуковий сервіс НРАТ дозволяє здійснювати тематичний пошук матеріалів центрального та локальних репозитаріїв, обрати окремі ЛР, сортувати метадані за кількістю

переглядів академічних текстів, наявністю опублікованих відкритих рецензій та коротких статей із популяризації результатів досліджень. Регулярно оновлюються відомості про контент НРАТ на [порталі відкритих даних](#). Для інформаційної підтримки цільової аудиторії здійснюється публікація [корисних матеріалів з різноманітних питань](#), – від прийнятих урядом та центральними органами влади управлінських рішень, обговорення проєктів документів, [наукових заходів](#), – до аналітичних матеріалів [міжнародних організацій](#), кращих практик [відкритої науки](#) та управління [даними досліджень](#), використання [технологій ІІІ, академічної доброчесності, популяризації наукових здобутків](#). У 1-му кварталі 2026 року на порталі було розміщено 268 таких матеріалів. Започатковано нову рубрику «[Громадянська наука](#)» для ознайомлення широкої громадськості з сучасними підходами до розвитку громадянської науки та зарубіжними практиками у цій сфері. Віддаємо шану видатним вітчизняним науковцям (меморіальна рубрика «[Brevis nobis vita data est, at memoria bene redditae vitae sempiterna...](#)»). У лютому та березні з'явилися короткі статті з [популяризації досліджень](#). Завдяки [сервісу підписки](#) на новини порталу можна отримувати інформацію про нові публікації, події, наукові заходи. Щотижня здійснюється додаткова [адресна розсилка](#) дайджесту НРАТ. Зростає спільнота НРАТ у соціальних мережах [фейсбук](#), [телеграм](#), [вайбер](#), відбувається регулярна комунікація з користувачами репозитарію, які звертаються за роз'ясненнями, уточненням окремих аспектів роботи з базою даних, пропозиціями про співпрацю за допомогою [форми зворотного зв'язку](#).
[Інформація про діяльність Національного репозитарію \(вгору\)](#)

Додаток 50

22.04.2026

РЕЦЕНЗУВАННЯ МАЄ ОПЛАЧУВАТИСЬ: НОВА МОДЕЛЬ АКАДЕМІЧНОГО ВИДАВНИЦТВА

[\(Національний репозитарій академічних текстів\).](#)

Відповідна видавнича ініціатива була започаткована професором Майклом Айзенем і передбачала перерозподіл частини доходів журналів на користь дослідників, що забезпечують контроль якості наукових публікацій. Зазначається, що традиційна система академічного рецензування значною мірою спирається на неоплачувану працю науковців, хоча саме рецензування є ключовим елементом наукової комунікації та підтримання стандартів досліджень. Попри підтримку з боку частини академічної спільноти ідеї оплачуваної праці рецензентів, нова видавнича модель стикається з фінансовими та організаційними труднощами. Традиційна система наукового видавництва глибоко інтегрована в механізми академічної репутації,

оцінювання кар'єри та фінансування досліджень, тому навіть помірні зміни потребують значних ресурсів і часу. Частина дослідників вважає, що фінансова винагорода може підвищити якість і відповідальність рецензій, тоді як інші застерігають від можливої комерціалізації процесу та втрати елементу академічного служіння спільноті. Дискусія щодо рецензування тісно пов'язана із визнанням загального високого навантаження на науковців: зростання кількості публікацій і вимог до академічної продуктивності ускладнює залучення кваліфікованих рецензентів, а затримки у процесі оцінювання стають дедалі поширенішими. У такому контексті питання оплати розглядається не лише як фінансове, а й як спроба переосмислення організації наукової комунікації. Настав час серйозно обговорити фундаментальні питання розподілу ресурсів, визнання академічної праці та стійкості сучасної системи наукового видавництва.

Детальніше: <https://www.timeshighereducation.com/news/can-journals-pay-peer-reviewers-succeed>

(вгору)

Додаток 51

06.04.2026

МІЖ ВІДКРИТІСТЮ І БРАКОМ ФІНАНСІВ: ЯК ПІДТРИМАТИ ДОСТУПНІСТЬ МОНОГРАФІЙ

(Національний репозитарій академічних текстів).

У матеріалі наголошується, що відкритий доступ став важливим інструментом демократизації знань і розширення доступності результатів досліджень. Водночас більшість наявних моделей його реалізації сформувалися навколо журнальних статей, тоді як великоформатні публікації мають іншу економіку створення і потребують значно більших витрат на підготовку, рецензування, редагування й поширення. У цьому контексті запровадження обов'язкових вимог щодо відкритого доступу без відповідного фінансування створює ризик дестабілізації існуючих видавничих практик. Автор звертає увагу на те, що у гуманітарних і соціальних науках монографія залишається ключовою формою представлення результатів досліджень, яка дозволяє представити розгорнутий аналіз та у повному обсязі навести цілісну наукову аргументацію. Такі формати не можуть бути повноцінно замінені короткими публікаціями. Водночас саме ці формати публікацій, як правило, мають обмежений доступ до зовнішнього фінансування, що ускладнює виконання вимог відкритого доступу на практиці. Нефінансовані мандати можуть мати небажані наслідки у вигляді скорочення кількості публікацій, звуження їх тематичного розмаїття та посилення нерівності між інституціями та країнами з різними ресурсними можливостями. У результаті політика відкритого

доступу, яка має на меті підвищення доступності знань, ризикує відтворити існуючі дисбаланси або навіть поглиблювати їх. Ліндсі зосереджує увагу на необхідності узгодженого підходу до фінансування великоформатних публікацій: залучення державних структур, університетів, фінансуючих організацій і видавців до формування моделей, здатних забезпечити сталість відкритого доступу. Ефективна реалізація політики відкритого доступу потребує не лише нормативних вимог, а й системного фінансового підґрунтя, без чого існує ризик підриву тих форм наукової комунікації, які відіграють визначальну роль у розвитку гуманітарних і соціальних наук.

Детальніше: <https://www.timeshighereducation.com/opinion/long-form-open-access-cant-rely-unfunded-mandates>
(вгору)

Додаток 52

02.04.2026

ОЕСР: ДЕРЖАВНІ БЮДЖЕТИ НА ДІР СКОРОЧУЮТЬСЯ ТА СПРЯМОВУЮТЬСЯ НА ОБОРОНУ

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала статистичний звіт «Загальне зростання НДДКР у країнах ОЕСР залишається стабільним, державні бюджети на НДДКР скорочуються та переорієнтуються на оборону» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ньому зазначається, що згідно з останніми даними, які було оприлюднено в «Основних показниках науки та техніки ОЕСР», зростання інвестицій у НДДКР є стабільним у країнах ОЕСР. Зростання витрат на дослідження та експериментальні розробки з поправкою на інфляцію у 2024 році було на рівні 2,6%, не змінившись порівняно з 2023 роком, причому відповідні витрати зросли у США на 3,4%, тоді як у ЄС – на 0,4%, Японія, Корея й Туреччина повідомили про темпи зростання понад 5%. Натомість у Німеччині, найбільшій економіці ЄС, було зафіксовано скорочення на 0,4%. На бізнес-сектор, як і раніше, припадає найбільша частка відповідних витрат – 73%, що перевищує показник 67%, зафіксований у 2010 році. Темпи зростання витрат за секторами зблизилися. Зростання витрат у сфері вищої освіти склало близько 2%, причому США та КНР зміцнили свої позиції як найбільші економіки світу за обсягом витрат на НДДКР, збільшивши відрив від інших країн. Міжнародні порівняння на основі показників купівельної спроможності та середньорічних обмінних курсів показують, що витрати на ДіР у ЄС становлять біля 60% від витрат США. Загалом у 2024-2025 роках державні бюджети на ДіР скоротилися на тлі переорієнтації з енергетики та охорони навколишнього середовища на оборону.

Детальніше: <https://www.oecd.org/en/data/insights/statistical-releases/2026/03/oecd-overall-rd-growth-stable-government-rd-budgets-decline-and-reorient-towards-defence.html>

(вгору)

Додаток 53

21.04.2026

ВСЕ АБО НІЧОГО: ДИЛЕМА РЕФОРМ У СИСТЕМІ ДОСЛІДЖЕНЬ

[\(Національний репозитарій академічних текстів\).](#)

Автор повідомляє, що експертами було запропоновано низку взаємопов'язаних змін, серед яких пом'якшення вимог до університетських досліджень, посилення фінансування через конкурентні гранти, забезпечення стабільності дослідницької інфраструктури та розроблення підходів до більш точного визначення повної вартості досліджень. Ці заходи мають розглядатись як єдина система, де ефективність кожного елемента залежить від реалізації інших. Джон наголошує, що вибіркове запровадження окремих рекомендацій може не лише знизити їхню результативність, а й поглибити наявні дисбаланси. Зокрема, без комплексного перегляду фінансування та організації досліджень є ризик збереження структурних обмежень, які наразі стримують розвиток інновацій та продуктивності наукової діяльності. Запропоновані зміни спрямовані на довгострокове зміцнення наукової системи, а не на короткострокові та часткові коригування. Слід мати на увазі ширший політичний контекст: дискусія стосується не лише обсягу інвестицій, а й принципів організації наукової діяльності, збалансування фундаментальних досліджень і прикладних розробок із потребами економіки. Саме така узгодженість визначатиме здатність країни подолати загрозливі тенденції до академічної стагнації. Необхідне переосмислення ролі досліджень у національному розвитку та провести системні реформи, які забезпечать на практиці підвищення ефективності наукової системи та її здатності відповідати на довгострокові виклики.

Детальніше: <https://www.timeshighereducation.com/news/all-or-nothing-rd-reforms-will-prevent-australias-stagnation>

(вгору)

Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс

Інформаційно-аналітичний бюлетень
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»
Ідентифікатор медіа R30-01101

Упорядник **Натаров Олег Олександрович**

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03
E-mail: siaz2014@ukr.net
Сайт: <http://nbuviap.gov.ua/>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7871 від 28.06.2023 р.